

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

**SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ ÇIKAN
HABERLERİN BASINDAKİ YERİ: HABER DİLİ-
SÖYLEM ANALİZİ**

**Hazırlayan
Leyla BATAN**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Oltan EVCİMEN**

Yüksek Lisans Tezi

**Ekim 2018
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

**SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ ÇIKAN
HABERLERİN BASINDAKİ YERİ: HABER DİLİ-
SÖYLEM ANALİZİ**

**Hazırlayan
Leyla BATAN**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Oltan EVCİMEN**

Yüksek Lisans Tezi

**Ekim 2018
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı Soyadı:

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Suriyeli Mültecilerle İlgili Çıkan Haberlerin Basındaki Yeri: Haber Dili-Söylem Analizi adlı Yüksek Lisans / Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Leyla BATAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Oltan EVCİMEN

Sosyoloji Bölümü ABD Başkanı
Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ

KABUL VE ONAY SAYFASI

Dr. Öğretim Üyesi Oltan Evcimen danışmanlığında Leyla Batan tarafından hazırlanan “SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ ÇIKAN HABERLERİN BASINDAKİ YERİ: HABER DİLİ-SÖYLEM ANALİZİ” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

05/10 / 2018.

JÜRİ:

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi... Oltan Evcimen...

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi... Füsun KOCATÜRK

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi... Zehra Özman...

[Handwritten signatures of the jury members]

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 30/10/2018 tarih ve 42.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr. ...
Enstitü Müdürü

[Handwritten signature of Prof. Dr. ...]

[Official stamp of Erciyes University Faculty of Social Sciences]

CELİK

ÖNSÖZ

Araştırma konumun belirlenmesinde, geliştirilip ortaya konmasında, planlanıp yürütülmesinde, yazım aşamasında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, akademik olduğu kadar kişisel olarak da gelişmeye büyük katkıda bulunan tez danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Oltan Evcimen'e,

Tez çalışmam boyunca benden hem maddi hem de manevi desteğini eksik etmeyen eşim Emrah Batan'a ve aileme, beni her zaman destekleyen arkadaşlarıma en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Leyla BATAN
Kayseri, Ekim, 2018

SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ ÇIKAN HABERLERİN BASINDAKİ YERİ: HABER DİLİ-SÖYLEM ANALİZİ

Leyla BATAN

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Oltan EVCİMEN

ÖZET

İnsanlar kendi ülkelerinde yaşadığı birtakım sorunlar nedeniyle bir başka ülkeye sığınma talebinde bulunabilmektedir. Sığınma hakkı kişinin temel ve insani haklarından olup vazgeçilmez, devredilemez haklarından biridir. Hiçbir insan doğduğu vatanını, toprağını, bazen ailesini geride bırakıp başka ülkeye sığınmak istemez. Ama bazen yaşanan sorunlar insanı, başka ülkeye sığınma talebinde bulunmaya mecbur bırakabilir. Sığınmanın birçok nedenleri olmakla birlikte en başta yaşanan ülkede dili, dini, ırkı, siyasi düşüncesi vb. nedeniyle zulme uğrama korkusu gelmektedir.

Sığınma konusu geçmişten günümüze tüm dünya ülkelerini etkilemiş ve etkilemeye de devam edecek bir konudur. Bulunduğu coğrafya nedeniyle Türkiye sığınma olaylarının sürekli yaşandığı bir ülke olma özelliğine sahiptir. Türkiye'ye sığınan Suriyeli mülteci sayısı 3 Milyonu aşmış durumdadır. Bu sayının net olmamasının nedeni: birçok sığınmacının kayıtsız kabulü ve bazılarının da kaçak yollardan Türkiye'ye geçmiş olmalarıdır. Bu durum Türkiye'de büyük güvenlik sorunu oluşturmuştur. Suriyeli sığınmacıların birçoğu Türkiye'de yaşamlarını sürdürürken, bazıları ise Türkiye'yi transit ülke olarak kullanıp Avrupa'ya geçişi hedeflemektedir.

Bu çalışmada Türkiye'deki mülteci sorunu genel hatlarıyla ele alınmış, bu hususla ilgili yasalar ve uluslararası antlaşmalar irdelenmiş ve bu doğrultuda ülkelerinde yaşanan savaş sonucu Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerle ilgili basında çıkan haberler kullandıkları söylemleriyle birlikte ele alınmıştır. Farklı siyasi görüşlere sahip olduğu düşünülen ele aldığımız dört gazetede, (Hürriyet-Sabah-Cumhuriyet-Birgün) haberlerinde ve köşe yazılarında Suriyeli mültecilerle ilgili kullanılan söylemler incelenmiştir. Çalışmamızın amacı gazeteler arası karşılaştırma yapmak değil, kullanılan söylemlerin okuyucu üzerindeki etkilerine değinmektir. Araştırmada iki dönüm noktası ele alınmış ve bu dönüm noktalarından önce ve sonra gazetelerde

kullanılan söylemlerde ne gibi değişmeler olduğu incelenmiştir. Dönüm noktaları tüm dünyada yankı uyandıran, Suriyeli mülteci sorununu tekrar insanlara hatırlatan iki çocuğun dramıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli, Mülteci, Sığınmacı

THE POSITION OF THE NEWS ABOUT SYRIAN REFUGEES RELEASED IN THE PRESS: ANALYSIS OF THE LANGUAGE AND DISCOURSE

Leyla BATAN

**Erciyes University, Institute of Social Sciences,
Master of Science Thesis, 2018
Supervisor: Dr. Instructor Oltan EVCİMEN**

ABSTRACT

People can seek asylum in another country due to some problems they have experienced in their own country. The right to asylum is amongst one's basic and human rights and is an inalienable right. No one wants to leave behind his homeland, his ground, and sometimes his family and take refuge in another country. But sometimes, problems can force a person to seek asylum in another country. With the many causes of asylum, there is fear of being persecuted because of language, religion, race, political thought, etc. in the country of living.

The issue of asylum has affected all the countries of the world and will continue to affect them. Turkey, due to its geography, has the property of being a country where the asylum is continuously experienced. The number of Syrian refugees living in Turkey has exceeded 3 Million. What makes this issue flue are: the admission of many asylum seekers without a record and some of them are being illegally smuggled into Turkey. This situation has created a major security problem in Turkey. Some of the Syrian refugees in Turkey, while maintaining many lives, aims to use Turkey as a transit country for transition to Europe.

This study dealt with the problem of refugees in Turkey in general, related legislation and international treaties have been examined and accordingly the news about the Syrian refugees left their homeland and taken refuge in Turkey due to the war in their country, were dealt with the discourse used. The four newspapers with different political views (Hürriyet-Sabah-Cumhuriyet-Birgün) handled and the discourse used in the news and columns about the Syrian refugees have been examined. The aim of our study is not to make comparisons between the newspapers but to refer to the effects of the discourses on the reader. In the study, two turning points were considered and the changes in the discourse used in the newspapers before and after these turning points

were examined. The turning points are the drama of two children who resonate throughout the world and reminded people about the Syrian refugee issue again.

Key Words: Migration, Syrian, Refugee, Asylum Seeker

İÇİNDEKİLER

SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ ÇIKAN HABERLERİN BASINDAKİ YERİ: HABER DİLİ-SÖYLEM ANALİZİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xiii
FİGÜRLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE METODOLOJİ.....	5
1.1. Metodoloji	5
1.2. Mülteci Kavramının Tanımlanması	8
1.3. Sığınmacı Kavramının Tanımlanması.....	11
1.4. Mülteci- Sığınmacı Arasındaki Farklar.....	12
1.5. İltica Kavramının Tanımlanması.....	14
1.6. Göçmen Kavramının Tanımlanması	16
1.7. Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişi.....	16
1.8. Suriyeli Mültecilerin Durumları.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

2. HABER KAYNAKLARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	27
---	----

2.1. Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah ve Birgün Gazetelerinin Suriyeli Sığınmacılar İle İlgili Fırsat Odaklı Haberlerinin İncelenmesi ve Yorumlanması.....	29
2.2. Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah ve Birgün Gazetelerinin Suriyeli Mülteciler İle İlgili Sorun Odaklı Haberlerinin İncelenmesi ve Yorumlanması.....	31
2.3. Medyanın Göçmen, Mülteci, Misafir, Mağdur ve Sığınmacı Olarak Suriyelilere Bakış Açısı.....	35
2.4. Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Medyada Suriyeli Mülteci Haberleri.....	38
2.4.1. Cumhuriyet Gazetesi'nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri	39
2.4.2. Hürriyet Gazetesi'nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri	43
2.4.3. Sabah Gazetesi'nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri.....	48
2.4.4. Birgün Gazetesi'nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri.....	53
2.5. Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Medyada Suriyeli Mülteci Haberleri.....	58
2.5.1. Cumhuriyet Gazetesi'nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri	59
2.5.2. Hürriyet Gazetesi'nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri	61
2.5.3. Sabah Gazetesi'nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri.....	62
2.5.4. Birgün Gazetesi'nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri	64
SONUÇ	67
KAYNAKÇA	71

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımı	7
---	---

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Aylan Kurdi-1	39
Fotoğraf 2. Aylan Kurdi-2	39
Fotoğraf 3. Halepli Ümran Bebek.....	59

FIGÜRLER LİSTESİ

Figüre 1. Gazetelere göre İçeriklerin Pozitif ve Negatiflik Ayrımı	27
Figüre 2. Gazetelerin Pozitif ve Negatif İçeriklerinin Aylan Kürdi ve Ümran Bebek Olayları Öncesi ve Sonrası Değişim Grafiği.....	29

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AFAD: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

GASMEK: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları

HUGO: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi

ILO: Uluslar arası Çalışma Örgütü

İHEB: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

NATO: Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü

OP-CAT: Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşmenin İhtiyari Protokolü

ORSAM: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TİSK: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu

UAÖ: Uluslararası Af Örgütü

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UNHCR: Office of the United Nations High Commissioner For Refugees

USAK: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu

vd.: ve diğerleri

WFP: Dünya Gıda Programı

GİRİŞ

Suriye’de 2011 yılının Mart ayından bu yana devam eden iç savaş ve çatışma ortamı nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan çoğu kadın ve çocuklardan oluşan savaş mağdurları, Lübnan, Mısır, Irak, Ürdün ve Türkiye gibi komşu ülkelere sığındılar. Türkiye’nin çatışmaların başlaması ile uygulamaya başladığı “açık kapı” politikası Suriyeli sığınmacıların ülkeye girişini kolaylaştırdı. 2013’ün başlarında yaklaşık 180 bin mülteci Türkiye’de kamplarda yaşarken, bundan çok daha fazlası kamp dışındaki kentsel yerleşim alanlarında yaşam alanı kurmaya çalışmaktaydı. 2018 yılının sonlarına gelindiğinde Türkiye’deki Suriyeli sığınmacı sayısı üç milyonu aşmıştır. Bu göçmenlerin büyük bir kısmı Suriyeliler için hazırlanan kamplar dışında yaşamlarını sürdürmektedirler. Türkiye İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 26 Ağustos 2018 tarihli verilerine göre 3 milyon 552 bin 303 Suriyeli Sığınmacı Türkiye sınırları içerisinde yaşamaktadır. Türkiye İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 26 Ağustos 2018 tarihli verilerine göre tüm sığınmacıların sadece 196.728’i kendileri için oluşturulmuş kamplarda hayatlarını sürdürürken geri kalan 3 milyon 355 bin 575 kişi Türkiye geneline yayılmış bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedirler. Türkiye gibi demografik ve ekonomik olarak bölgesinde büyük olarak tarif edebileceğimiz bir ülke için bile kısa süre içerisinde gerçekleşen bu büyüklükteki nüfus hareketinin üstesinden gelemeyecek zorluklar yaratacağını ön görmek çok zor değildir. Göç sadece göçmenlerin yaşamları üzerinden okunabilecek anlık bir toplumsal olgu değildir. Aynı zamanda göçü anlık bir nüfus hareketi olarak görmek de imkânsızdır. Göç olgusu göçmen ve yerli olan arasındaki etkileşimin uzun bir süreç içerisinde değişimine bakarak anlaşılabilir. Bu iki taraflı anlama kaygısı olmadan yönetilemez. Türkiye’den 1960’larda Almanya’ya giden göçmenlerin kutlamalar ile karşılandığı günlerden bu günlere baktığımızda göçün, göçmenin ve yerli olanın anlamının süreç içerisinde nasıl değiştiğine şahitlik etmek mümkündür. Almanya’da bu gün işini, fırsatlarını, avantajlarını bir Türk göçmen çocuğu ile paylaşan

Alman gencin gözünde kurtarıcı olarak Almanya'ya gelen göçmenler bu gün bir düşmana veya daha yumuşak bir tabirle potansiyel bir rakibe dönüşmüştür. Zaman göçmeni dönüştürdüğü kadar yerli olanı da dönüştürür. Bu yüzden göçü bir süreç olarak algılamak toplum bilimsel bir gerekliliktir. Suriyeli sığınmacıların göçünün bir zorunluluk bir zaruret olduğunu ve tam anlamıyla plansız bir süreç olduğunu göz önüne aldığımızda anlamlandırmaların hem göçmenlerin hem de yerlinin gözünde ne kadar büyük değişimler geçireceğini tahmin etmek hiç de zor olmayacaktır. Bu tez kapsamında sürecin halen başında olduğumuz Suriyelilerin Türkiye'ye göçünün anlamının nasıl anlık ve tepkisel olarak değişimler gösterdiği anlaşılmaya çalışılacaktır. Bu tez kapsamında Suriyelileri Türkiye'ye gelişinden itibaren geçen süreç içerisinde değişen anlamlar ortaya konmaya çalışılacaktır. Bunu yapabilmek için öncelikle Türkiye'nin mülteci ve sığınmacılara yönelik yasal kapsamı ele alınacaktır. Türkiye devletinin mülteci ve sığınmacılara yönelik ortaya koyduğu mevzuatı ortaya koymak aslında sürecin geleceğine dair bize ipuçları verecektir. Asıl olarak Türkiye'nin mülteci ve sığınmacılara yönelik ayrı ve kapsamlı bir yasası bulunmamaktadır. Türkiye mülteci ve sığınmacılarla ilgili politikasını 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü ile yürütmektedir. 1951 Sözleşmesi ile İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'da yarattığı mülteci sorununu çözmek hedeflense de bu sözleşme mülteci hukukunun düzenlenmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'ne taraf olan devletler arasındadır. Avrupa'dan gelecek kişileri mülteci olarak kabul ederken, Avrupa dışından gelenleri mülteci olarak kabul etmemektedir. Bunun nedeni de coğrafi çekincedir. Avrupa dışından gelenlere geçici koruma sağlamayı tercih etmiş, Avrupa dışından gelenlerin yükümlülüklerini üstlenmemektedir. Yani Türkiye, Suriye'den gelenleri mülteci olarak kabul etmemekte ve geçici koruma statüsü ile "misafir" etmektedir. Misafirlik ne kadar sürer? Bu sorunun cevabını mevzuat olarak vermek kolay olmasa da toplumsal hayatta misafirliğin karşılığı bu gün yaşadığımız süreç kapsamında değildir. Tabiki Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıları misafir veya geçici koruma statüsünde kabul etmesinin Uluslararası hukuk açısından ve Devlet olarak kendini belirli bir korumaya alması gereğidir ve uluslararası mevzuat ve ekonomik çıkarları gereği anlaşılmalıdır. Türkiye'nin 1967 Protokolü'ne coğrafi çekince koyması, birçok devlet ve uluslararası kuruluş tarafından eleştirilmektedir. Türkiye'nin bu çekinceyi kaldırması iki şarta bağlıdır. Birincisi Türkiye'ye Doğu'dan bir mülteci akınının önlenmesi, ikincisi ise Avrupa Birliği ülkelerinin külfet paylaşımını

üstlenmesidir. Türkiye'nin bu tutumu insan hakları konusunu ikinci plana atmış, tamamen kendi ekonomik çıkarlarını korumayı hedeflemekle birlikte haklı olduğu taraflarda vardır. Tezimizin ilk bölümünde bu uluslararası mevzuat değerlendirilecek ve Suriyeli göçmenlerin yasal zeminde nasıl adlandırılmasında ulusal çıkarların nasıl göz önünde tutulduğu anlaşılmaya çalışılacaktır.

Tezimizin ikinci bölümünde Suriyelilerin Türkiye'ye göçünün anlamının nasıl anlık ve tepkisel olarak değişimler gösterdiği anlaşılmaya çalışılacaktır. Türkiye'ye göç eden Suriyelilere karşı, farklı ideolojilere sahip olduklarını varsaydığımız gazetelerin haberlerinde kullandığı söylemler ve bu söylemlerin okuyucu üzerinde oluşturduğu fikir, önyargı gibi durumlar incelenecektir. Farklı bakış açılarına sahip gazetelerin bu süreci okumalarındaki farklılıkları ve süreç içerisinde gelişen olaylara verdikleri tepkiler ele alınarak yaklaşımları analiz edilecektir. Örneğin, ırkçı ve ayrımcı söylemlerin meşrulaştırılmasında, yaygınlaştırılmasında ve yeniden üretiminde medyanın rolünü sorgulayan birçok çalışma (Bkz. Van Dijk, 1991, 1992a, 1992b; Wodak ve Reisigl 2001; Köker ve Doğanay, 2010; Alver, 2003) gazete okurlarının gündelik hayatlarında kısa süreli karşılaşmalar dışında fikir sahibi olmadıkları toplumsal kesimler hakkındaki yargılarının oluşmasında, okudukları haberlerin ve gazete yazılarının önemli bir rolünün olduğunu altını çizmektedir.

Bu anlamda gazete metinlerine, pozitif veya negatif yargıların yeniden üretilmesi ve çeşitli toplumsal gruplara ilişkin stereotipilerin meşruluk kazanmasında merkezi bir önem atfederek bu metinler irdelenmiştir. Medyada haber değeri atfetme pratikleri, haber kaynaklarıyla ilişkiler, başlıklar ve haber şemalarının oluşumu, sözcük seçimi ve çeşitli söylemsel stratejiler yoluyla negatif veya pozitif söylemlerin kuruluşu bu tez kapsamında incelenecektir. Diğer yandan, Suriyeli sığınmacıların medyada yer alış biçimini ve medyanın sığınmacıların varlığını yerli olan için bir avantaj veya dezavantaj olarak gösteren dili ele alınmaya çalışılacaktır. Bu dilin farklı bakış açılarına sahip gazeteler tarafından nasıl üretildiği ve zaman içerisinde nasıl değişime uğradığı anlaşılmaya çalışılacaktır. Suriyeli sığınmacıların haber metinlerinde ne şekilde yer aldığına bakılmıştır. Seçtiğimiz dönüm noktaları olan Aylan Kurdi olayı ve Ümraniye Bebek olaylarından önce ve sonrasında kullanılan söylemlerde bir farklılık meydana gelip gelmediği ele alınmıştır.

Günümüzde medyanın algısal gücünü düşünecek olursak, medyada yer alan haberlerin halkın görüş ve davranışlarında etkisi büyüktür. Sabah, Birgün, Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri, Suriyelilerin Türkiye'ye göç etmeye başladığı Mart 2011'den Şubat 2018'e kadar geçen sürede Suriyeliler ile ilgili çıkan haber ve köşe yazılarındaki söylemleri Van Dijk söylem analizi yöntemine göre incelenmiştir. İncelememizde seçilen gazeteler Türkiye'deki farklı siyasi görüşlere göre belirlenmiştir.

- Birgün, Cumhuriyet: Sol,
- Hürriyet: Liberal,
- Sabah: Muhafazakâr-Milliyetçi

Grupları temsil etmektedir. Araştırmanın amacı; belirlenen gazetelerin haberlerinde kullandığı söylemleri eleştirmek ve ya kıyas yapmak değildir, söylemlerin politik bakış açısı ve anlamlar dünyasına göre nasıl farklılaştığını ve süreç içerisinde nasıl değiştiğini anlamaya çalışmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE METODOLOJİ

1.1. Metodoloji

Bu çalışmada “Suriyeli Göçmenler” ile ilgili haberlerin basında nasıl verildiğini göstermek, haber dili-söylem ilişkisini ortaya koymak amacıyla Van Dijk’in eleştirel söylem analizi metodu tercih edilmiştir. Söylem analizi, haber metnini bütünlüğü içinde, bağlamından koparmadan incelemeye yönelik bir tekniktir. Var olan iktidar ilişkilerinin ve toplumda yer alan önyargıların söylem içinde nasıl kurulduğunu açıklamaya yönelirken bu ilişkilerin eleştirilmesinden yola çıkar (İnal, 1996, s. 96).

Van Dijk’a (1988) göre, söylem analizi, dile ve dilin kullanımına dair teorik ve yöntemsel bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu anlamda çözümlemenin konusunu oluşturan söylemler; metinler, mesajlar, konuşmalar, diyaloglar ve haberleşmeler tarafından belirlenmektedir (s. 24). Haberin makro ve mikro yapılarının çözümlenmesini içeren Van Dijk’ın söylem analizi metodu, haberin yapılaşmasını ortaya çıkarmak açısından bütünlüklü bir yaklaşım olarak görülmektedir. Dolayısıyla Van Dijk, haberleri yalnızca metinsel ve yapısal açıdan incelememiş, anlama ve üretim düzeylerinde çözümler ve açıklama getirmiştir (Ülkü, 2004, s. 374).

Van Dijk söylem analizi metodunda haberin makro yapıları tematik ve şematik olmak üzere iki grupta incelenir. Başlıklar, alt başlıklar, spotlar ve haber girişleri incelenirken haberde yer alan temalar tespit edilerek, bu temaların birbiriyle ilişkisini içeren tematik hiyerarşi ortaya çıkarılmaktadır. Makro yapının bir diğer ayağı olan şematik çözümme ise haberin durum ve yorum bölümlerinden oluşmaktadır:

Durum, haber olayı hakkındaki bilgileri içerir ve ana olayın ele alış biçimini değerlendirir. Bağlam ve ardağan bilgilerini içerebilir. Önceki olayların ifade edilmesiyle olayların anlaşılır olmasını kolaylaştırırken, ardağan bilgisinin olmaması olayın tiplleştirilmesini sağlar. Sonuç, ana olayın sonuçlarının değerlendirilmesini içerirken, haber kaynakları ve olayın taraflarının sözlü tepkilerine yer verilen yorum

bölümleri makro çözümlemenin son kısmını oluşturmaktadır (Keskin, 2004, s. 392-393).

Mikro yapılar ise, haberlerde oldukça önemli olan cümle yapıları, cümleler arası ilişkiler ve haberde yer alan sözcük seçimlerinden oluşmaktadır. Metnin ses, sözcük, cümle yapısı ve anlamlarını kapsayan mikro yapıda söylem stili ele alınmakta ve aynı konunun farklı bir biçimde nasıl dile getirildiği üzerinde durulmaktadır (Devran, 2010, s. 65). Bu amaçla, sentaktik (sözdizimsel) uyum, kelime (*lexical*) seçimleri ve haberin retorikliği incelenir. Habercilerin sentaktik ve *lexical* seçimleri haberin içine sızan farklı ideolojik söylemlerin açığa çıkmasına yardımcı olmaktadır (İnal, 1996, s. 142). Haberde kullanılan cümlelerin kısa veya uzun, basit veya karmaşık, aktif ya da pasif cümle olmaları ölçütünde yapılan sentaktik çözümleme ile haberin ideolojik doğası ortaya çıkarılmaktadır (Keskin, 2004, s. 393).

Lexical çözümlemede ise sözcük bağlamında sözcüklerin düz ve yan anlamlarının ne olduğu vurgulanırken, benzer anlama sahip sözcüklerin değil de niçin özellikle o sözcüğün tercih edildiği üzerinde durulmaktadır (Devran, 2010, s. 65). Örneğin, “göçmen” yerine, “misafir” veya “Suriyeliler” sözcüğünün kullanılması muhabirin veya editörün seçimini açığa çıkarır (Van Dijk, 1988, s. 28).

Van Dijk’ın metodunda mikro yapı incelemelerinin üçüncü ayağı *retorik çözümlemesi*, haberin ikna edicilik özelliğini artıran olayın taraf ve tanıklarının yorum ve sözel tepkilerinin yer aldığı alıntılar, haberin inandırıcılığını artıran sayısal veriler ve fotoğraflardan oluşmaktadır (Keskin, 2004, s. 393). Haberde kullanılan kafiye ve çağrışım gibi sesli işlemler, anlatım koşutluğu gibi söz dizim işlemleri ile kıyas ve mecaz gibi anlambilimsel işlemler, haberin inandırıcılığını arttırmaya yöneliktir (akt: Şeker, 2003, s. 105). Söylem analizinin retorikğe yönelik incelemesi belli bir takım ideolojik görüşleri vurgulamak için kullanılan abartılar/örmeceler gibi biçem figürleri üzerinde yoğunlaşır. Bu biçem figürlerinin hangi ideolojik göndermelere sahip olduğunu öğrenmek için, yine yapılandırdıkları anlamların incelenmesi gerekmektedir (Van Dijk, 2003, s. 75). Suriye sorunu ekseninde Türkiye’deki Göçmen sorununu edinen bu çalışmada, farklı ideolojik duruşa sahip gazetelerde yer alan haberlerin farklılık gösterip göstermediği, haberlerde göçmenliğe bakışı belirleyenlerinin neler olduğu, söylem analizi yöntemiyle tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma kapsamında giriş bölümünde de belirttiğimiz üzere 4 farklı gazete söylem analizine tabi tutulacaktır. Bu gazetelerde yer alan haberler Suriye sorunu ile ilgili belirli tarihsel dönüm noktaları ele alınarak incelenecektir. Bu dönüm noktalarıyla gazetelerin göçmenlere bakışı incelenmeye çalışılacaktır. Tarihsel dönüm noktaları göçmenlere bakış açısının haber metinleri içerisinde nasıl bir farklılık yarattığına bakılacaktır. Seçilen gazeteler özellikle göçmen sorununa ideolojik olarak farklı bakış açıları belirlemiş gazeteler olarak seçilmiştir. Bunlar; Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah ve Birgün gazeteleridir. Çalışma gazetelerin göçmen sorununa bakışlarını karşılaştırma yapmak için değil göçmen sorununun yıllar içerisinde aldığı değişik bakış açılarının kendi içlerinde karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Gazetelerin söylemlerinin karşılaştırılması değil gazetelerin önemli dönüm noktalarında söylemlerinin nasıl değiştiğine bakılması amaçlanmaktadır. Değişik ideolojik duruşları olan gazetelerin seçilmesinin nedenin birbirleri ile karşılaştırma yapmak değil kendi içlerinde göçmen sorununun önemli kırılma noktalarında söylemlerinin açılarının değişimindeki ideolojik farklılaşmanın anlaşılmasıdır.

Çalışma kapsamında, Suriyelilerin Türkiye'ye toplu olarak girmeye başladıkları 2011 yılının Mart ayından itibaren 2018 yılının Şubat ayının sonuna kadar geçen süre içinde yukarıda adlarını verdiğimiz ve belirttiğimiz 4 günlük gazetede yer alan haberler ve köşe yazıları incelenmiştir. Seçilen gazetelerin hem com.tr uzantılı haber arşivleri hem de günlük baskılarının online arşivleri taranmıştır. Bu zaman diliminde tespit edilebilen toplam 2461 habere “Suriyeli mülteci”, “Suriyeli sığınmacı”, “Suriyeli misafir” ve “Suriyeli” sözcükleri yazmak suretiyle ulaşılmıştır (Haberlerin gazetelere göre dağılımı için bkz. Tablo 1). Bu haberler negatif, pozitif ve nötr olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Pozitif ve negatif haberlere ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.Haberlerin Gazeteler Göre Dağılımı

Gazeteler/Olaylar	Birgün		Cumhuriyet		Hürriyet		Sabah	
	Negatif	Pozitif	Negatif	Pozitif	Negatif	Pozitif	Negatif	Pozitif
Aylan Kürdi Olayı Öncesi	86	83	98	62	78	71	41	67
Aylan Kürdi olayı Sonrası (1 Aylık süreç)	19	27	13	31	9	37	7	21
Ümran Bebek Olayı Öncesi	96	65	101	41	54	50	23	47
Ümran Bebek Olayı Sonrası (1 Aylık Süreç)	13	23	10	21	9	19	8	31
Toplam	214	198	222	155	150	177	79	166

Yukarıdaki Tablo-1 hazırlanırken söylem analizi esas alınmış olmakla birlikte Suriyeli mültecilere yönelik pozitif ve negatif söylemlerin genel dağılımını ve yaygınlığını ortaya koyabilmek ve söylem analizine temel oluşturacak haber ve yazıların yapısal özellikleri ile ilgili bazı saptamalara ulaşabilmek üzere 2011-2018 yılı arasındaki dönemde yer alan haber ve köşe yazıları ilk aşamada niteliksel içerik analizine tâbi tutulmuştur. Bu çerçevede, ulaşılan haber ve yazılar konularına, temalarına ve haber içeriklerinde Suriyeli Sığınmacıların nasıl ele alındığına göre ayrıştırılarak, sığınmacıların Türkiye’deki varlığının gazetelerde hangi olay veya sorunlar etrafında sorunlaştırıldığı saptanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında haber söylemleri ele alınmış, Sığınmacıların hangi sözcüklerle nasıl tanımlandığı, onlara yönelik negatif kanı ve yargıları ile pozitif kanı ve yargıların yeniden üreten içeriklerin hangi gerekçelerle meşrulaştırıldığı sorularına yanıt aranmıştır. Bu sorulara yanıt aranırken, Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemi (1988, 1985, 2008) takip edilerek haberlerin makro ve mikro yapılarına odaklanılmış, mültecilere yönelik ayrımcı söylemlerin yorumlayıcı çerçevesinin temel öğeleri irdelenmeye çalışılmıştır.

1.2. Mülteci Kavramının Tanımlanması

Göç kavramı kültürel, siyasi ve ekonomik anlamda her zaman tüm dünya devletlerini etkileyen bir konu olmuştur. Göçün sadece göç veren ve alan ülkeye değil, diğer ülkelere de etkisi olmaktadır. Bu etkilerin sonucunda gerek ulusal gerekse uluslar arası politikalar geliştirilmiştir. Her devlet vatandaşlarına gerekli hizmeti sunmak zorundadır. Bazen devletler bu yükümlülüklerini çeşitli nedenlerden dolayı yerine getirememektedir. Öyle ki, birçok insan hakkı ihlalleri bu durumda meydana gelmektedir. Bu durumda ulusal alınan önlemler yeterli olmamakta, uluslar arası politikalar devreye girmektedir. 1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB) kabul edilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde, herkesin sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkından bahsetmektedir.

Mülteci kavramını 1951’den önce her ülke kendi koşulları ve yasaları doğrultusunda tanımlamıştır. Mülteci hareketinin ancak çok sayıda ülkeyi ilgilendiren başlıca sorun olmasının ardından genel bir tanıma ihtiyaç duyulmuş, “mülteci” kavramı Cenevre Sözleşmesinde tanımlanarak uluslararası kabul gören bir nitelik kazanmış ve alan yazınına girmiştir. Mülteci kabulü “haklı bir nedene dayanan zulüm korkusu”

gerekçesine dayandırılmış ve mülteci “grup” değil “birey” bazında tanımlanmıştır. Cenevre Sözleşmesine göre mülteci: “İrkı, dini, milliyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişidir (Kasdemir, 2010, s. 28).

Odman’a göre bir kişinin mülteci olduğunun kabulü için, öncelikle kendi ülkesini terk etmiş olması veya ülkesi sınırları dışında olması, diğer bir ifadeyle yabancı konumunda olması gerekir. Ayrıca bu kişinin baskı ve zulüm korkusu altında olması gerekir. Baskı ve zulüm korkusunun kaynağını oluşturan nedenler, ırk, din, milliyet, siyasi düşünce ve belirli bir sosyal gruba mensubiyet gibi kişisel ve siyasal veya adli veya siyasi suçlar olabilir (Akt: Doğan, 2002, s. 106). Bu tanımın yanı sıra birçok kavramın tanımında olduğu gibi ilgili sözleşmenin tanımında bu nedenler arasında savaş korkusu, askeri, ekonomik ve doğal afet nedenlerine yer verilmemiş olması eleştirilmektedir” (Doğan, 2008, s. 106).

Kirişçi’nin tanımına göre mülteci; kendi ülkesinde ırkı, dininden, sosyal görüşlerinden, siyasi düşüncelerinden, dolayı kendini huzursuz ve baskı altında hissettiği için ülkesine olan güvenini yitiren ve “kendi ülkesinin ona tarafsız davranma imkânını kaybettiği düşüncesine kapılıp” ülkesinin koruması yerine başka bir ülkenin korumasından faydalanmak için başvuran ve başvurusu kabul edilen kişidir (Kirişçi, 1996, s. 8). Kirişçi’nin tanımı yaşadığı ülkede kendini güvende hissetmeyen ya da baskı altında olan kişilerin başka ülkelere koruma talebinde bulunan kişilerle sınırlı kalmıştır.

BM 3 Aralık 1949 tarihli Genel Kurulunda, 1 Ocak 1951 tarihinden itibaren Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK=UNHCR) ofisi kurmaya karar vermiştir. 1949 tarih 319 (4) sayı ile ofis kurulmuş ve 1950 tarih 428 (5) sayılı BM Genel Kurul kararı ile Ofis Tüzüğünü kabul etmiştir. Bu tüzüğe göre; “İrkı, dini, milliyeti ya da siyasi görüşü nedeniyle, zulüm görmekten haklı sebeplerle korkan, vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen kişiler” olarak tanımlanmıştır (Altınışık ve Yıldırım, 2002, s.7).

BMMYK, BM Genel Kurulu kararıyla mülteciler için uluslar arası koruma sağlamak ve mültecilerin sorunlarına kalıcı çözümler aramak amacıyla kurulmuştur.

Statüsü gereği BMMYK, “siyasi olmayan”, “insani”, ve “sosyal” nitelikte bir uluslar arası örgüt olarak mülteci grupları ve kategorileri ile ilgilenmek üzere kurulmuştur.

BMMYK’nın ilgi alanına giren kişiler

- a) Belirli somut nedenlerden dolayı haklı nedenlere dayalı zulüm korkusu yüzünden ülkesi dışında olanlar ve
- b) Uluslar arası sınırları aşmış olarak menşei ülke devletinin korumasından yoksun olanları içermektedir.

BMMYK, mülteci ve sığınmacılar ile ülkesinde yerinden edilmiş kişilerin yanı sıra vatansızlar ve ülkelerine geri dönüş yapacak kişilerle ilgili de sorumluluk üstlenmektedir (Çiçekli, 2009, s. 41-43).

1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü mültecilere koruma sağlayan başlıca uluslar arası belgeler olmaları nedeniyle, bu belgelerde benimsenmiş olan mülteci tanımı mültecilere koruma sağlayan pek çok bölgesel düzenleme açısından esin kaynağı olmuştur. Hatta bu bölgesel düzenlemelerde 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolünde benimsenen mülteci tanımından daha kapsamlı mülteci tanımlarına yer verildiği görülmektedir (Çiçekli, 2009, s. 45).

Türkiye deki yönetmelik ayırımına göre, Avrupa dışından gelerek Cenevre Sözleşmesindeki tanıma paralel olarak mülteci olabilme kriterlerini taşıyan yabancılar ülkeye sığınmacı statüsünde kabul edileceklerdir. Bu yabancılar sığınmacı statüsü verilmek suretiyle, üçüncü bir ülke tarafından mülteci olarak kabul edilinceye kadar makul bir süre ülkede ikamet etmelerine izin verilmektedir. Yönetmelikte benimsenen tanımlar nedeniyle, Avrupa ülkelerinden gelerek uluslararası koruma talep eden yabancılar mülteci, Avrupa dışındaki diğer bölgelerden gelerek uluslar arası koruma talep eden yabancılar ise sığınmacı denmektedir (Çiçekli, 2009, s. 48).

Uluslar arası mülteci hukukunda kullanılan mülteci-sığınmacı ayrımının Türk mülteci hukukunda uygulanan coğrafi kısıtlama nedeniyle değişime uğramak suretiyle farklı bir nitelik kazandığı görülmektedir. Uluslar arası mülteci hukukunda, sığınmacının(de facto mülteci) ¹ mültecilik koşullarını taşıdığının tespiti üzerine

¹ De facto kavramı, bir “facto”dan yani “olgu”dan bahseder. Yani gerçekte var olan ve gerçekliği tanınan, ancak söz konusu gerçekliği hukuki açıdan tanınmamış olaylar, devletler ve kişiler için kullanılmaktadır.

mülteciye(de jure mülteci)² dönüşmesi yani mültecilik statüsünü kazanması mümkün iken, Türk mülteci hukukunda sığınmacı olarak nitelenen kişilere hukuken mültecilik statüsünün verilmesi mümkün gözükmemektedir (Çiçekli, 2009, s. 48-49).

1.3. Sığınmacı Kavramının Tanımlanması

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde, herkesin sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır. T.C. İskân Kanunu Madde 3/3'e göre, "Türkiye'de yerleşmek maksadıyla bulunmayıp geçici süreliğine çaresizlikten dolayı sığınanlara sığınmacı denir". Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolüne coğrafi kısıtlamayla taraf olmuştur. Bu kısıtlamayla Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye iltica başvurusunda bulunanlar mülteci olarak kabul edilirken, Avrupa dışından iltica başvurusunda bulunanlar sığınmacı olarak nitelendirilmektedir. Bu sığınmacılara geçici koruma sağlanmaktadır.

Sığınmacı, Avrupa dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, mülteci tanımındaki şartlara haiz olduğunu iddia ederek, üçüncü ülkelere iltica etmek üzere Türkiye'den uluslar arası koruma talebinde bulunan yabancıdır. Bir devlet, ülkesinde sığınma arayan yabancılara bu devletin uluslar arası bir anlaşmadan kaynaklanan bir yükümlülüğü bulunup bulunmamasına göre değişik hukuksal kurallar uygulayabilmektedir. Eğer anılan devlet, bir sığınmacılar anlaşmasına tarafsa, bu anlaşmada öngörülen kurallara uygun olarak, sığınma arayan yabancıları ülkesine kabul etmek ve onlara mülteci statüsünü tanımak zorundadır. Buna karşılık, herhangi bir anlaşma yükümü altında olmadan, çok çeşitli insancıl ya da siyasi nedenlerle, ülkesinde sığınma arayan yabancıları (sığınmacı) ülkesine kabul eden devlet, uygulanan uluslar arası hukukun bugünkü durumunda bu sığınma arayanlara sığınmacı statüsü tanıyıp tanınamakta serbesttir (Firik, 2010, s. 223).

Sığınmacı Cenevre Sözleşmesi'nin dışında kalan ve mülteci olmak üzere başvurusu değerlendirilen kişidir. Sığınma, muhtemel sığınma ülkesi tarafından sığınma talebi veya başvurusu henüz nihai karara bağlanmamış kişi olan sığınmacıya, sığınılan ülke sınırları içerisinde kalma iznini ve insani standartlarda muamele görme hakkını verir (Kılıç, 2008, s. 28). Vatandaşı olduğu ülkede meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle

² De jure kavramı "hukuken tanınan" olgulardan bahseder ve özellikle siyasi alanda "de facto"nun bir sonraki aşamasıdır.

takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan istifade etmek istemeyen, bir ülkeye sığınan ve o ülkeden mülteci statüsü talep eden yabancı anlamına gelir (Doğan, 2008, s. 108).

Sığınmacı, bir kişinin vatandaşı olduğu ya da ikamet ettiği devletin topraklarına ayrımcı yasal kovuşturmalar ya da çeşitli baskılar sonucu terk ederek başka bir devletin topraklarına, konsolosluk veya diplomatik temsilcilik binalarına girerek sığınmasıdır (Pazarcı, 1999:2002). Sığınmacı, mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere denir. Aynı zamanda henüz başvuru yapmamış veya başvurusu kabul edilmemiş yani başvurusu cevaplanmamış kişilerde sığınmacı olarak tanımlanmaktadır. Sığınmacı, iltica prosedürü hakkında cevap bekleyen kişi olduğuna göre mülteci korumasının temel ilkesi olan geri gönderilmeme ilkesinden ve insanca muameleden peşinen faydalanabilmelidir (Odman, 2008, s.10).

1.4. Mülteci- Sığınmacı Arasındaki Farklar

Mülteci ve sığınmacı kavramları arasındaki benzer yönleri şöyle sıralayabiliriz: Her iki kavramın maddi konusunu “insanlar” oluşturmaktadır ve bu insanlar bulundukları her ortamda yabancı konumundadır. Her iki grubu oluşturan kişilerin sayıları önem taşımamakta ve çeşitli nedenlerden yaşama, özgürlük ve kişi güvenliğim hakları ihlal edilerek, başka bir yerde yaşama konusunda karar vermeye zorlanmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak da her iki kavramın kapsadığı kişilerin insan onuru zedelenmekte ve insan hakları ihlal edilmektedir. Son olarak mülteciler ve sığınmacılar, içinde bulundukları durum itibariyle ayrıca göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretine potansiyel kaynak oluşturmaktadırlar (Urk, 2010:6).

Aslında mülteci ve sığınma kavramları birçok kaynakta yan yana hatta aynı anlamda verilmektedir. Ancak sıklıkla karıştırılan bu iki kavram bir bakıma süreç bağlamında birbirinden ayrılmaktadırlar. En basit anlamda sığınmacı mültecilik statüsünü almak için başvuru yapmış kimsedir. Bu başvuru henüz sonuçlanmamıştır ve bir anlamda sığınmacılık bir süreçtir. Mültecilik ise bir statüdür, yani sonuçtur. Ancak bu kadar küçükmüş gibi görünen bu farklılık, sahip oldukları haklar açısından konumlarında ciddi olumsuzluklara yol açmaktadır (Urk, 2010:6).

Mülteci ve sığınmacı tanımları arasında önemli bir fark söz konusudur. Mültecilik, iltica etme hakkını almak ve bunun sonucunda hukuki statüsünün kazanılmasıdır. Sığınmacı olmak ise, hukuki statüsünün kazanılmasından çok fiili ve sığınılan ülkenin yasalarından mülteciler gibi yararlanılması öngörülmeleyen kısa süreli bir barınma durumudur. Sığınmacı, mülteci statüsünü almaya yönelik başvurusu henüz karara bağlanmamış olandır. Ayrıca henüz BMMYK'ya başvuru yapmamış veya başvurusu hakkında cevap bekleyen kişiler de sığınmacı olarak kabul edilir. Her sığınmacı mülteci olarak tanınmak zorunda değildir. Ancak başvurularına olumlu yanıt alınırsa mülteci olabilirler. Bu noktada mülteciyi “de jure mülteci” yani mültecilik statüsü hukuken kabul edilmiş kişi olarak, sığınmacıyı da “de facto mülteci” yani mültecilik statüsü henüz tanınmamış fakat statüsünün tanınıp tanınmamasına karar verilmeye kadar ülkenin geçici korumasından faydalanan kişi olarak tanımlamak mümkündür (Özcan, 2005, s. 22-23).

Birbiri arasındaki farklar pek de bilinmeyen sığınmacı ve mülteci arasındaki ayrım, sığınmacılık durumunun “geçici” statü olmasıyla ilişkilidir. Somut olarak ifade etmek gerekirse, menşei ülkesi dışında başka bir ülke mercilerine ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne iltica başvurusunda bulunan bir kişinin sığınmacılık durumu ve statüsü başvurusu neticelenene kadar yani mülteci kriterlerini taşıyıp taşımadığına karar verilene dek sürer. Statü belirleme birimlerince yapılan incelemeler neticesinde o ilticacı mülteciliğe gerekçe teşkil edecek kriterlere haiz ise sığınmacı statüsünden mültecilik statüsüne geçer. Yani sığınmacılık geçici bir statüdür ve sığınmacılık mülteci kazanılana kadarki bir aşamadır (Korkut, 2010:11).

Pazarcı' ya göre (1999, s. 211) ise, mülteci ve sığınmacı terimleri arasında hiçbir fark yoktur, sadece sığınmacı terimi eski mülteci teriminin yerine kullanılmaktadır. Pazarıcı, mültecilik statüsünün tanınıp tanınmayacağı henüz karara bağlanmamış kişiler için “sığınma arayan” terimini kullanmayı tercih eder. Yine Pazarıcı (1999, s. 202) sığınmacı kavramını bir kişinin vatandaşı olduğu ya da ikamet ettiği devletin topraklarının ayrımcı yasal kovuşturmalar ya da çeşitli baskılar sonucu terk ederek başka bir devletin topraklarına, konsolosluk veya diplomatik temsilcilik binalarına, savaş gemilerine ya da devlet uçaklarına girerek bu devletten korunma hakkı talep etmesi olarak açıklar.

Buz'a (2004:14) göre sığınmacı ve mülteci olarak iki ayrı terimin kullanılmasının sebebi devletlerin resmen mülteci olarak tanımadıkları kişilere yönelik uygulamalarında bir takım farklılıklar barındırmalarıdır. Burada devletlerin egemenlik kavramlarının da başatlığını aramak gerek. Davutoğlu'na göre (2003:29) bağımsızlık devletin sınırlarındaki geçişleri kontrol edebilmeye dayalı sınır egemenliğini de barındırır. Nitekim günümüzde kimin mülteci kabul edilip kimin edilmeyeceği çoğunlukla devletlerin inisiyatifine bağlıdır.

Balkız'a (2002, s. 33-34) göre Cenevre Sözleşmesi ve 61 Protokolü'nde sığınma hakkı vermek zorunluluk değil hatta taraf devletlere coğrafi çekince koyma imkânı vererek aslında sığınma hakkının devletlerin bahşedeceği bir hak olduğunu ifade etmiş olur.

1.5. İltica Kavramının Tanımlanması

İltica, menşei ülkesinin dışında başka bir ülkenin mercilerine, mültecilikle ilgili iş ve işlemler yürüten kurumlara veya BMMYK'ne sığınma hakkına erişim amacıyla yapılan başvuruya karşılık gelmektedir. İngilizcedeki karşılığı “asylum” dur. İltica, kendisine mültecilik statüsü verilmesi istemiyle bir ülkeye başvuru yapan kişinin başvurusunun kabul edilmesini sağlayan bir haktır. Mültecilik durumu iltica hakkının tanınmasıyla oluşan hukuki bir statü olduğu için mültecilik ve iltica hakkı iç içedir (Pehlivan, 2004, s. 49).

İltica, bir kişinin uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı yasal kovuşturmalar nedeniyle terk ederek, yabancı bir devletin ülkesine, diplomasi temsilciliği ya da konsolosluk binalarına, savaş gemilerine ya da devlet uçaklarına girmesini ve bu devletin korumasını aramasını içermektedir. Eski tarihlerde daha çok dinsel ve etnik hoşgörüsüzlükten kaynaklanan iltica hareketlerinin kaynakları günümüzde daha çok savaş halinde, iç savaşlarda, ihtilal durumlarında, yabancı devlet işgalinde, ırk, din, dil ve etnik köken itibarıyla bir ülkede ayırım gözetici ve baskıcı bir yönetim varlığı halinde ortaya çıkan iltica olayları şeklindedir (Akyürek, 2007:28).

İltica hakkı, bireysel bir hak olması bakımından, tanınması devletlerin tasarrufuna bırakılmıştır, yani, bir devlet hakkıdır. İltica hakkı, yaşam hakkının yani kişinin bedensel ve fiziksel bütünlüğünü koruma talebinin, yaşadıkları ülkelerde bu açıdan tehlike altında olan kişiler için gerektirdiği bir insan hakları normudur. Sığınma

hakkı, bir devletin uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletteki baskılardan kaçan yabancılardan ülkesine girmesine ve ülkesinde kalmasına izin verme hakkını belirtmektedir. 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde "sığınma olgusu bir hak olarak kabul edilmektedir. Sığınmanın bir hak olarak uluslar arası arenada kabul görmesi, sığınma olgusu için çok büyük bir öneme sahiptir (Akyürek, 2007:22-23).

Geleneksel olarak iltica hakkı, bir devletin, uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletteki baskılardan kaçan yabancıların, ülkesine girmesine ve ülkesinde kalmasına izin verme hakkını belirtmektedir. Gerek devletin gerekse bireyin sığınma hakkına ilişkin durumu incelendiğinde: uygulanan uluslar arası hukuktaki ana ilkeye göre bir devletin yabancıların ülkesine girmesi ve ülkede kalması konusunda tek yetkili olduğu görülmektedir. Bu ana ilkeye uygun olarak bir devletin yabancılara ülkesinde sığınma hakkı tanıyıp tanımaması o devletin uluslar arası yükümlülükleri ve ulusal mevzuatı çerçevesinde değerlendirilecek bir konudur. Eğer bir devlet bir anlaşma ile bu konuda belirli bir yükümlülük altına girmişse, ilgili anlaşmanın koşullarını yerine getiren yabancılar bakımından sığınma hakkını tanımak zorunda bulunmaktadır. Buna karşılık, böyle bir anlaşma yükümlülüğü yoksa uygulanan uluslar arası hukuka göre devletlere bu yönde yükümlülük getiren genel bir uluslar arası yapıla geliş kuralı ya da hukuk genel ilkesi bulunmamaktadır. Uygulamada devletlerin kişilere sığınma hakkı tanıması durumu çok büyük ölçüde, yalnızca siyasal suçlara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Firik, 2010, s.223).

İltica, bir kişinin, uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı kovuşturmalar nedeniyle terk ederek, yabancı bir devletin ülkesine, diplomatik temsilciliğine, savaş gemilerine, yahut devlet uçaklarına girmek suretiyle bu devletin korumasını aramasıdır" (Firik, 2010, s. 225).

Birleşmiş Milletler çatısı altında yürütülen yasal çalışmalar arasında ilk olarak 1948 tarihli "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde sığınma hakkı kavramına yer verildiğini görüyoruz. Bildirgenin 14 (1). Maddesine göre, "Herkes zulüm karşısında başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir". Bildirgenin kendisi mülteci ya da sığınmacı tanımına yer vermemekle birlikte, soyut olarak da olsa sığınma hakkı kavramına işaret etmektedir (Çiçekli, 2009:41).

1.6. Göçmen Kavramının Tanımlanması

Tamamen ekonomik nedenlerle veya hayatlarını maddi yönden iyileştirme amacıyla kendi ülkelerini terk eden kişiye göçmen denir. Diğer bir tanımla “göçmen çeşitli nedenlerle (siyasi, ekonomik, dini vs.) bağlı bulunduğu ülkeyi terk ederek yerleşmek amacıyla başka ülkeye giden kişilere denilmektedir”. Göçmenlerin kabulü için her ülkenin farklı kabul ölçütleri bulunmakla beraber göçmenler mülteciler gibi uluslar arası bir koruma alanına sahip değildir. Göçmenler vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanmaya devam eder, göçmen politikalarına başvuruları kabul veya reddedilebilir. Bu ülkelerin bu anlamda temel bir insan hakkından kaynaklanan sorumlulukları yoktur. Göçmen; mülteci tanımında bulunan nedenlerin dışında, çoğu zaman ekonomik gerekçelerle, ülkesini gönüllü olarak terk ederek başka bir ülkeye, o ülke yetkililerinin bilgi ve izniyle yerleşen kişidir (Urk, 2010:9).

Kimlerin göçmen olarak kabul edileceği hem 2510 Sayılı eski, hem se 5543 Sayılı yeni İskân Kanunu’nda belirtilmiştir. Buna göre; Türkiye’ye yerleşmek amacıyla gelerek, Türk soyundan gelmek, Türk kültürüne bağlı olmak göçmen olarak kabul için aranan temel şartlardandır (Kıral, 2006, s. 15).

Göçmen ekonomik veya diğer nedenlerle bir ülkeye göç eden veya yerleşen kişidir. Göç ile ilgili mevzuat çerçevesinde ise; göçmen yerleşmek amacıyla yurdumuza gelen ve henüz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmamış kişi veya kişilerdir. 5543 sayılı İskân Kanunu’na göre, “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelen yabancılara” göçmen denir. Bu bağlamda, ulusal mevzuatımıza göre göçmen olabilmenin şartı, Türk soyundan olup Türk kültürüne bağlı olmaktır. Bu durumda olmayanlar ise “münferit yabancılar” olarak tanımlanmaktadır (Firik, 2010, s. 224).

1.7. Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişi

Nisan 1998 tarihinde, BM İnsan Hakları Komisyonuna sunulan, BM Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişilere İlişkin Kılavuz İlkelerde tanımlandığı üzere “Silahlı bir çatışma, genel şiddet, insan hakları ihlalleri ya da doğal ya da insan yapımı felaketler nedeniyle yaşadıkları yerlerden kaçmak ya da buraları terk etmek zorunda kalmış, ancak, uluslar arası olarak hiçbir devlet sınırını geçmemiş kişilerdir. Bu açıdan sorunları, mültecilerin korunma ihtiyaçları ile aynıdır, ancak bu kişiler bir sınır

geçmedikleri için 1951 Cenevre Sözleşmesi ve UNCHR Tüzüğü kapsamına girmemektedir (Urk, 2010:22).

Ülkesinde yerinden edilmiş kişi, bir ülkenin belli bir bölgesi ya da yöresinden başka bir bölgesi ya da yöresine kaçmış kişidir. Bu kişiler evlerini savaş, iç savaş, açlık, etnik temizlik, çevresel faktörler ya da inançları sebebiyle zulüm görmeleri sonucu terk etmiş insanlardır (www.Amnesty.org.tr:25.05.2015).

BM ülkesinde yerinden edilmiş kişilere ilişkin kılavuzun ilkelerinde bu kişiler; “silahlı bir çatışma, genel şiddet, insan hakları ihlalleri ya da doğal ve beşeri faktörler nedeniyle yaşadıkları yerlerden kaçmak ya da buraları terk etmek zorunda kalmış, ancak uluslar arası olarak hiçbir devlet sınırını geçmemiş kişiler” olarak tanımlanmıştır. Bu kavram esasen mültecilik için gereken siyasi şartları taşımaktadır. Ancak kişiler vatandaşı olduğu ülkenin dışına çık(a)madığı için statü dışında kalmışlardır. Bu açıdan kişilerin sorunları mültecilerin sorunlarıyla aynıdır. Ancak belli bir sınırı geçemedikleri için bu kişiler 1951 Sözleşmesinin dışındadır (Kılıç, 2008, s. 214).

Dünya üzerinde ülkesinde yerinden edilmiş kişilerin sayısı muhtemelen mültecilerden daha fazladır. BMMYK’nin ülkesinde yerinden edilmiş kişilere koruma veya yardım sağlamak için genel bir yetkisi yoktur. Fakat BMMYK ülkesinde yerinden edilmiş belli gruplar için artan biçimde, sınırlı sorumluluk almaktadır. Kuruluş bu tür özel faaliyetleri insan uzmanlığı ile mülteci problemlerine kalıcı çözümler sağlaması ve uygulaması nedeniyle yapmaktadır. Ancak BMMYK bu faaliyetler BM Genel Sekreteri ve BM Genel Kurulu’nun isteği ve ilgili devletin rızası ile gerçekleştirilmektedir (www.UNCHR.Org.tr:08.05.2015).

“Yerinden edilmiş kişiler, kendi ülkelerini ya da bulundukları bölgeleri terk etmek zorunda kalmış ya da özellikle uluslar arası örgütler tarafından yapılan talep üzerine tahliye etmiş ve o ülkedeki devam eden koşullar nedeniyle güvenli ve kalıcı koşullar geri dönemeyen ve Cenevre Sözleşmesi’nin 1a maddesinin ya da uluslar arası koruma sağlayan başka uluslar arası ya da ulusal belgeler kapsamına girebilen üçüncü ülke vatandaşları ya da vatansız kişiler;

- Silahlı çatışma ya da yaygın şiddet bölgelerinden kaçmış kişiler,

- İnsan hakları sistematik ya da genel olarak ihlal edilmiş ya da böyle bir duruma maruz kalma konusunda ciddi risk altında olan kişiler anlamına gelir (Çiçekli, 2009, s. 47).

1.8. Suriyeli Mültecilerin Durumları

Yaşanılan ülkeyi terke zorlayan ve kitlesel nüfus hareketlerine yol açan olaylardan biri de “Arap Baharı” olarak adlandırılan süreçtir. İlk olarak Tunus’ta ortaya çıkan ve giderek genişleyen bu hak talepleri süreci; Libya, Cezayir, Mısır, Suriye, Ürdün, Bahreyn gibi ülkelere de yayılmış; büyük halk desteğiyle meydanlarda demokrasi, insan hakları ve özgürlük gibi meşru talepler dile getirilmiştir. Tunus, Cezayir ve Mısır’da hükümetler, olaylar çok yayılmadan istifa etmiştir. Ancak geçiş süreci, her ülkede bu kadar kolay atlatılamamıştır. Başta Suriye olmak üzere bazı ülke hükümetlerinin sert tepkisi ve gayriinsanî uygulamaları sonucu, binlerce insan yaşamını yitirmiş ve özellikle komşu devlet ülkelere yönelik kitlesel nüfus hareketleri meydana gelmiştir. Suriye’deki olaylar sonucu Türkiye de, bu nüfus hareketlerinin hedefi ülkelerden birisi olmuştur (Poyraz, 2012, s. 55).

Türkiye, Suriye’ye komşu ülkeler arasında en fazla Suriyeli ağırlayan ülkedir. Türkiye’de resmi rakamlara göre Kasım 2014 tarihi itibarıyla 1.645.000 Suriyeli barınmaktadır. Resmi olmayan rakamlara göre ise Türkiye’deki Suriye vatandaşlarının gerçek sayısının 2 milyonu aştığı söylenmektedir. Başta sınır vilayetleri olmak üzere Türkiye’nin pek çok ilinde henüz kayıt altına alınmamış ve ülkeye kaçak yollardan girmiş sığınmacı bulunmaktadır. Sığınmacıların yaklaşık %85’lik kısmı kamp dışında yaşamaktadır. Dolayısıyla Türkiye’deki Suriyelilerin karşı karşıya kaldığı sorunların esas boyutunu kamp dışında, şehir merkezlerinde yaşayanlar oluşturmaktadır (ORSAM, 2015:10). Türkiye’nin 10 farklı ilinde kurulan 16 çadır kent, 1 geçici kabul merkezi ve 6 konteynerkentte 221.447 Suriyeli barınmaktadır. Geriye kalan ve Suriyeli misafirlerin büyük çoğunluğunu oluşturan kesim ise şehirlerde yerel halk ile iç içe yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Türkiye, mevcut durum itibarıyla kritik eşiğinden kat kat fazla Suriye vatandaşını misafir etmekte, geniş kapsamlı bir mülteci konusu ile karşı karşıya bulunmaktadır. Göç krizinin ekonomik boyutuna bakıldığında Türkiye, krizin başından Kasım 2014 tarihine kadar toplam 4,5 milyar dolar harcama yapmıştır. Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye’de toplam 35.000 civarında Suriyeli doğumu

gerçekleşmiştir. Bu tablo içinde Birleşmiş Milletler ve Avrupa ülkelerinden gelen uluslar arası yardım ise 246 milyon dolar civarındadır (ORSAM, 2015:12).

Türkiye ilk başta yaşanan insanlık dramına kayıtsız kalmamak ve Suriye’deki çatışmalardan kaçan insanlara sığınacak yer sağlamak adına sınırlarını koruma talep eden Suriyelilere açmıştır. Bununla birlikte, ülkeye gelenlerin sayısı her geçen gün artmış; sınır bölgesinde farklı il sınırları içinde yeni barınma alanları ihdas edilmiştir. Türkiye’ye gelen Suriye vatandaşlarının yiyecek, içecek, barınma, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çaba gösterilmektedir. Bununla birlikte geçici olarak düşünülen kamplarda, şüphesiz tüm taleplerin yeterince karşılanması mümkün değildir. Yaklaşık 150 bin kişinin aynı anda barınmalarına imkân sağlanması, devlet için büyük bir mali külfet anlamına da gelmektedir. Geçici korumanın niteliği gereği, yerleşik ve düzenli bir sosyal hayat için normal bazı ihtiyaçların karşılanmasında güçlükler yaşanması da kaçınılmazdır. Öte yandan sahip olunan hukuki statü konusunda da ciddi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de ikamet, seyahat, eğitim ve çalışma haklarından yararlanma yanında, BMMYK ve İçişleri Bakanlığı’na sığınma başvurusu yapma, pasaport talebinde bulunma ve sınır dışı edilmeye ilişkin konularda sıkça sorunlar yaşanmaktadır (Poyraz, 2012, s. 57).

Türk iç hukuku açısından 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği, 1951 Cenevre Sözleşmesi’nden daha kapsamlı düzenlemeler içermektedir. Çünkü 1994 Yönetmeliği, sadece mültecileri değil, sığınmacıları ve nüfus hareketlerini düzenleyen hükümlere de yer vermektedir. Bu yönetmelik uyarınca, Türkiye’nin açık kapı politikası sonucu olarak ülkeye kabul edilen Suriye vatandaşlarına “geçici koruma” statüsü verilmiştir. Böylece Suriye’deki durumun normalleşmesine kadar Türkiye’de, bir anlamda “misafir” konumunda barındırılmaktadırlar. Türkiye’ye gelen Suriye vatandaşlarının büyük sayılara ulaşması, böyle geçici bir statünün verilmesinde en büyük etkidir. Ancak Suriye’deki krizin ne zaman çözüme kavuşturulacağı ve Türkiye’de bulunan misafir konumundaki kişilerin ülkelerine dönüp dönmeyecekleri ya da ne kadar süre Türkiye’de yaşamaya devam edecekleri belirsizliğini korumaktadır. Bu belirsizlik ortamı, hukuki ve siyasi açıdan sorunun çerçevesini çizmeyi de güçleştirmektedir (Poyraz, 2012, s. 65). Şu ana kadar Suriye’de yakın geçmişte yaşanan sıkıntılardan kaçan sığınmacılar, sınırdan giriş yaptıkları esnada Türk yetkililer tarafından kayıt altına alınarak, ancak BMMYK mülteci kayıt sürecine erişimi olmadan mülteci kamplarına

yerleştirilmiştir. Türkiye, sınırlarını açık tutarak ve ülkede kalmalarına izin vererek Suriyeli sığınmacılara de facto bir koruma sağlamış olsa da, görünen o ki sığınmacıları 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği ile sağlanan resmi iltica sistemine yerleştirme konusunda isteksiz davranmaktadır. “Devletin misafiri” olma gibi belirsiz bir konumda bırakılmak, durumun geçici ve geri alınabilir olarak algılanmasına yol açmakta ve Türkiye’de barınan Suriye vatandaşları arasında sınır dışı edilme endişesinin artmasına neden olmaktadır (Poyraz, 2012, s. 66).

Suriye’den Türkiye’ye sığınan kişilerin durumlarından sorumlu kuruluş olarak, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) belirlenmiştir. Türkiye’deki barınma merkezlerinde bulunan Suriye vatandaşı sayısı, 26 Aralık 2012 tarihinde AFAD tarafından yapılan basın açıklamasına göre, 147.107’dir. Suriye vatandaşları Hatay, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Adıyaman’da yer alan 13 çadırkent, 1 konteynerkent ve 1 geçici kabul merkezinde barındırılmaktadır. Türkiye, “açık kapı politikası” sonucunda kabul ettiği Suriye vatandaşlarına geçici koruma statüsü vermekte; ülkelerinde normalleşme sağlanıncaya kadar Türkiye’de “misafir” konumunda barındırmakta ve –kendileri talep etmedikçe– geri göndermemektedir. Ancak geçici olarak öngörülen bu durum, kitlesel sığınmaların başlamasından bu yana geçen süre ve geleceğe yönelik belirsizlik göz önüne alındığında, süreklilik taşıma potansiyeline de sahiptir (Poyraz, 2012, s:57-58).

Türkiye’deki Suriyeliler ilk aşamada sadece sınır illerinde ikamet ederken, zaman içinde ülkenin büyük kısmına dağılmıştır. İçişleri Bakanlığı’nın verilerine göre Türkiye’de sadece 8 ilde Suriyeli yaşamamaktadır. Ancak yine de sığınmacıların önemli bir kısmı, bazı büyük şehirler göz ardı edilecek olursa, sınır illerinde yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla, sınır illerinde yaşayan yaklaşık 10 milyonluk nüfus bir anda 1,2 milyona yaklaşan bir nüfusu ağırlamak durumunda kalmıştır. Bu durumun sınır illeri başta olmak üzere Türkiye genelinde etkilerinin olması kaçınılmazdır (ORSAM, 2015:16).

Kamplarda yaşayan Suriyeliler sağlık ve eğitim gibi temel hizmetleri alma konusunda sıkıntı yaşamamaktadır. Kamp dışındaki Suriyeliler ise kayıt yaptırmaları durumunda devlet hastanelerinden ücretsiz şekilde faydalanmaktadır. Sınır illerindeki devlet hastaneleri toplam hizmetin %30 ile %40’ı arasında bir oranda Suriyelilere hizmet vermektedir. Bu nedenle sınır illerindeki devlet hastanelerinde kapasite sorunu yaşanmaktadır. Buralarda sadece Türkiye’deki sığınmacılar değil, Suriye’de yaşayan ve

çatışmalar nedeniyle yaralanan kişiler de tedavi edilmektedir. Bu nedenle hem fiziki şartlar hem de sağlık çalışanları açısından kapasite sorunu yaşanmaktadır (ORSAM, 2015:20).

Eğitim açısından bakıldığında, devlet okullarında sadece pasaport ile ülkeye giriş yapanlar veya ikamet izni olanlar eğitim alabilmektedir. Devlet okullarında eğitim alanlar açısından dil sorunu yaşanmaktadır. Bunun dışında Türkiye’den sivil toplum kuruluşları ve Suriyelilerin girişimleri ile sınırlı da olsa eğitim imkânı sunulmaktadır. AFAD sadece Suriyelilerin eğitim alması için okullar inşa etmeye başlamıştır. Ancak bu henüz başlangıç aşamasındadır. Dolayısıyla şehirlerde yaşayan eğitim çağındaki Suriyelilerin yaklaşık %10’u kadarı eğitim almaktadır. Bu açıdan eğitim sistemi üzerinde ciddi bir yük söz konusu değildir. Ancak sığınmacıların eğitim almaması uzun vadede yaratacağı sosyal etkiler açısından risk oluşturmaktadır (ORSAM, 2015:20).

AFAD tarafından özellikle Suriye sınırındaki il ve ilçelerden başlayarak sığınmacılar için barınma merkezi kurulmuştur. Eylül 2013 tarihi itibarıyla Hatay, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adana, Adıyaman, Mardin ve Malatya illerinde 15 çadır kent ve 6 konteynerkent olmak üzere 21 barınma merkezi bulunmaktadır. Türkiye’de bulunan barınma merkezlerinde sığınmacılara sunulan olanaklar diğer ülkelere kıyasla daha iyi durumda olduğu bilinmektedir. Kamplarda sığınmacıların sağlık, eğitim, yiyecek, iletişim vb. insani ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır (Taştan, <https://tr.boell.org>: 18.05.2017).

Sağlık hakkına erişim bakımından, hükümet daha önce kampların bulunduğu 9 ilde uygulanan sığınmacıların tedavilerinin hastanelerde ücretsiz yapılması kararını tüm illeri kapsayacak şekilde uygulanması emrini Eylül 2013’te vermiştir. Bu karar çok yenidir ve henüz uygulamaya nasıl yansıtacağı bilinmemekle birlikte olumlu bir karardır (Taştan, <https://tr.boell.org>:18.05.2017).

Uluslararası Af Örgütü’nün, Suriyeli sığınmacılarla ilgili “Hayatta kalma mücadelesi: Türkiye’deki Suriye’den gelen mülteciler” başlıklı raporu, Beyoğlu’ndaki Avrupa Pasajı’nda düzenlenen basın toplantısıyla açıklandı. Uluslar arası Af Örgütü Türkiye Araştırmacısı Andrew Gardner, yaptığı açıklamada, raporun hazırlanması sırasında, sığınmacılar, sivil toplum kuruluşları, AFAD, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin de aralarında bulunduğu 300’den fazla kişi ve kuruluşla görüşmeler yaptıklarını aktardı. Raporun Türkiye’de, Suriyeli sığınmacılar

için kurulan kamplarda iyi şartlarda yaşayan 220 bin kişinin dışındaki 1,3 milyon Suriyelinin durumlarını ortaya koymakla ilgili olduğunu kaydeden Gardner, “AFAD’ın istatistiklerine göre, Suriyeli, Sığınmacıların %85’i kampların dışında yaşıyor. Bu insanların %15’i herhangi bir şekilde yardım alıyor. Kampların dışında yaşayan insanların büyük kısmı kendi başlarının çaresine bakmak zorunda. Büyük bir yokluk ve yoksulluktan bahsediyoruz” ifadelerini kullandı. Kamp dışında yaşayan sığınmacıların büyük kısmının yeterli gıdaya ve konuta erişim imkânlarının bulunmadığını, birçoğunun yerli halkın hayırseverliğiyle ayakta kalmaya çabaladığını dile getiren Gardner, şöyle dedi: “Öyle insanlarla karşılaştık ki hiçbir barınma şekli yok. Bu konu istisnai bir durumda değil. Barınacak hiçbir yerleri yok. Suriyeli Sığınmacıların %5 ile %10’u barınma şekli olmadan, parklarda, otobüs duraklarında yaşıyor. Barınma şeklinde dediğimiz yegâne şey battaniye olabiliyor. AFAD’ın rakamlarına göre bu insanların %25’i terk edilmiş yerlerde yaşıyorlar. Büyük kısmı da insanlar için uygun olmayan yerlerde yaşıyorlar. Yüzlerce, binlerce insandan bahsediyoruz. Bu sadece Türk yetkililerin karşılaması gereken bir sorun değil. Türkiye, 220 binden fazla mülteciyi zaten barındırıyor. Uluslar arası toplum, evlerinden göç etmek zorunda kalan 3,5 milyon Suriyeli insanı göz ardı ediyor. Bu rapor onları artık harekete çağırmaya davet olarak da okunabilir.” Uluslar arası toplumun Suriyeli sığınmacılara daha çok destek vermesi gerektiğini vurgulayan Gardner, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti yeterince para harcadı. Artık uluslar arası toplumun çok temel düzeyde katkıda bulunması gerekiyor. BM, Körfez Ülkeleri İşbirliği Konseyi içinde yer alan ülkelerin daha fazla yapmaları gerekiyor” diye konuştu. Suriyeli sığınmacıların istihdama erişimlerinin sağlanmasının önünü de açacak Geçici Koruma Yönetmeliği’ni çok önemli bir adım olarak gördüklerini kaydeden Gardner, “Bu yönetmelik Bakanlar Kurulu’ndan geçti ama henüz uygulamaya geçilmedi. Bu cesur ve önemli bir adımdır. Ancak işe yarayacak mı bilmiyoruz” ifadelerini kullandı. Kayıtlı olmayan Suriyelilere sivil toplum kuruluşlarının yardım yapamayacağı gibi bir endişenin de olduğunu aktaran Gardner, “Yönetmelik bu şekilde kullanılırsa bu çok olumsuz bir gelişme olacaktır. Çünkü çok mağdur durumda olan bir gruptan bahsediyoruz. Kayıt olmayanlarsa en zor durumda olanlar ve sivil toplumun yardımına en çok ihtiyaç duyanlardır” dedi. Türkiye’nin Suriyelilere kapılarını açtığını ancak insanların sınır kapılarına kadar çok tehlikeli yerlerden geçmek durumunda kaldığını, sınır kapısına geldiklerinde ise pasaportu olmayanlara bu hakkın tanınmadığını kaydeden Gardner, bu nedenle Suriyelilerin kaçak

yollarla ÷lkeye giriş yapmaya çalıştığını aktardı. Gardner, geçen yılın aralık ayından bu yılın ağustos ayına kadar sınırda, ateşli silah kullanımı sonucu 17 ölüm olayının, çok sayıda yaralama ve insan hakları ihlalinin tanık anlatımlarıyla kendilerine rapor edildiğini de belirtti. Uluslararası Af rgütü Türkiye Araştırmacısı Andrew Gardner, “Türkiye açıkça Suriye’den gelen yüz binlerce m÷ltecinin en basit ihtiyaçlarını bile karşılama konusunda çırpınıyor. Bunun sonucunda da sınırı geçmeyi başarmış olanların çoğu yoksulluk içinde bir hayatla baş başa kalıyor. Uluslar arası toplumun sağladığı insani yardım acınası bir şekilde yetersiz kaldı ama Türkiye’nin de yardımı talep edip buna olanak sağlamak için daha fazlasını yapması gerekiyor” dedi. Gardner, “savaştan kaçır kaçmaz Suriye’den gelen Sığınmacıların çoğu merhametsiz ve ümitsiz bir gerçekle karşı karşıya kalıyor. Uluslar arası toplum tarafından terk edildiler. Dünyanın en varlıklı ÷lkeleri finansal destek ve yeniden yerleştirme mevzu bahis olduğunda ayak diriyor. Türkiye Ekim ayında, Meclis’in “Geçici Koruma Yönetmeliği”ni kabul etmesi ile Suriyeli Sığınmacıların sadece yasal statü, haklar ve yardımlara açıklık getirdi. Bu yönetmelik tam olarak uygulanmalı ve hem Suriye’den gelen m÷ltecilere hem de kamu görevlilerine açık bir şekilde anlatılmalı” dedi (UAÖ, 2014:1-5).

Türkiye’nin karşılaşacağı bir başka sorun, ÷lke içinde Suriyeli Sığınmacıların giderek artan varlığından ve Suriye’deki şiddetten kaynaklanan güvenlik meseleleri olacaktır. Burada “güvenlik” ifadesi, kelimenin en geniş anlamıyla, hem ulusal güvenlik anlamındaki geleneksel anlayış, hem de Sığınmacıların güvenliği gibi toplumsal güvenliği de kapsayan geniş bir yelpazede ele alınmalıdır. Türkiye’nin Suriye rejiminden ve muhalefet içindeki gruplardan gelecek askeri saldırılardan hem Türk vatandaşlarını ve altyapısını hem de m÷ltecileri korumaya ve güvence altına almaya devam etmesi gerekecektir. Hâlihazırda sınıra yakın bölgelerde yaşanan saldırılarda birçok Türk vatandaşı bomba yüklü araçlar, roket saldırıları ve serseri kurşunlar yüzünden hayatını kaybetti. Bazı m÷lteci kampları ya tam sınırda, ya da sivilleri bölgenin kontrolü için sürekli rekabet eden gruplar arasındaki çatışmalara maruz bırakacak kadar sınıra yakın yerededir. Dahası, Türkiye sınırı boyunca zarar görmeye son derece müsait geçici kamplarda yaşayan IDP’lerin güvenliği oldukça riskli. Bunun yanı sıra muhalif savaşçıların ve kaçır silahların Türkiye sınırı boyunca hareket ettiklerine dair iddialarda oldukça tartışmalı ve ihtilaflı bir başka konudur. Eğer bunlar gerçekten oluyorsa, bu durum sadece Türkiye’nin ulusal güvenliğini riske atmaz, aynı zamanda muhaliflerce dinlenmek ve iyileşmek için kullanıldığı iddia edilen kampların

güvenliğini de topyekûn tehlikeye sokar. Türkiye bu bölgede kilit bir oyuncu ve şu iki amaç doğrultusunda realizm ve diplomasiye dayanan bir politika belirlemesi kritik önem arz edecektir. İlki insani durumun daha da kötüye gitmesini önlemek için alınması gereken tedbirleri savunmak ve ikincisi de Suriye krizine bulunacak çözüm her ne olursa olsun bunun Suriyelilerin ülkelerine dönmelerini ve kendi toplumlarında rehabilite edilmelerini içerecek şekilde yerinden edilmişlik sorununa çare olmasını garanti etmektir (Dinçer, Kirişçi, Karaca vd., 2013:43-44).

Suriye'deki iç karışıklıklar sebebiyle yaşanan kitlesel nüfus hareketi, şüphesiz sadece hukuki bir sorun oluşturmamaktadır. Mevcut durumun aynı zamanda siyasi, sosyal, ekonomik, mali, ticari ve hatta güvenlik boyutu göz ardı edilemez. Bu sebeple, güncel örnekten yola çıkarak uluslar arası hukuktan doğan yükümlülükler ve iç hukukta oluşturulmaya çalışılan normatif düzenlemeler, tüm bu unsurlar dikkate alınarak özenle ele alınmalıdır. Öte yandan Suriye sorununa çözüm arayışı bakımından Türkiye, uluslar arası toplumun sürekli dikkatini çekmeli; BM ve NATO gibi uluslar arası örgütlerin çözüme katkı ve katılımını sağlama çabasını sürdürmelidir (Poyraz, 2012, s. 67).

Türkiye'de Suriyeli mülteciler hakkında yapılacak bir değerlendirme de, konunun güvenlik boyutunun da ihmal edilmemesi gerekiyor. 11 Şubat 2013 tarihinde Cilvegözü sınır kapısındaki patlama ve 11 Mayıs 2013 tarihinde Reyhanlı'da hayatını kaybeden 50'den fazla kişi, Suriye'den Türkiye'ye mültecilerle birlikte gelen yasadışı grupların, sınır ve iç güvenliğine oluşturduğu tehdide işaret ediyor (Kap, 2014:33).

Suriye'de iç savaşın şiddetlenmesi ile her geçen gün katlanarak büyüyen soruna, uluslar arası toplumun uluslar arası hukuku ve mülteci haklarından doğan sorumluluklarını yerine getirmesi durumunda bir çözüm bulunabilir. Suriyeli mülteci sorunu, siyasi, ekonomik, hukuki, toplumsal boyutlarının yanı sıra, insani yönü ile değerlendirildiğinde, yerlerinden edilmiş milyonlarca Suriyelinin iltica talebinin, uluslar arası hukukun kendilerine tanıdığı temel bir insan hakkına dayandığı hatırd tutulmalıdır. Bu nedenle, Suriye krizinin, Türkiye'ye yüklediği ağır faturalardan biri olan Suriyeli mülteciler ile Türkiye'nin baş edebilmesi, başta AB ve ABD olmak üzere, tüm uluslar arası aktörlerin daha fazla katkı sunmalarını ve Türkiye'nin bu katkının sağlanması konusunda daha etkin bir çaba göstermesini gerektiriyor (Kap, 2014:35).

Türkiye, küresel beklentiler ve bölgesel hedefleri arasında denge arayışının belirlediği Suriye politikasını “Esad rejiminin gitmesi” üzerine kurmuş, Arap sokağındaki gücünün de verdiği güvenle kısa sürede sonuç almayı ummuştur. Ancak Ankara yakın zamana kadar çok iyi ilişkiler içinde olduğu ve anayasal reformlar yoluyla dönüşmesi için çaba sarf ettiği Suriye rejiminin muhalif eylemler ve hatta silahlı bir direnişe karşı tecrübesini hesaba katmamıştır. Öyle ki gösterilerin 4. ayında Başbakan Erdoğan “Esad’ın birkaç ay içinde devrileceği” öngörüsünde bulunurken, gösterilerin 1. yılına gelindiğinde bu görüşünü revize ederek 1,5 ila 2 yıla çıkarmıştır. Hatta Ankara’dan Şam’a yapılan “Silahları durdur, halkın taleplerini yerine getir, istifa et” çağrısı yeniden “seçime git” tavsiyesine dönüşmüştür (Ertuğrul, 2012:2).

Ankara’nın Suriye ile ilgili öngörülerinin gerçekleşmeme nedenleri 1) rejimin direncini 2) muhaliflerin yapısını 3) bölgesel aktörlerin etkinliğini doğru okuyamaması olarak sıralanabilir. Gerçekten de krizin ilk günlerinde hem iktidar hem de iktidara yakın strateji uzmanları Suriye’deki gelişmeleri İslamcı algıyla çok uyumlu biçimde “nüfusun yüzde 10’unu teşkil eden Nusayri-Alevi azınlığa karşı halkın yüzde 70’inin oluşturan Sünni çoğunluğun isyanı” olarak değerlendirmiştir (Ertuğrul, 2012:2).

Toplumsal kabul ucu açık, sonsuz ve bugünkü hali ile sürdürülebilir bir durum değildir ve sınırlarına dayanmıştır. Türk toplumunun olağanüstü mali ve insani fedakârlıklarla ortaya koyduğu toplumsal kabulün devamı ancak sürecin toplumun da desteğini alacak ve katılımını sağlayacak bir yönetim ile sağlanabilir. “Suriyelilerle birlikte yaşamak” sadece “onlar bizim kardeşimizdir” söylemi ile sürdürülemez. Bu çalışma çerçevesinde yapılan kamuoyu yoklaması, Türk toplumunun Suriyeliler ile arasında çok ciddi bir kültürel mesafe koyduğunu, onlara vatandaşlık verilmesine hiç sıcak bakmadığını açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu nedenlerle bilimsel yöntemlerle verilerin toplanması ve politikaların bunun üzerine bina edilmesi son derece önemlidir. Batılı Ülkelerden Türkiye’ye Çağrı: “Doğu Sınırını Açın, Batı Sınırını Kapatın”: Batılı ülkeler Türkiye’nin açık kapı politikasında son derece hassas davranmışlardır. Ancak aynı Batılı ülkelerde, özellikle de Avrupa Birliği’nde “Doğu sınırınızı açın, sığınmacılar gelsin, ama Batı sınırınızı kapatın, bize gelmesinler” mantığı açık bir biçimde gözlenmiştir (HUGO, 2014:16).

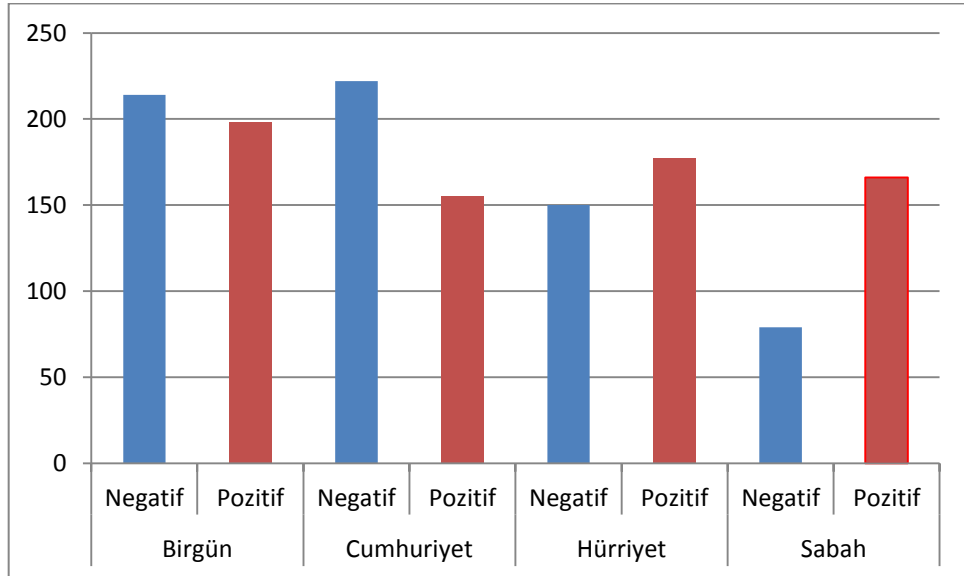
AKP Hükümeti Suriye’deki “Arap Baharı” dolayısıyla Türkiye açısından gelecekte doğabilecek ekonomik, sosyal ve güvenlikle ilgili riskleri göremedi. Azami

100 bin sığınmacı düşünülüyordu ama sığınmacı kamplarına yerleştirilenler bile en son Eylül-Ekim 2014 döneminde yaşanan Aynelarap (Kobani) olaylarıyla 270 bini geçti. Sığınmacılar ve kendi imkânlarıyla Türkiye'ye intikal edenlerle birlikte Ekim 2014 sonu itibariyle Türkiye'deki Suriyeli sayısının 2 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. “Esad ya gidecek, ya gidecek.” yanlışlığı sebebiyle mantıki bir “B Planı” aranmadı. Başkalarının politikalarına alet olundu. Tribüne oynayan popülist politikayla “değerli yalnızlığa” kalındı. Oysa Türkiye taraflarla daha mesafeli ilişki kurup arabulucu olabilir; Suriye halkına, bölgeye ve ülkemize en iyi hizmet verilebilirdi ama tam tersine muhalefet açıktan desteklendi, Batılı müttefiklerin tutumu öngörülemedi, uyarıları dikkate alınmadı. Kendi gücüyle asla yapamayacağı rejimi devirme misyonunda öne çıkıp ortada kaldı. Silahlı muhalefete topraklarımızda izin verildi. İç güvenliğe tehdit yanında, ilk kez yabancı bir ülkede rejim değiştirmek için silahlı muhalefete topraklarında destek verme riskine girildi (www.devlet.com.tr:08.08.2015).

İKİNCİ BÖLÜM

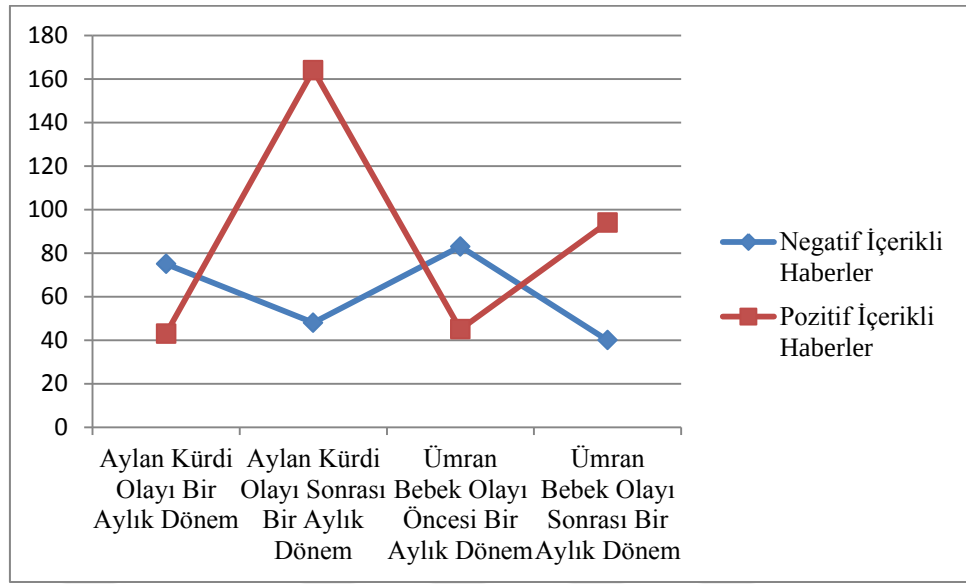
2. HABER KAYNAKLARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Genel anlamda gazetelerin haberlerine bakılacak olursa söylemin gazetenin bakış açısına göre değişiklik gösterdiği görülecektir. Genele bakıldığında Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye gelmeye başladığı ilk günden bu yana medyada yer alma düzeyleri oldukça düşüktür. Ege'de batan mülteci tekneleri, "Aylan Bebek", "Ümran Bebek" dönemleri dışında sığınmacılar Türk medyasında oldukça az haberle gündeme gelmiştir. Aylan Bebek", "Ümran Bebek" olayları sığınmacıların Medya'da daha çok yer almasına yol açmıştır. Bunun dışında medyanın bakış açısına ve kendini ideolojik konumlandırmasına göre yaptığı haberlerin farklı sığınmacılar ile ilgili bir algıyı desteklediğini görmek mümkündür. Figüre 1'de de görüleceği üzere yayın organının ideolojik duruşuna göre negatif ve pozitif algı yarattığını düşündüğümüz haberlerin dağılımı farklılaşmaktadır.

Figüre 1. Gazetelere göre İçeriklerin Pozitif ve Negatiflik Ayrımı

Örneğin daha muhafazakâr ve iktidarda yakın bir yayın organı olarak varsaydığımız Sabah gazetesi ile Muhalif olarak varsaydığımız Cumhuriyet gazetesinin içerikleri birbirinden farklılaşmaktadır. Sabah gazetesinde sığınmacılar ile ilgili pozitif algı yaratacak içeriklerin ağır bastığı gözlemlenirken Cumhuriyet gazetesi ise negatif içerikler daha fazla gözlemlenmiştir. Daha sol eğilimleri temsil ettiği düşünülen Birgün gazetesi neredeyse eşit derecede negatif ve pozitif söylemlere içerisinde yer verirken liberal eğilimleri temsil ettiğini varsaydığımız Hürriyet gazetesinin içerikleri sığınmacılar hakkında yaptığı haberlerin pozitif ağırlığının fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu türden bir sayısallaştırma çok anlamlı olmasa da bize kabaca yayın kuruluşunun ideolojik duruşunun bir şekilde sığınmacılar ile ilgili içerikleri belirlediğini göstermektedir. Özellikle Cumhuriyet ve Birgün gazetelerinde iktidarın Suriye politikaları ile ilgili eleştirileri bir şekilde sığınmacı ile ilgili negatif haberler ve yazılar ile görünür hale gelmektedir. Aynı şekilde Sabah gazetesinin İktidarın Suriye'deki politikalarını onaylamak için Suriyeli mülteciler ile ilgili pozitif içerikleri kullandığı görülmektedir. Sonraki bu türden haberler ile ilgili daha somut veriler paylaşılacaktır. Bu durum aslında Suriyeli sığınmacıların gündelik yaşamlarının ne kadar iç politikanın bir malzemesi olduğunun göstergesidir. Gündelik siyasetten bağımsız bir şekilde Suriyeli sığınmacılar konusunu değerlendirmenin ne kadar zor olduğunu görmek adına Figüre 2 anlamlı bir veri sunmaktadır. Tabiki Suriyelilerin Türkiye'ye göçü asıl olarak politik bir sorundur ve bu soruna dair tüm yaklaşımlar politik olacaktır. Ancak Suriyeli sığınmacıların şu an Türkiye toplumsal yapısında yarattığı değişimler kendi ideolojik bakış açımıza göre değerlendirmemizin sorunu daha karmaşık hale getirdiği açıktır. Sorun politik olsa da aynı zamanda insanidir. Figürü 2 bu soruna insanı bakışın politik bakışa üstün geldiği anları görmek açısından önemli bir veri gelmektedir. Aylan Kürdi ve Ümran bebek olayları Türk medyasında Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politik bakışın kırılma noktaları olarak görülebilir.

Figüre 2. Gazetelerin Pozitif ve Negatif İçeriklerinin Aylan Kürdi ve Ümran Bebek Olayları Öncesi ve Sonrası Değişim Grafiği

2.1. Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah ve Birgün Gazetelerinin Suriyeli Sığınmacılar İle İlgili Fırsat Odaklı Haberlerinin İncelenmesi ve Yorumlanması

Suriyeli Sığınmacılar ile ilgili çıkan fırsat haberlerinde genellikle Suriyeli Sığınmacıların Türkiye ekonomisine olan katkısı dile getirilmiştir. Suriyeli mülteciler sayesinde Türkiye’de turizmin hareketlendiği, Türkiye’ye yardım için gelen STK’ların birçok şehrin turizmine katkı sağladığı haberleri yer almıştır. “Suriyeli turizmi” başlıklı Sabah Gazetesinin 28.12.2014 tarihli haberinde birçok ülkeden Suriyeli mültecilere yardım için gelen STK yardım kuruluşlarının turizmi hareketlendirdiğini ifade etmiştir. Haberin içeriği şu şekildedir: Gaziantep’te Suriyeli turizmi başladı. Birçok ülkeden yardım için gelen STK’lar şehrin turizm hareketini 12 aya çıkardı. Yaklaşık 220 bin Suriyeliyi ağırlayan Gaziantep’te mülteci turizmi oluştu. İngiltere, İtalya, Japonya, Almanya ve ABD başta olmak üzere birçok ülkeden dernek ve iyilik örgütleri gibi sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli mülteci kamplarına yaptıkları yardım amaçlı ziyaretler, şehrin turizm hareketini 12 aya çıkardı. Otellerin ortalama doluluğu ise yüzde 50’lerden 70’lere yükseldi. Holiday Inn Gaziantep Genel Müdürü Hakan Göksal, Suriyeli mültecilere yapılan yardım ziyaretlerinin Gaziantep’te eylülde başlayıp hazıranda biten turizm hareketini tüm yıla yaydığını söyledi. Göksal, "Özellikle yılbaşında bu hareketlilik daha da arttı. Yurtdışından ve Türkiye’den bazı dernek ve iyilik örgütüne mensup insanlar, yılbaşında eğlenceye harcayacakları parayı burada Suriyeli mültecilere

harcıyor" dedi. Bu ziyaretlerin otellerin doluluk oranlarını da yükselttiğini vurgulayan Göksal, "Noel haftası olarak bilinen aralık ayının ikinci yarısından sonra, doluluk oranları yüzde 85'lere kadar çıktı" diye konuştu.

Suriyeli Sığınmacıların Türk ekonomisine katkı bağlamında ele alınan konulardan biri de Suriyelilerin Türkiye’de birçok fabrika ve şirket kurarak, istihdama olumlu yönde yaptığı etkidir. “Suriyeliler Türkiye’de 7 yılda 7 bin 243 şirket kurdu” başlıklı Hürriyet Gazetesinin 26 Haziran 2018 tarihli haberinde Suriye’deki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyeliler, resmi rakamlara göre son 7 yılda 7 bin 243 yeni şirket açtığı ifade edilmiştir. **”Suriyeliler Şanlıurfa’da 10 fabrika kuruyor”** başlıklı Cumhuriyet Gazetesinin 12 Temmuz 2018 tarihli haber de yine Suriyelilerin Türk ekonomisine fabrika kurarak yaptığı olumlu katkıyı konu edinmiştir. Şanlıurfa Valiliği’nden yapılan yazılı açıklamaya göre Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi’nde ayakkabı, plastik ambalaj, inşaat malzemeleri, triko, tekstil ve geri dönüşüm gibi farklı alanlarda 10 ayrı fabrika kurulmasının hedeflendiği böylelikle hem istihdam hem de üretim anlamında büyük katkı sağlanacağı dile getirilmiştir.

Birçok haberde “ucuz iş gücü” olarak ele alınan Suriyeliler bu özelliği ile de Türkiye ekonomisine katkı sağlamıştır. Türk gençlerinin çalışmak istemediği işlerde Suriyelilerin ucuz fiyata çalıştıkları haberlere yansımıştır. **“Tarımın yeni işçileri: Suriyeliler”** başlıklı Birgün, Gazetesinin 26.03.2018 tarihli haberinde Özellikle Türkiye’nin Güneydoğusunda sayıları fazla olan Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’de hayatlarını devam ettirmek için tarım sektöründe çalıştıklarını dile getirmiştir. **“Suriyeliler olmasaydı raflar boş kalırdı”** başlıklı Cumhuriyet Gazetesinin 12 Aralık 2017 tarihli haberinde Türkiye’deki gençlerin konfeksiyonlarda çalışmadığı için konfeksiyon işlerini Suriyelilerin yaptığını ifade etmiştir. Konfeksiyoncu üreticiler işçi bulamamaktan şikayet ederken Suriyeli işçilerin imdatlarına yetiştiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca haberde Suriyeli Sığınmacıların çalışma haklarına değinilmiş ve Suriyeli Sığınmacıların çalışma haklarının düzenlendiği ancak bu hakların kullanımı konusunda yeterince ilerlemenin sağlanamadığına değinilmiştir. Suriyeli Sığınmacıların düşük gelire razı oldukları için de birçok işveren tarafından tercih edildikleri ifade edilmiştir.

Suriyeli mültecileri Türkiye için fırsat olarak ele alan haberlerin ortak noktalarından biri de Suriyeli mülteci akınının Türkiye ekonomisine olan faydasından

bahsetmektedir. **“Mülteciler Türkiye’yi büyütüyor”** başlıklı haberin içeriği şu şekildedir: “ABD merkezli kredi derecelendirme kuruluşu Standard and Poor's (S&P), Sığınmacıların Türkiye ekonomisine etkisinin eksik hesaplandığını belirterek Suriyeli mülteci akınının Türkiye ekonomisini büyüttüğünü açıkladı. S&P tarafından hazırlanan raporda, "Suriyeli göçmenlerin Türkiye'nin büyümesi ve mali yapısına, hatta dış değişkenlere etkisi hafife alındı. Hükümetin Suriyeli mültecilere yaptığı yardımlar, Türkiye GSYH'sine katkısını yüzde 0.2- 0.3 artırabilir" denildi. Kurum, Sığınmacıların birikmiş paralarını ve kazandıklarını Türkiye'de harcayarak tüketimi artırdıklarını belirtti. S&P, Türkiye'nin yabancı para cinsinden kredi notunu 'BB+', yerel para cinsinden kredi notunu 'BBB- ' olarak teyit etmiş, not görünümünü de 'negatif'ten 'durağan'a yükseltmişti. Türkiye ekonomisinin bölgedeki istikrarsızlık ve gelişen ekonomilerdeki düşük yatırımlara rağmen dirençli olduğunun altı çizilen açıklamada, 2015'te tüketici talebinin düşük petrol fiyatlarıyla desteklendiği ifade edilmişti” (Sabah, 10.5.2016).

Suriyeli Sığınmacıların göçü ile birlikte ortaya çıkacak olan” kültür sentezi” de gazetelerde Türkiye’nin yararına görülmüştür. Hürriyet Gazetesi yazarı İlber Ortaylı yazısında durumu şu şekilde ifade etmiştir: “İlber Ortaylı: “Suriyeliler bazı illerimize yeni üretim teknikleri getirdi” UNESCO ve Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen ‘Kültürlerarası Liderlik için Uluslararası Yaz Okulu’ programına Bahçeşehir Üniversitesi (BAU) ev sahipliği yapıyor. İki hafta sürecek olan Uluslararası Yaz Okulu’nun açılışı Tarihçi Prof. Dr. İlber Ortaylı’nın katılımıyla gerçekleşti. Ortaylı, yaptığı konuşmada konu başlıklarının önemine değinerek, “Türkiye bugün 3,5 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapıyor. Bu da bazen tepkiler yaratabiliyor ama aşağı yukarı bir göç sürecindeyiz ve bu geçici bir durum. Suriyeliler bazı illere yeni üretim teknikleri getirdiler” dedi”(09.07.2018).

2.2. Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah ve Birgün Gazetelerinin Suriyeli Mülteciler İle İlgili Sorun Odaklı Haberlerinin İncelenmesi ve Yorumlanması

Ülkelerinde yaşanan savaş sonucu Mart 2011 de Türkiye’ye sığınan Suriyeli Sığınmacıların sığınma konusu başta sorun olmazken, zamanla sayının artması sonucu gerek Türk halkı ile gerek kendi aralarında birtakım sorunlar oluşmaya başladı. Bazı gazetelerde az bazısında fazla olmakla beraber Suriyelilerin oluşturduğu ekonomik,

güvenlik, sosyal haberler tüm gazetelerde yer almaktadır. Suriyeli mülteciler ile ilgili çıkan sorun odaklı haberlere bakıldığında bu haberlerin gazetelerde 2012 yılında yer bulduğu ve sonraki yıllarda az veya çok sürekli haber olduğu gözlemlenmiştir. Sorun odaklı ele alınan haberlerin daha çok; ekonomik, sosyal, sağlık, güvenlik vb. konuları kapsadığı görülmektedir.

Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar Türkiye’nin de ticaretini olumsuz etkilemiştir ve bu konu gazetelerde sorun odaklı olarak ele alınmıştır. Cumhuriyet Gazetesinde yer alan 28 Mayıs 2012 Pazartesi **Suriye ile 'sıfır ticaret'** başlıklı haberde Türkiye ile Suriye arasındaki resmi ilişkilerin Türkiye’nin ekonomisine zarar verdiği dile getirilmiştir. Bu ekonomik zararın transit ticaretten kaynaklı Mersin, Adana, Hatay’da dikkat çektiğine değinilmiş ve Türkiye’nin ihracatında düşüş yaşandığı ifade edilmiştir. Ayrıca yaşanan gelişmelerden dolayı Türkiye’ye giren turist sayısının azalması da dile getirilmiştir.

Ekonomik olarak Türkiye’ye külfet olan Suriyeli Sığınmacıların bu durumu haberlerde sık sık yer bulmuştur. Suriyeli mültecilere uluslararası yardımların çok az olduğu ve Türkiye’nin bu konuda yalnız bırakıldığı dile getirilmiştir. “Kızılay Kart” uygulaması ile Suriyelilere her ay yardım yapıldığı haberlerde belirtilmiştir. **“Avrupa Birliği'nden Türkiye'deki mültecilere nakit para kartı”** başlıklı Birgün Gazetesinin 21.09.2016 tarihli haberinde Avrupa Birliği’nin Suriyeli Sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olabilmek için her ay ailede kişi başına 100 TL verilerek bütçelerine katkı sağlanacağı belirtilmiştir.

“Bakan Kaya: AB mülteciler için 3 milyar avronun sadece 800 milyonunu verdi” başlıklı 29.11.2017 tarihli Birgün Gazetesinin haberinde Avrupa Birliği’nin Suriyeli mülteciler için daha önce vadettiği 3 milyar avronun çok azını verdiğini verdiği sözü tam olarak yerine getirmediği ifade edilmiştir. Habere göre Bakan Kaya Türkiye’nin Suriyeli mülteciler için üzerine düşeni fazlasıyla yapmış ama bu konuda yalnız bırakılmıştır. Bu konu sadece Türkiye’yi ilgilendiren bir konu olmamakla birlikte sadece Türkiye’nin bu konuda seferber olması rahatsız edici bir durum olduğunu ifade etmiştir. Sığınmacıların sağlık, ekonomik sosyal olmak üzere birçok sorunu vardır diyen Kaya, bu çocukların eğitimsiz büyümesi geleceğin dünyasını etkileyeceğini dile getirmiştir.

Suriyeli Sığınmacıların oluşturduğu sorun odaklı haberlerde çok sık olmasa da sağlık sorunları da dile getirilmiştir. “Suriye'deki çocuk felci iddialarına karşı ek aşı” başlıklı Hürriyet Gazetesinin 8 Kasım 2013 tarihli haberinde Suriyeli mültecilerde olduğu iddia edilen çocuk felci riskine karşı alınan önlemlere değinilmiştir. Kampta yaşayan Suriyeli Sığınmacıların sağlık kontrolleri kamptaki doktorlar tarafından, kamp dışındaki Sığınmacıların ise devlet hastanelerinden ücretsiz karşılanmaktadır. Suriyeli Sığınmacıların sağlık sorunları da kimi zaman gazetelerde yer bulmuştur Suriye’de yaşanan çocuk felcine karşı Türkiye’de Sağlık Bakanlığı tedbir almış ve ek aşı kampanyası başlatılmıştır.

Suriyeli Mültecilerle ilgili çıkan ekonomi başlıklı haberlerde en çok dikkat çeken ve en çok yer bulan haberlerden biri de yaşamlarını idame ettirmek için dilenen Suriyelilerin haberleridir. Kayıt edildikleri ancak yalnız bırakılıp geçinemedikleri ve dilendikleri için şehir dışına çıkarılan, yardım alamadıkları için çocuk yaşlı demeden dilenmek zorunda kalan Suriyelilerin yaşadıkları sorunlar bir çok haber kaynağında yer bulmuştur. Kendilerinin de dilenmek istemedikleri ancak mecbur bırakıldıklarını ifade eden Suriyeli mülteciler dilenmekten başka çarelerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Çocuk yaşta dilenirken birçok tehlike ile karşı karşıya kalan Suriyeli Mülteciler bir çok habere konu olmuştur. **“Dilenen Suriyeli Mülteciler Yalova Dışına Çıkarıldı”** başlıklı 26 Mart 2015 Hürriyet Gazetesinin haberi, **“Suriyeli Mülteciler: ‘Utanarak dileniyoruz’** başlıklı Birgün Gazetesinin 12.12.2014 tarihli haberi, **“Sınır ötesi dilenciler yolda kavgaya tutuştu”** başlıklı Sabah Gazetesinin 17.6.2013 tarihli haberi, **“Suriyeli çocuklar, kavşakları mesken tuttu”** başlıklı Hürriyet Gazetesinin 21 Ağustos 2016 tarihli haberleri başta olmak üzere bu tarz haberler bir çok haber kaynağında yer almaktadır.

Ülkelerinde yaşanan olaylar sonucu Türkiye’ye sığınan Suriyeli mülteciler sığınmanın ilk zamanlarında sorun oluşturmazken zamanla sorun olmaya başlamış ve Türk vatandaşları tarafından istenmemeye başlanmıştır. Göçün ilk yıllarında sayıları fazla olmadığı için sorun olarak görünmeyen Suriyeli mülteciler göçün akın haline dönüşmesiyle birtakım sorunları da beraberinde getirmiş oldular. Özellikle sınırdaki şehirlerde yaşanan Suriyeli akını o şehirde yaşayan halkın tepki göstermesine neden olmuş ve Türk halkı ile mülteciler arasında birtakım sorunların yaşanmasına sebep olmuştur. Yaşanan bu sorunlar araştırmamızda ele aldığımız gazetelerde bazılarında az

bazılarında fazla olsa da mutlaka yer almıştır. **“Suriyeli akını sınırdaki Türkleri rahatsız ediyor”** başlıklı Hürriyet Gazetesinin 16 Ağustos 2012 tarihli haberinde de bu sorunlar dile getirilmiştir. **“Maraş'ta "Suriyelileri istemiyoruz" gerginliği: Yaralıları var!”** başlıklı Cumhuriyet Gazetesinin 13 Temmuz 2014 tarihli haberinde ise Kahramanmaraş'ta yaşanan sosyal medya üzerinden örgütlenip Suriyelilerin ülkelerine geri dönmeleri için sokağa dökülen insanların konu edildiği ve yaralanmalarla sonuçlanan olay anlatılmıştır.

Suriyeli Sığınmacıların oluşturduğu sorun odaklı haberlerde yer alan konulardan biri de Suriyeli kadınların fuhuş yaptırılmalarıdır. Geçim sıkıntısı yaşadıkları için fuhuş yapmaktan başka çarelerinin olmadığını ifade eden mülteciler fuhuş yapmak zorunda olduklarını ifade etmişler ve birçok haber kaynağına konu olmuşlardır. “Suriyeli kadına zorla fuhuş yaptırdılar” başlıklı Hürriyet Gazetesinin 25 Nisan 2015 tarihli haber bu tür haberlerden sadece biridir. Suriyeli kadınların Türk erkeklerle gerçekleştirdiği evliliklerin sayısının gitgide artması da Suriyelilere sorun odakla yaklaşılmasının nedenlerinden biri olarak görülen bir diğer konudur. “Yabancı gelinler arasında Suriyeli gelinler ilk sırada” başlıklı Cumhuriyet Gazetesinin 02 Mart 2016 tarihli haberinde Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine yer verilmiş ve Türkiye'deki yabancı gelinler arasında Suriyeli gelinlerin ilk sırada olduğu ifade edilmiştir.

Suriyeli mültecilerle ilgili çıkan sorun odaklı haberlerin birçoğu güvenlikle ilgili konulardır. Suriyeli Sığınmacıların gerek kendi aralarında gerek Türk halkı ile aralarında çıkan gerginlikler gazetelerde oldukça sık yer bulmuştur. Güvenlikle ilgili sorun odaklı haberlerden bir diğeri de sınırdan kontrolsüz şekilde alınan sığınmacıların Türkiye’de hırsızlık gibi suçlar yapmalarıdır. “Suriyeli çocuklar demiryolu işçilerine saldırdı” başlıklı Sabah Gazetesinin 16 Ocak 2012 tarihli haberi, “Suriyeli hırsız polisten kaçamadı” başlıklı Sabah Gazetesinin 19 Eylül 2016 tarihli haberi, “Suriye plakalı araçta el bombası çıktı” Hürriyet Gazetesinin 10 Nisan 2014 tarihli haberi, “4 Suriyeli gözaltına alındı” başlıklı Cumhuriyet Gazetesinin 11 ağustos 2012 tarihli haberi, “Çadır kentte gerginlik: 2'si polis 3 yaralı” başlıklı Cumhuriyet Gazetesinin 27 Ekim 2012 tarihli haberi, “Hatay'da tehlikeli gerginlik” başlıklı Sabah Gazetesi 7 Mayıs 2013 tarihli haberi Suriyelilerle ilgili güvenlik sorunlarına değinen haber başlıklarındandır.

2.3. Medyanın Göçmen, Mülteci, Misafir, Mağdur ve Sığınmacı Olarak Suriyelilere Bakış Açısı

Cumhuriyet gazetesi Suriye sorununun ortaya çıktığı ilk zamanlarda gazete, olaylara insani boyuttan yaklaşmıştır. “Türk Kızılayı tarafından kurulan 60 çadıra yerleştirilen Suriye yurttaşlarının her türlü ihtiyacı karşılandı. Ayrıca Kızılay yetkililerinin Suriyeli yurttaşlarına yönelik psikolojik destek de sağladıkları öğrenildi. (2 Mayıs 2011, Çadırkent’te Karar Bekleyişi)”³ Bu haberde Suriyeliler için ‘mülteci’, ‘sığınmacı’, ‘göçmen’ kelimelerinin yerine ‘yurttaş’ kelimesi kullanılmıştır. Gazete olayların ilk meydana geldiği ve ilk göç hareketlerinin başladığı tarihlerde Suriyeliler için ‘Suriye yurttaş’ ifadesini kullanmıştır. Fakat bu göç hareketlerinin kitleler haline dönüşmesi ile ‘Suriyeli sığınmacı’, ‘Suriyeli mülteci’ veya ‘Suriyeliler’ ifadelerini kullanmıştır. “...Resmi olarak “sığınmacı” statüsünde olmadıkları için “misafir” olarak adlandırılan Suriyelilere sinema, internet erişimli bilgisayarlara kadar bütün olanaklar sağlanmaktadır (21 Ocak 2012)”⁴ haberinde ise Suriyelilerin “sığınmacı” ve “misafir” olduğu ifade edilmiştir.

Hürriyet Gazetesi Suriye sorununun ilk ortaya çıktığı zamanlarda olayları Suriye’nin iç meselesi olarak görmüştür ve göçün başladığı ilk zamanlarda Türkiye’ye gelen Suriyeliler için “Türkiye’ye sığınan Suriyeliler” veya “sığınmacı” ifadelerini kullanmıştır. Bu söylemlere ilerleyen zamanlarda “mülteci” ifadesi de eklenmiştir. “Ülkelerindeki iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye’ye sığınan Suriyelilerden Reyhanlı ilçesindeki Hac Konaklama Tesisleri’nde oluşturulan çadır kampa getirilen sığınmacı sayısı 350’ye ulaştı (19 Haziran 2011, Çadırkent’e ateş açıldı).⁵ Ayrıca Türkiye’ye gelen Suriyeliler için “sığınmacı” kelimesi ve “Türkiye’ye sığınan Suriyeliler” ifadesi kullanılmıştır. “Suriye’de yaşanan olayların ardından Türkiye’ye sığınan Suriyeliler için Gaziantep’te Yerel Bilgi Merkezi açıldı (16 Eylül 2012, Suriyeli sığınmacılara bilgi merkezi).⁶ Bu haberde de Türkiye’ye gelen Suriyeliler için gazete “Türkiye’ye sığınan

³http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/244336/Cadir_Kent_te_karar_bekleyisi.html, 2 Mayıs 2011.

⁴ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/314770/Kiskandiran_konfor.html, 21 Ocak 2012.

⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cadirkente-ates-acildi-18067860>, 19 Haziran 2011.

⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeli-siginmacilara-bilgi-merkezi-21477156>, 16 Eylül 2012.

Suriyeliler” ifadesini kullanmıştır ve gazete “mülteci” ve “sığınmacı” kelimelerini tercih etmemiştir. “Suriyeliye ikamet izni (30 Kasım 2012)”⁷ haber başlığı ile okuyucuya duyurulan haberde “Suriyeliye” ifadesi ile Türkiye’ye gelen Suriye vatandaşlarına halen Suriye devletine bağlı kişiler gözüyle bakıldığı anlaşılmaktadır. “Yaptıkları resimlerin bile çoğunda kırmızı renk kullanıyorlar, dedi(3 Ocak 2013,Çocukların resimleri bile kırmızı)”.⁸ Bu haberde artık Türkiye’ye gelen Suriyeliler için “Türkiye’ye sığınan Suriyeliler” yerine “Suriyeli sığınmacılar” ifadesi kullanılmıştır. “Bir süredir sığındıkları Türkiye’de misafir edilen binlerce Suriyeli Kürt, sağlanan imkanlara rağmen evlerine dönmenin hayalini kuruyor...(28 Ekim 2014, Suriyeli Kürtler “misafirlige” alışmak istemiyor)”⁹ Gazete Suriyeli Kürtler için “misafir” kelimesini kullanmıştır.

Sabah gazetesi haberlerinde Suriyeliler için mülteci, sığınmacı, göçmen ve misafir ifadelerini sıklıkla kullanmıştır.

“... ve Mülteci Akını Başladı.

Suriye’nin Türkiye sınırına yakın bazı köylerde yaşayan ve ülkelerindeki baskıdan kurtulmak istediği öne sürülen yaklaşık 250 kişilik grup, Hatay’ın Yayladağı sınırındaki tel örgüyü aşarak Türkiye’ye girdi. Türk yetkilileriyle görüşmek isteyen Suriye vatandaşlarının, ellerindeki Türk bayraklarıyla Türkçe “Türkler gibi yaşamak istiyoruz”, “demokrasi istiyoruz”, “Başbakan Erdoğan’ın bize sahip çıkmasını istiyoruz” diye slogan attıkları da kaydedildi... (30 Nisan 2011)”¹⁰ Haberin başlığında başlayan göç akını için “mülteci” ifadesi kullanılması, gazetenin olayların ilk zamanlarında Suriyelileri sığınmacı değil de mülteci olarak gördüğünü göstermektedir. “Hatay’ın Yayladağı ilçesinde, çadır kentte kalan Suriyeli vatandaşlarla esnaf arasında kavga çıktı... (30 Ağustos 2011, Suriyeliler esnafla kavga etti)”¹¹ Haberde gazetenin

⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeliye-ikamet-izni-22043791>, 30 Kasım 2012.

⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuklarin-resimleri-bile-kirmizi-22280233>, 3 Ocak 2013.

⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-kurtler-misafirlige-alismak-istemiyor-37006185>, 28 Ekim 2014.

¹⁰ <https://www.sabah.com.tr/dunya/2011/04/30/250-kisi-turkiyeye-sigindi>, 30 Nisan 2011.

¹¹ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2011/08/30/suriyeliler-esnafla-kavga-etti>, 30 Ağustos 2011.

Suriyeliler için “vatandaş” kelimesini kullanması dikkat çekicidir. Çünkü vatandaş kelimesi aynı yurttan olan kişiler için kullanıldığından, gazetenin bu kelimeyi kullanması Suriyelileri de Türkiye vatandaşı olarak gördüğü izlenimi oluşturmaktadır. “İç kargaşa ve çatışmaların 3’üncü yılına girmesine karşın barış ve huzurun gelmediği Suriye’den kaçışlar sürüyor. Suriye sınırında bulunan Kilis’e ülkelerinden kaçarak gelen bazı sığınmacılar ise, kamplarda yer olmadığı için park ve camilerde kalıyor. Suriyeliler, açılacak olan kamplara yerleştirilmek istiyor... (10 Eylül 2013, Suriyelilerin dramı yürekleri burkuyor)”¹² Gazete bu haberinde Suriyeliler için “sığınmacı” kelimesini kullanmıştır. “Türkiye’de “çocuk gelinler”le mücadele sürerken, iç savaştan kaçıp Türkiye’ye yerleşen Suriyeliler, Şanlıurfa’da yeni bir ‘çocuk gelin’ evliliğine neden oldu...(24 Ekim 2013, Hem mülteci hem çocuk gelin)”¹³ Haberde evlenen Suriyeli çocuk için “mülteci” ifadesi kullanılmıştır. Gazetenin okur temsilcisi İbrahim Altay “mülteci kime denir?” Başlıklı yazısında mülteci ve sığınmacı arasındaki farkı okuyuculara açıklamaya çalışmıştır. Yazar gazetelerin mülteci ve sığınmacı ifadelerini yanlış kullandığını yazısında dile getirmiştir. Yazar mülteci ve sığınmacıların farklı kişiler olduğunu sayısal verilerle okuyucuya açıklamıştır. “...Ekim 2013 itibariyle ülkemizdeki mülteci ve sığınmacıların sayısı 38 bin 599’dur. Bu kişiler Irak, Afganistan, İran, Somali başta olmak üzere çeşitli ülkelerden gelmiştir. Mülteci ve sığınmacı nüfusuna Suriye’den gelenler dahil değildir...(02 Aralık 2013, Mülteci kime denir?)”¹⁴ Yazar Suriyelilerin uluslararası hukuka göre “geçici koruma” altında olduğunu ifade etmeye çalışmıştır.

Birgün gazetesi genel olarak Suriyeliler ile ilgili yaptığı haberlerde “sığınmacı” veya “mülteci” ifadelerini kullanmıştır. Oysaki bazı köşe yazılarında ve haberlerde Türkiye’nin Suriyelileri “coğrafi kısıtlama” nedeniyle mülteci olarak kabul etmediğini, sığınmacı statüsü verdiğini belirtmektedir. “CHP Hatay milletvekili Refik Eryılmaz, Hatay’daki Suriyelilerin kent sakinlerine yönelik kötü davranışlarda bulunduğunu

¹² <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/09/10/suriyelilerin-drami-yurekleri-burkuyor>, 10 Eylül 2013.

¹³ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/10/24/hem-multeci-hem-cocuk-gelin>, 24 Ekim 2013.

¹⁴ https://www.sabah.com.tr/yazarlar/okur_temsilcisi/2013/12/02/multeci-kime-denir, 2 Aralık 2013.

söyledi... (20 Haziran 2012, Suriyeli sığınmacılar esnafa saldırıyor)”¹⁵ Haberin başlığında Suriyeliler için “sığınmacı” denilmiştir. “Göçmenleri taşıyan tekne alabora oldu, sekiz kişi kayıp (29 Aralık 2014)”¹⁶ haber başlığı ile verilen haberde gazete Suriyeliler için “göçmen” ifadesini kullanmıştır. “Mersin’de Suriyeli sığınmacı çocuklar atık toplayarak geçiniyor, çöplerin ortasında yaşıyor (05 Mart 2015)”¹⁷ başlıklı haberde gazete Suriyeliler için “sığınmacı” ifadesini kullanmıştır. “Savaştan kaçıp İzmir’e gelen Suriyeli işçiler yaşamları pahasına ağır koşullarda çalıştırılıyor. Çalışma şartları o kadar kötü ki işçiler bir bir hastalanıyor...(02 Temmuz 2015, Misafir değil hasta ediyoruz)”¹⁸ Haberde Türkiye hükümetinin Suriyeliler için kullandığı “misafir” ifadesi ironik bir şekilde eleştirilmiştir.

2.4. Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Medyada Suriyeli Mülteci Haberleri

Aylan Kurdi 2 Eylül 2015'te ailesi ile birlikte Türkiye'nin Bodrum ilçesinden Yunanistan'ın Kos adasına şişme botla geçmeye çalışırken annesi ve beş yaşındaki kardeşi ile birlikte boğularak 3 yaşında hayatını kaybetmişti. Kıyıya vuran cansız bedeniyle dünyayı derinden sarstı.

¹⁵ <https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-siginmacilar-esnafa-saldiriyor-61848.html>, 20 Haziran 2012.

¹⁶ <https://www.birgun.net/haber-detay/gocmenleri-tasiyan-tekne-alabora-oldu-sekiz-kisi-kayip-73263.html>, 29 Aralık 2014.

¹⁷ <https://www.birgun.net/haber-detay/mersin-de-suriyeli-siginmaci-cocuklar-atik-toplayarak-geciniyor-coplerin-ortasinda-yasiyor-76056.html>, 5 Mart 2015.

¹⁸ <https://www.birgun.net/haber-detay/misafir-degil-hasta-ediyoruz-84005.html>, 2 Temmuz 2015.

Fotoğraf 1. Aylan Kurdi-1

Fotoğraf 2. Aylan Kurdi-2

2.4.1. Cumhuriyet Gazetesi'nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

Cumhuriyet gazetesi sol-laik grupları temsil etmektedir. Gazetede çıkan haberlerin birçoğu hükümet politikalarına eleştirel yöndedir. Suriyeli sığınmacılar ile ilgili çıkan haberlerde de bunun etkisi olduğu görülmektedir. Suriye sorununun ortaya çıktığı ilk zamanlarda gazete, olaylara insani boyuttan yaklaşmıştır.

Sorunların ortaya çıktığı ilk zamanlarda gazetede olayların barışçıl diyalog yoluyla çözülmesine ilişkin haberler de yer almıştır. “Yazarlardan Suriyeli halka destek çağrısı (23 Haziran 2011)”¹⁹, “(Aydın Gazeteciler baskıyı kınadı (25 Nisan 2011))”²⁰ haberlerinde gazetenin toplumun ileri gelen isimleri olarak gördüğü kişilerin görüşlerine yer verilmiştir. Suriye’deki olayların büyümesi ile birçok Suriyeli Türkiye’ye göç etmeye başladı. Türk hükümetinin “açık kapı” ve “misafir” politikası ile binlerce Suriyeli Türkiye’deki çadır kentlere ve şehirlere göç etti. Bu göç akınının kitleler halini almasından sonra Cumhuriyet gazetesi ilk başlardaki tutumunu değiştirerek farklı bir bakış açısı izlemeye başlamıştır.

Gazetede Suriyelilerin Türkiye ekonomisi üzerindeki yükü de sık sık haber yapılmıştır. Ayrıca toplumda Suriyelilere maaş bağlandığı algılara yönelik haberlere de gazetede yer verilmiştir. “Suriye’den Türkiye’ye gelenlere belli bir ücret ödenmesine yönelik çalışma yapılacak...(21 Temmuz 2012, Suriyeli Sığınmacılara Harçlık)”²¹ Bu haberde de görüldüğü gibi ilk başlardaki Suriye yurttaşı söylemi Suriyeli sığınmacı şeklinde değişmiştir. “Çadır Kentte yine olay çıktı (27 Mart 2013)”²² haberinde ise ‘yine’ kelimesi kullanılarak çadır kentlerde daha önceden de birçok olayın ortaya çıktığı ve bu olayların Suriyeli sığınmacılar tarafından çıkarıldığı belirtilmiştir.

“Suriyeli Çocukların Oyun Alanı Mülteci Kampları

...Domiz’de herken biliyor ki savaş konusunda güvende olmak aynı zamanda evden de uzak olmak demek. (11 Kasım 2013)”²³ Haberinde de Kuzey Irak’taki Domiz kampında çocukları sayısının fazla olduğu ve çocukların kamptaki kötü koşullarda yetiştiği başlıkta koyu puntolarla belirtilmiştir. Ayrıca savaşın insanlar için ne kadar kötü ve yıkım verici bir olay olduğu da ‘güven için evden uzakta olmak’ gerektiği ile anlatılmıştır.

¹⁹http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/260458/Yazarlardan_Suriyeli_halka_destek_k_cagrisi.html, 23 Haziran 2011.

²⁰http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/242164/Aydin_ve_gazeteciler__baski_yi_k_inadi.html, 25 Nisan 2011.

²¹http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/358636/Suriyeli_siginmacilara__harclik_.html, 21 Temmuz 2012.

²²http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/411946/Cadir_kentte_yine_olaylar_cikti_.html, 27 Mart 2013.

²³http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video/8237/Suriyeli_cocuklarin_oyun_alani_mul_teci_kamplari.html, 11 Kasım 2013.

“Maraş’ta ‘Suriyelileri İstemiyoruz.’ Gerginliği: Yaralılar Var!

Kahramanmaraş’ta, kent merkezinde kalan Suriyelilerin ülkelerine dönmelerini isteyen yaklaşık bin kişi sosyal medyadan örgütlenerek sokaklara döküldü. (3 Temmuz 2014)”²⁴ Haberin başlığında sanki tüm Kahramanmaraş halkının Suriyeli sığınmacıları istemediği şeklinde bir söylen kullanılmıştır, oysa ki haberin ayrıntılarında olaylara neden olan kişilerin sayısının yaklaşık bin kişi civarında olduğu belirtilmiştir.

Gazetede hükümetin Suriye ve ‘açık kapı’ politikasını eleştiren haberlerde zaman zaman yer almıştır. “Hükümetin üç yıllık Suriye politikasının sonuçları, Türkiye’yi elindeki çok kapsamlı bir tezkereyle artık yalnızca sınırlarında değil sınır içinde de düşen ateşle karşı karşıya bıraktı (11 Ekim 2014).”²⁵ Gazetede sınırda yaşanan olaylar dışında ülke içinde yaşanan bazı olayların da sebebini hükümetin Suriye politikasına bağlanmıştır. Ayrıca gazete, yine askeri alanda yapılan Süleyman Şah Türbesi’nin taşınmasını “Sahte Zafer” (22 Şubat 2015)²⁶ başlığıyla duyurarak hükümetin kamuoyuna başarılı olarak gösterdiği operasyonun aslında bir başarısızlık olduğu ‘sahte’ kelimesiyle belirtilmiştir.

İncelememizde dönüm noktalarından biri olarak kabul ettiğimiz ‘Aylan Kurdi Olayı’ ise gazetede şu şekilde yer bulmuştur: “Bodrum bu sabah beşi çocuk 12 Suriye vatandaşının kıyıya vuran cansız bedenleriyle sarsıldı. Tatil cennetinden gelen fotoğraflar Türkiye’de ve dünyada infial yarattı. Kıyıya vurmuş minik bedenlerin çaresiz fotoğrafı günün tartışma konusuydu. Saatler ilerledi, sabahın ilk ışıklarıyla ortaya çıkan kâbus sahilinde yaşam hızla normaleşti. (2 Eylül 2015)”²⁷ Haberde fotoğrafların etkisinin birkaç saat içerisinde geçerek olayın etkisinin çok çabuk etkisinin azaldığını anlatmak için ‘yaşam hızla normaleşti’ ifadesi kullanılmıştır. Bodrumda yaşanan ve Aylan Kurdi’nin de yaşamını yitirdiği bot faciasından sonra gazetede Suriye vatandaşlarının Avrupa’ya kaçak yollarla denizden geçmeye çalıştığı haberleri daha fazla yer bulmaya başlamıştır. Suriyeli insanların çaresizliğini ve bu yolculuğa

²⁴http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/93911/Maras_ta__Suriyelileri_istemiyor_uz__gerginligi__Yaralilar_var_.html, 3 Temmuz 2014.

²⁵ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/129457/Turkiye_nin_sekiz_hatasi.html, 11 Ekim 2014.

²⁶ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/219254/Sahte_zafer.html, 22 Şubat 2015.

²⁷ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/359219/K_bus_sahiline_aldiris_etmediler.html, 2 Eylül 2015.

mecburiyetini onların ağzından haber yapmıştır. “Kaçak geçiş için İzmir’de bekleyen Suriyeli ailelerden 6 torun sahibi Hansa Baken, ‘Zaten yaşayan ölüleriz. Geride kalırsak öleceğimiz kesin, karşıya geçerse kurtulma ihtimalimiz var.’ dedi. (3 Eylül 2015)”²⁸

Ucuz iş gücü, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye gelmesinden sonra daha büyük bir sorun olarak görülmektedir. Suriyeli sığınmacılar daha ucuza çalışmak zorunda kalmıştır.

“Suriyelilerin ‘Çadır’ Sefaleti

Gezici outlet merkezi Çadır Turnesi’nin görülmeyen yüzü göçün acı gerçeğini ortaya koyuyor. Suriyeliler 8 aydır maaş almadan sefalet şartlarında çalıştırılıyor. (4 Kasım 2015)”²⁹ Haberin başlığı okunduğunda ‘çadır sefaleti’ ifadesinden çadırkent şartları ile ilgili bir haber olduğu izlenimi oluşmaktadır. Oysa ki haberin ayrıntılarında durumun çok farklı olduğu görülmektedir. Suriyelilerin çalışma şartlarının kötü olduğunu ifade etmek için ‘sefalet şartları’ ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca oluşan göç dalgasının olumsuz yanlarını belirtmek için de ‘göçün acı gerçeği’ ifadesi kullanılmıştır.

“3 milyar dolara Türkiye’yi mülteci cezaevine çevirdiler. (4 Nisan 2016)”³⁰ Haberin başlığında ise Türkiye’nin Avrupa Birliği’nden 3 milyar dolar nakit karşılığında kabul ettiği Geri Kabul Anlaşması eleştirel bir dille ele alınmıştır. Tüm Sığınmacıların Avrupa’dan Türkiye’ye gönderilmesinden dolayı Türkiye’yi ‘cezaevi’ şeklinde betimlemiş ve Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıları cezaevlerindeki suçlulara benzetmişlerdir.

Suriyeli sığınmacıların Türk vatandaşlığına alındığı söylemi uzun süredir tartışma konusu olmaktadır. Gazete Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın söylemleri üzerinden bu konuyla ilgili şu haberi yapmıştır: “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesine ilişkin sözlerinin ardından, hükümet kanadından ‘sadece kalifiye olanları alacağız.’ açıklamaları gelse de

²⁸ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/359505/_insanlik_kiyiya_vurdu_.html, 3 Eylül 2015.

²⁹ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/406393/Suriyelinin__cadir__sefaleti.html, 4 Kasım 2015.

³⁰ http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/foto_haber/509792/1/3_milyar_dolara_Turkiye_yi__multeci_cezaevi_ne_cevirdiler.html, 4 Nisan 2016.

AFAD verileri ‘şanslı’ Suriyelilerin çok az olduğu yönünde. (14 Temmuz 2016)”³¹ Gazete Türk vatandaşlığına geçecek Suriyeli sığınmacıları ‘şanslı’ olarak belirtmektedir. Ayrıca Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin büyük çoğunluğunun vasıfsız olduğu haberde yer almaktadır.

Gazete olayların ilk meydana geldiği ve ilk göç hareketlerinin başladığı tarihlerde Suriyeliler için ‘Suriye yurttaşı’ ifadesini kullanmıştır. Fakat bu göç hareketlerinin kitleler haline dönüşmesi ile ‘Suriyeli sığınmacı’, ‘Suriyeli mülteci’ veya ‘Suriyeliler’ ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca olayların ilk yaşandığı tarihlerde çadırkentler ve Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımlar gazete haberlerinde yer almıştır. Göçün kitleler haline dönüşmesi ile çadırkentlerde yaşanan sorunlar, Suriyeli sığınmacıları çıkardığı sorunlar, Türk hükümetinin Suriye politikasını eleştiren haberler daha çok haber yapılmıştır.

Aylan Kurdi Olayı’ndan sonra ise kısa bir süre gazete bot ile Yunanistan’a geçmeye çalışan Suriyelileri haberlerine taşımış ve bu Suriyeliler için ‘göçmen’ ifadesini kullanmıştır. Fakat bu kısa bir süre sürmüş ve gazete yine Suriyeliler ile ilgili olumsuzlukları daha çok haber yapmaya devam etmiştir.

2.4.2. Hürriyet Gazetesi’nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

Hürriyet gazetesi yaptığı haberler bakımından laik grupları temsil etmektedir. Gazetede çıkan haberlerde hükümet politikalarına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılmaktadır. Suriyeli mülteci sorununun ortaya çıktığı ilk zamanlarda gazetede, göç akınının Türkiye üzerindeki olumsuz etkilerine yer verilmiştir. Gazete zaman zaman Suriye sorununun dünya basınındaki yansımalarına da yer vermiştir. “İngiliz İntependent gazetesinin Ortadoğu uzmanı yazarı Robert Fisk, Suriye devlet başkanı Beşar Esad’ın, Türk hükümetine yalan söylemesi üzerine Ankara’nın sinirlenerek, muhtemel bir mülteci göçü tehlikesine karşı Suriye sınırları içinde tampon bir bölge

³¹http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/567381/Suriyelilerin_yaklasik_yarisinin_meslegi_yok.html, 14 Temmuz 2016.

oluşturma planı yaptığını ileri sürdü. (30 Mayıs 2011, ‘Türkiye Suriye’ye tampon bölge planlıyor’).³²

Gazete Suriyelilerin yaşadığı zorluklara haberlerinde bir çok kez yer vermiştir. “Suriye’de katliam”, “silahlar susmuyor”, “yine saldırı” yine ölü...” Şöyle bir okuyup geçtiğimiz, kimi zaman biraz hüznünlensek de, kısa sürede unuttuğumuz Suriye’ye ilişkin haber başlıkları... Oysa bizim okuyup geçtiğimiz o dramı, tam bir yıldır bizzat yaşıyor o insanlar.”(Esad’ı gönderin ülkemize dönelim,08 Haziran 2012, Zeynep Gürcanlı).³³ Bu haberde Suriye’de yaşanan olaylar “katliam” ve “dram” kelimeleri ile ifade edilerek, bu olayların ne kadar kötü olduğu ve durumun vahim bir hal aldığı belirtilmiştir. Ayrıca yazar, Türkiye’deki birçok insanın normal bir olayın okuyup geçtiği ve unuttuğu gibi Suriye olaylarının da kısa sürede unuttuğunu belirtmektedir.

Göç hareketinin kitleler haline dönüşmesi ile gazete, bu göçe Türk vatandaşlarının tepkisini de haberlerine taşımıştır. “Suriye’de Esad rejimiyle isyancılar arasındaki çatışmaların şiddeti günden güne artarken, özellikle Suriye sınırı yakınında yaşayan Türkler, muhaliflere verilen koşulsuz destekten rahatsız.

...Yerel halk ayrıca kamplardan rahatsızlık duyuyor ve hükümetin bu kampları sınırın diğer tarafındaki bir tampon bölgeye taşınmasını istiyor.”(16 Ağustos 2012, Suriyeli Akını sınırdaki Türkleri rahatsız ediyor).³⁴ Gazete bu haberde Suriye tarafında bir tampon bölge oluşturulması ve kampların bu tampon bölgeye taşınması yönündeki fikrini yinelemiştir. Ayrıca Türk hükümetinin Suriyeli muhaliflere desteğini “koşulsuz destek” ifadesi ile belirtmiştir. Sınırdaki Türk vatandaşlarının kamplardan rahatsız olduğu ve bu kampların bölgenin huzurunu bozduğu habere konu olmuştur.

Göç başladıktan sonra Türkiye’ye gelen Suriyeliler için eğitim, barınma, güvenlik gibi sorunlarda ortaya çıkmıştır. Gazetede bu sorunlar ile ilgili haberlerde yer bulmuştur. “Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde, ülkelerindeki çatışmalardan kaçan Suriyeliler

³² <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-suriyede-tampon-bolge-planliyor-17910513>, 30 Mayıs 2011.

³³ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/esadi-gonderin-ulkemize-donelim-20719109>, 8 Haziran 2012.

³⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeli-akini-sinirdaki-turkleri-rahatsiz-ediyor-21242163>, 16 Ağustos 2012.

için okul açıldı(25 Mart 2013, Suriyeliler için yeni okul)”³⁵ Haberde Türkiye’ye gelen Suriyeliler için “Çatışmalardan kaçan Suriyeliler” ifadesinin kullanılması dikkat çekmektedir.

“Sağlık Bakanlığı, Suriye’deki çocuk felci iddiaları üzerine harekete geçti. Mülteci kampları ve Suriye ile sınırı olan illerde 5 yaş altı çocuklarda ek doz aşısı yapılacak. Ayrıca, bölgeye giriş-çıkış yapanlar da aşılanacak...(08 Kasım 2013, Suriye’deki çocuk felci iddialarına karşı ek aşı)”³⁶ Bu haberde de Suriye’de meydana gelen çocuk felci vakalarının Türkiye’ye sıçraması endişesinin ortaya çıktığı ve bu duruma önlem olarak kamplarda ve bölgede bulunan çocuklara aşı yapılacağı belirtilmiştir. Haber, Türkiye’de ortaya çıkacak çocuk felci rahatsızlıklarının Suriye’den geldiği düşüncesi uyandırmaktadır ve Suriyeli sığınmacıların kitlesel bir sağlık sorununa neden olabileceği anlamı taşımaktadır.

“Suriye’de süren iç savaşın mağdur ettiği vatandaşlar Türkiye’ye sığınmaya devam ediyor. Sınır kapısından geçmeyi başaran binlerce Suriyeli Türkiye’ye geldikten sonra, kendilerini yeni bir yaşam mücadelesi içinde buluyor...(03 Nisan 2014, Bombalardan kurtulan Suriyeli gencin yaşam mücadelesi)”³⁷ Bu haberde ise sivil halkın savaştan zarar gördüğü “savaşın mağdur ettiği” ifadesiyle belirtilmiştir. Türkiye’ye gelen Suriyelilerin ise Türkiye’de zor şartlarla karşı karşıya kaldıkları “yaşam mücadelesi” betimlemesiyle anlatılmıştır.

Suriyelilerin Türkiye ekonomisindeki yeri de “her dört yabancı şirketten biri Suriyeli (18 Temmuz 2014)”³⁸ haber başlığıyla okuyuculara iletilmiştir. Haberdan Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye uyum sağlama aşamasını aştıkları ve ticaret hayatında yer aldıkları anlaşılmaktadır.

Gazete, Suriyeliler ile ilgili olumsuz haberleri de sayfalarına zaman zaman taşımıştır. “Gaziantep’te, bir ev sahibinin Suriyeli kiracısı tarafından öldürülmesinin ardından pretostolarla başlayan gerginlik üzerine, kampa gönderilmek istemeyen

³⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/suriyeliler-icin-yeni-okul-22893779>, 25 Mart 2013.

³⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyedeki-cocuk-felci-iddialarina-karsi-ek-asi-25064435>, 8 Kasım 2013.

³⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/bombalardan-kurtulan-suriyeli-gencin-yasam-mucadelesi-26108442>, 3 Nisan 2014.

³⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/her-dort-yabanci-sirketten-biri-suriyeli-26838772>, 18 Temmuz 2014.

Suriyeliler, başka kentlere gitmeye başladı...(15 Ağustos 2014, Kampı istemeyen Suriyeliler Gaziantep'ten ayrılıyor)³⁹ Haberdan Suriyelilerin Türkiye vatandaşlarının evlerinde kiracı oldukları ve yaşanan anlaşmazlık sonucu ev sahibini öldürdükleri anlaşılmaktadır. Cinayet olayının ardından gerginlikten ötürü Türkiye'nin Suriyelileri kamplara göndermek istediği de belirtilmiştir.

Kitleler halinde göçün yaşanmasıyla kamplar yetersiz kalmış ve Suriyeliler Türkiye'nin dört bir yanına dağılmışlardır. Bu ise beraberinde bazı problemleri de getirmiştir. “Yalova’da sayıları artan Suriyeli dilenciler, zabıta ve Emniyet Yabancı Şubeler Müdürlüğü ekiplerince il dışına çıkarıldı...(26 Mart 2015, Dilenen Suriyeli Mülteciler Yalova dışına çıkarıldı)”⁴⁰ Haberde Yalova’da yaşanan dilencilerin sayısının artması ve halkın rahatsız olması nedeniyle dilencilerin il dışına çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

İncelememizin dönem noktalarından biri olarak kabul ettiğimiz Aylan Kurdi Olayı’nı gazete “Dünyayı sarsan o fotoğraf gazetelerin manşetlerinde (03 Eylül 2015)”⁴¹ haber başlığı ile okuyucularına duyurmuştur. Haberin devamında “Hürriyet’in Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin “ifade özgürlüğü yalnızca hükümetleri değil, toplumu da rahatsız edici, şoke edici, incitici haberlerin verilmesini kapsar.” Kararını dayanak olarak, dünyanın gözünü kapattığı mülteci dramına dikkat çekmek için kullandığı fotoğraf, dünya medyasında da yer aldı...(03 Eylül 2015)” Haberde Suriye’deki olaylardan kaçan insanların durumunun vahim olduğunu belirtmek için “mülteci dramı” ve batı ülkelerinin bu duruma kayıtsız kaldığını ifade etmek için “dünyanın gözünü kapattığı” betimlemeleri kullanılmıştır.

Gazetede Aylan Kurdi olayından sonra Suriyeli sığınmacıların Türkiye üzerinden Yunanistan’a geçme çabaları sık sık haber yapılmıştır. “Midilli Adası’na varan Suriyeli mülteciler sahilde ‘selfie’ çekerek kutlama yaptı...(07 Eylül 2015,

³⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kampi-istemeyen-suriyeliler-gaziantepten-ayriliyor-27012134>, 15 Ağustos 2014.

⁴⁰ <http://www.hurriyet.com.tr/dilenen-suriyeli-multeciler-yalova-disina-cikarildi-37081166>, 26 Mart 2015.

⁴¹ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/dunyayi-sarsan-o-fotograf-gazetelerin-mansetlerinde-29975363>, 3 Eylül 2015.

Suriyeli mülteciler sahile varır varmaz selfie çekti)”⁴² Haberde Suriyelilerin kurtuluş olarak gördükleri Yunanistan’a vardıklarında kutlama yaptıkları ve insanların genelde mutlu anlarda çektikleri “selfie” çekindikleri okuyucuya duyurulmuştur.

Gazete bir süre sonra Suriyelilerle ilgili eski haber tarzına geri dönmüştür. “İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü görevlileri tarafından geçici koruma altındaki Suriye uyruklu yabancılardan, kamu düzenine ve güvenliğine tehdit oluşturduğu değerlendirilenler ile uyarılara rağmen dilencilik, sokakta yaşama gibi faaliyetlerde bulunanlardan 41’i geçici barınma merkezine gönderildi. (17 Kasım 2015, Kayseri’de 41 Suriyeli geçici barınma merkezine gönderildi)”⁴³ Haberde Suriyeliler geçici koruma altındaki Suriye uyruklu yabancılar” ifadesinin kullanılması Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de belli bir süre ile sınırlı olarak bulunduğu anlamı taşımaktadır.

“Başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın büyük bir bölümü Suriye’deki insanlık dramına sessiz kalırken; bölgeden her geçen gün yeni bir yürek burkan haber gelmeye devam ediyor. Avrupa’nın tel örgülerle set çektiği, Türkiye’nin ise elinden geldiğince kucak açtığı göçmenlerin yaşam savaşı sürüyor...(08 Şubat 2016, Suriyeli bebek besin yetersizliği ve soğuktan öldü)”⁴⁴ Gazete Suriye’deki yaşanan iç savaştan etkilenen insanların durumu için “insanlık dramı” ifadesini kullanmıştır. Türkiye’nin Suriyelileri ülkesine koşulsuz olarak kabul etmesi ise “muhtaç birine sığınacak yer vermek, onu korumak” anlamına gelen “kucak açmak” deyimini ile okuyuculara iletilmiştir.

“İzmir’de sokaklarda dilenmek yerine ekmek parasını omuzlarında kendinden daha ağır yükler taşıyarak kazanan Suriyeli çocukların dramı yürek burkuyor...(25 Nisan 2016, Suriyeli çocuğun yükü dünyadan ağır)”⁴⁵ Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye sığındıktan sonraki karşılaştıkları zorluklar da ayrı bir problem teşkil

⁴² <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/suriyeli-multeciler-sahile-varir-varmaz-selfie-cek-ti-30008179>, 7 Eylül 2015.

⁴³ <http://www.hurriyet.com.tr/kayseri-de-41-suriyeli-gecici-barinma-merkezi-ne-gonderildi-37197457>, 17 Kasım 2015.

⁴⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/video/suriyeli-bebek-besin-yetersizligi-ve-soguktan-oldu-126766>, 8 Şubat 2016.

⁴⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/ege/suriyeli-cocugun-yuku-dunyadan-agir-40094177>, 25 Nisan 2016.

etmektedir. Haberde Suriyeli çocukların hayatın tüm zorluklarını yükleriyle birlikte omuzlarında taşımaları “yükü dünyadan ağır” deyimi ile ifade edilmiştir.

Gazete, Suriye sorununun ilk ortaya çıktığı zamanlarda olayları Suriye’nin iç meselesi olarak görmüştür ve göçün başladığı ilk zamanlarda Türkiye’ye gelen Suriyeliler için “Türkiye’ye sığınan Suriyeliler” veya “sığınmacı” ifadelerini kullanmıştır. Bu söylemlere ilerleyen zamanlarda “mülteci” ifadesi de eklenmiştir.

Gazete olayların dünya basınında yer almasını sık sık haber yapmıştır. Bununla birlikte Suriyelilerin Türkiye’de ortaya çıkardığı sorunlar ve çadır kent sorunları da haberlere taşınmıştır. Göçün artmasıyla birlikte Türkiye’deki Suriyelilerin sayısı artmış ve gazete Suriyelilere yönelik eğitim, barınma güvenlik gibi imkânları ve sorunları gündeme getirmiştir.

Birinci dönüm noktası olarak kabul ettiğimiz Aylan Kurdi Olayı’nı gazete dünya medyasındaki yansımalarıyla birlikte sayfalarına taşımıştır. Aylan Kurdi Olayı’ndan sonra bir süre Avrupa’ya Suriyelilerin iltica etme çabalarına yer verilmiştir.

2.4.3. Sabah Gazetesi’nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

Sabah gazetesi Türkiye’de muhafazakâr-İslamcı grubu temsil etmektedir. Gazetede çıkan haberler Türkiye hükümeti politikalarını destekler yöndedir. Suriyeliler konusunda da hükümet politikalarını destekleyen haberler gazetede çoğunlukla yer bulmuştur.

“İç savaşın yaşandığı ve her gün onlarca kişinin hayatını kaybettiği Suriye’den kaçışlar devam ediyor. Türkiye’nin birçok iline sığınan Suriyeliler, burada yaşamlarına kaldıkları yerden devam ettirmeye çalışıyorlar. Yakınlarının büyük bir bölümünü ülkelerinde bırakıp kaçan Suriyeli 12 aile sığındıkları Van’da çadırlarda yaşam mücadelesi veriyorlar. Suriyeli ailelerden bazıları, geçimlerini sağlayabilmek için dilenci oldular... (07 Ağustos 2012, Esad’dan kaçan Suriyeliler Van’da dilenci oldu)”⁴⁶ Haberin içeriğinden Suriye’den Türkiye’ye göçün devam ettiği görülmektedir. Ayrıca Türkiye’ye gelen Suriyelilerin Türkiye’nin dört bir yanına dağıldıkları ve çadır kentlerin Suriyelilere yetersiz geldiği de haberden anlaşılmaktadır.

⁴⁶ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2012/08/07/esadtan-kacan-suriyeliler-vanda-dilenci-oldu>, 7 Ağustos 2012.

“Türkiye’nin açtığı kardeşlik eliyle çadır kentlere yerleşen Suriyeliler, Kurban Bayramı’na savaşta “kurban” verdikleri yakınlarının üzüntüsüyle girdi... (25 Ekim 2012, Çadır kentte hüzünlü bayram)”⁴⁷ Türkiye’nin Suriye sınırında yürüttüğü açık kapı politikası ve Suriyelilere gösterdiği misafir politikası haberde “kardeşlik eli” betimlemesiyle özetlenmiştir. Suriye’deki savaşta ölen Suriyeliler için “kurban” kelimesi kullanılarak ölen bu kişilerin yaşamlarını vatanları için feda ettiği izlenimi oluşturulmaktadır.

Türkiye vatandaşlarının Suriyelilere yaptıkları yardımlarda gazetenin haberlerinde yer almıştır. “Esad’dan kaçan Suriyelilerin 8 bini Ceylanpınar’da yaşıyor. Belediye 300 kişiyi sahiplenmiş. Halil Avcı ise 7’si kadın, 28’i çocuk ve 5’i erkek olmak üzere 40 Suriyeliye evinin kapılarını açan bir gönül adamı... (16 Kasım 2012, Suriyeliye ‘dost eli’)”⁴⁸ Haberde Suriyelilere belediyelerin, kamu kurumlarının ve vatandaşların yardım ettiği yazılmıştır. Haberin başlığında yapılan yardımlar için “dost eli” ifadesi kullanılmış ve yardım eden bir vatandaş için ise yardımlardan dolayı “gönül adamı” olarak tanıtılmıştır.

Suriyeliler ile ilgili olumsuz haberler gazetede çok sık olmasa da ara sıra yer almıştır. “Şanlıurfa’da dilencilik yapan Suriyeli çocuklar arasında kavga çıktı. Bir erkek çocuk, tartıştığı kızlardan birini bıçaklayıp kaçtı... (17 Haziran 2013, Sınır ötesi dilenciler yolda kavgaya tutuştu)”⁴⁹ haberin başlığında dilencilik yapan Suriyeliler için “sınır ötesi dilenciler” ifadesi yer almıştır. Bu haber başlığından Türkiye’nin Suriyeliler ile birlikte sorunları da ülkeye kabul ettiği izlenimi okuyucu da oluşturmaktadır.

“İstiklal Marşı’nı ezbere okuyarak Başbakan’ı duygulandıran Suriyeli Ömer, Gaziantep’teki kampa dönüşünde sevgi seliyle karşılandı...(20 Nisan 2014, Kampın gözdesi)”⁵⁰ Türkiye Başbakanı’nın Suriyeli çocuklarla yakından ilgilendiği bilinmektedir. Suriyeli bir çocuğun İstiklal Marşı’nı ezbere okuması hayranlık uyandıracak bir davranış olarak gazete tarafından okuyucuya iletilmiştir.

⁴⁷ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2012/10/25/cadir-kentte-huzunlu-bayram>, 25 Ekim 2012.

⁴⁸ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2012/11/16/suriyeliye-dost-eli>, 16 Kasım 2012.

⁴⁹ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/06/17/sinir-otesi-dilenciler-yolda-kavgaya-tutustu>, 17 Haziran 2013.

⁵⁰ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/04/20/kampin-gozdesi>, 20 Nisan 2014.

“Kahramanmaraş’ta toplanan bir grup, Suriyelilere ait iş yeri ve araçlara zarar verdi...(14 Temmuz 2014, Kahramanmaraş’ta Suriyeli provokasyonu)”⁵¹ Haberin başlığında toplanan grubun Suriyelilere saldırması “provokasyon” olarak nitelendirilmiştir. Toplanan grubun Suriyelilere neden saldırdığı haberde belirtilmemiş, sadece grubun Suriyelilere zarar vermesi yoğun bir şekilde eleştirilmiştir.

“İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü ile polis ekipleri, son günlerdeki gerginlik nedeniyle muhtarlar aracılığıyla suça karışmış veya kötü koşullarda barınan Suriyelileri tespit etti. Bu kapsamda 200 Suriyeli, güvenlik önlemleri altında İstasyon Meydanı’na getirildi. Burada otobüslere bindirilen sığınmacılardan evliler Şanlıurfa’nın Viranşehir ilçesine, bekarlar ise Mardin’in Nusaybin ilçesindeki çadır kentlere sevk edildi...(14 Ağustos 2014, Gaziantep’te Suriyeli gerginliği sürüyor)”⁵² Haberde gerginlik nedeniyle suça karışmış Suriyelilerin çadır kentlere gönderildiği yazılmıştır. Yani gerginlik ortaya çıkmasa yetkililerin suça karışmış Suriyelileri bilmelerine rağmen herhangi bir cezai işlem uygulamadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca suça karışmış Suriyelilerin cezaevi veya mahkeme yerine yerlerinin değiştirilmesi de Türkiye halkında oluşan Suriyelilere dokunulmuyor algısını güçlendiren yöndedir. Bekar ve evli olmalarına göre Suriyelilerin farklı kamplara gönderilmesi de dikkat çekicidir.

“Akdeniz 3419 göçmeni yuttu (11 Aralık 2014)”⁵³ başlıklı haberde illegal yollarla Avrupa’ya geçmeye çalışırken ölen insanların sayısı verilmiştir.

“İzmir’de bir lokantada yemek yiyen müşterilere mendil satmak isteyen Suriyeli çocuk, lokanta çalışanı tarafından dövüldü...(21 Temmuz 2015, İzmir’de mendil satan Suriyeli çocuğa dayak)”⁵⁴ Suriyelilerin Türkiye’de yaşamlarını devam ettirmek için çeşitli işlerde çalıştıkları hatta özellikle çocukların dilencilik yaptığı bilinmektedir. Lokanta çalışanının attığı tokat Türk vatandaşlarının acıma ve koruma

⁵¹ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/07/14/kahramanmarasta-suriyeli-provokasyonu>, 14 Temmuz 2014.

⁵² <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/08/14/gaziantep-te-suriyeli-gerginligi-suruyor>, 14 Ağustos 2014.

⁵³ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/12/11/akdeniz-3419-gocmeni-yuttu>, 11 Aralık 2014.

⁵⁴ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/07/21/izmirde-mendil-satan-suriyeli-cocuga-dayak>, 21 Temmuz 2015.

duygularını yansıtmadığı ve mazluma kötü davranılmaması gerektiği düşüncesine aykırı bir durumdur.

İncelememizde dönüm noktalarımızdan biri olan Aylan Kurdi Olayı'nı gazete şu şekilde ele almıştır: “Sabah: Kabus, Öğlen:Deniz, Kum, Güneş Muğla'nın Bodrum ilçesinden Yunanistan'a ait İstanköy Adası'na geçerken batan ikinci botta yaşamını yitiren 3 yaşındaki Aylan Kurdi, ağabeyi 5 yaşındaki Galip Kurdi ile ismi öğrenilemeyen bir çocuğun sabahın erken saatlerinde cesedinin kıyıya vurduğu Ali Hoca Burnu Plajı'nda öğle saatlerinden itibaren hayat normale döndü. Site sakinleri ile onlarca yerli ve yabancı turist, plaja geldiklerinde yaşanan faciadan habersiz denize girdi, güneşlendi...(03.Eylül 2015)⁵⁵ Haberde ikinci bir bot ifadesinin kullanılması batan bir bot daha olduğu anlamına gelmektedir. Haberin başlığında Aylan Kurdi ve diğer göçmenlerin cansız bedenlerinin kıyıya vurması “kabus” olarak nitelendirilmiş, sahilin cesetlerden temizlenmesinden sonra insanların denize girmesi de “deniz, kum, güneş” ile ifade edilmiştir. İnsanların yaşanan faciadan haberdar olması, bu insanların televizyon izlemeyip, internet gazetesi okumadıkları anlamına gelir. Eğer ki faciadan habersizlerse denize girip güneşlenmeleri normaldir, ancak durumdan haberdar olup denize giriyorlarsa bu durum insanların vurdumduymaz olduklarının göstergesidir.

Gazete Aylan Kurdi Olayı'ndan sonra Avrupa'ya göç eden Suriyeliler ile ilgili haberlere daha sık yer vermiştir. “Almanya'nın 400 bin sığınmacı kabul edeceği söylentileri üzerine, sosyal medyada “sınırları yüzerek değil yürüyerek geçelim” sloganıyla örgütlenip Edirne' ye akın eden Suriyeli mülteciler kriz yarattı...(17 Eylül 2015, Asla dönmeyiz)”⁵⁶ Haberde Almanya'nın sığınmacı kabul edeceği söylentisine karşı, gazetenin Suriyeliler için “mülteci” ifadesini kullanması dikkat çekmektedir. Ayrıca Suriyelilerin deniz yoluyla Avrupa'ya geçmenin zor olduğundan kara yoluyla Avrupa'ya geçmek için örgütlendikleri de haberden anlaşılmaktadır.

“Suriyeli sığınmacılar ücretsiz giyinecek, başlıklı haber gazeteye konu oldu. İzmir'de yaşayan Suriyeli sığınmacılar, Deniz Feneri Derneği'nin oluşturduğu giyim mağazasından istedikleri kıyafetleri ücretsiz olarak alma imkanı buluyor...(29 Ekim

⁵⁵ <https://www.sabah.com.tr/aktuel/2015/09/03/o-sahilde-hayat-devam-etti>, 3 Eylül 2015.

⁵⁶ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/09/17/asla-donmeyiz>, 17 Eylül 2015.

2015)⁵⁷ Haberin başlığı okunduğunda sanki tüm Suriyelilere ücretsiz giyim imkanı verildiği izlenimi oluşmaktadır; oysaki haberin detaylarında bu imkanın sadece İzmir’de yaşayan ve yardıma muhtaç olan Suriyeli sığınmacılara verildiği anlaşılmaktadır.

Batman’da 4 aylık Suriyeli Faris bebeğin çadırda donarak öldüğü ileri sürüldü. Valilik ise bebeğin, 25 gün önce öldüğünü belirterek donma iddialarını yalanladı...(06 Ocak 2016, En soğuk ölüm)⁵⁸ Suriyelilerin birçoğunun Türkiye’de kötü şartlarda yaşadığı bilinmektedir. Haberde 4 aylık bebeğin donarak ölmesi “En soğuk ölüm” gibi dikkat çekici bir başlıkla okuyucuya iletilmiştir. Ayrıca yetkili makamların donarak ölme olayını yalanlaması da, Suriyelilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmadığının bir göstergesidir.

“Suriyeli 5 yaşındaki Mustafa Cafer Kılani’ lösemi tespit edildi. Nakil yapılması gereken küçük çocuk TC vatandaşlığı olmadığı için Sağlık Bakanlığı’nın sisteminden taranamıyordu. Durumu sosyal medyaya yansıdı. Başbakanlık talimat verdi. Sağlık Bakanlığı Türkiye’deki yabancılara ilik nakli yapılabilmesi için yeni bir düzenlemeye gidecek.(03 Şubat 2016, Vatandaşlık yoksa insanlık var)”⁵⁹ Haberin başlığında Suriyelilere Türkiye’de vatandaşlık verilmesine yönelik bir gönderme yapıldığı sezinlenmektedir. Ayrıca küçük bir çocuğa ilk başlarda yardım edilmediği ancak olayın sosyal medyada duyulması ve sosyal medya baskısıyla yetkililerin olaya çözüm getirdiği anlaşılmaktadır. Bu olay Türkiye’de sosyal medyanın ne kadar çok etkin ve karar değiştirici bir olgu olduğunu göstermektedir.

Suriyelilerin Türkiye’de çok fazla evlendiklerini gazete “En çok Suriyeli gelin aldık (02 Mart 2016)”⁶⁰ haber başlığıyla okuyucularına duyurmuştur.

Gazete haberlerinde Suriyeliler için mülteci, sığınmacı, göçmen ve misafir ifadelerini sıklıkla kullanmıştır. Haberlerde genellikle Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan yardımlar, Suriyelilerin Türkiye’ye duyduğu minnet duygusu, Suriyeli çocukların durumları ve Suriyeli sığınmacıların Avrupa’ya iltica etme çabaları konu

⁵⁷ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/10/29/suriyeli-siginmacilar-ucretsiz-giyinecek>, 29 Ekim 2015.

⁵⁸ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2016/01/06/en-soguk-olum>, 6 Ocak 2016.

⁵⁹ <https://www.sabah.com.tr/arama?query=vatanda%C5%9Fl%C4%B1k%20yoksa%20insan%C4%B1k%20var>, 3 Şubat 2016.

⁶⁰ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2016/03/02/en-cok-suriyeden-gelin-aldik-1456920028>, 2 Mart 2016.

edilmiştir. Göçün başladığı ilk zamanlarda çadır kentlerde yapılan yardımlar sıklıkla haberlere taşınarak yaşanan göç ve çadır kentlerdeki yaşam şartları dramatize edilmiştir. Bununla birlikte bazen yaşanan sorunlar haberlere taşınmış ama genellikle olumlu yönde haberlere yer verilmiştir. Gazetenin Suriyeliler ile ilgili incelenen tarihlerdeki söylemleri genel itibariyle koruyucu, sahiplenici ve olumlu yöndedir.

Aylan Kurdi Olayı'ndan sonra Avrupa'ya göç ve göç sırasında yaşanan sıkıntılar gazetede bir süreliğine daha sık yer bulmuştur. Ancak bir süre sonra gazete Suriyeliler ile ilgili eski haber tarzı ve söylemlerine geri dönmüştür.

2.4.4. Birgün Gazetesi'nde Aylan Kurdi Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

Birgün gazetesi sol-Kürt grupları temsil etmektedir. Gazetede çıkan haberlerden birçoğu hükümeti ve hükümet politikalarını eleştirmektedir. Gazetenin yaptığı Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde de uygulanan politikalar eleştirilmektedir.

Gazete Suriye'de olayların çıktığı ilk zamanlarda yaşana göç ve oluşturulan kamplar ile ilgili haberleri okuyucularına duyurmuştur. “Dışişleri Bakanlığı, insan hakları örgütlerinin, Suriyeli Sığınmacıların yerleştirildiği Hatay'daki kampa girmek için yaptığı başvuruyu yanıtsız bıraktı... (10 Temmuz 2011, Hatay kampında ne gizleniyor)”⁶¹ Haberde Suriye'den Türkiye'ye gelenler için “ mülteci” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca Türkiye hükümetinin kamplara insan hakları örgütlerinin girişlerine izin vermemesinden dolayı, haberin başlığında “gizlenmek” fiili kullanılarak, kamplarda Türkiye hükümeti tarafından Dünya kamuoyunun duymaması ve görmemesi gereken şeyler olduğu izlenimi oluşmaktadır.

Gazete Suriye'deki olaylar ile ilgili Türkiye hükümetini de sorumlu tutmuştur. “Türkiye'nin Suriyeli isyancıları “silahlandırdığı ve eğittiği” yönündeki iddialar somutlaşıyor... (24 Mayıs 2012, Türkiye bize silah veriyor)”⁶² Haberde Suriye'deki rejim karşıtlarına “isyancı” denmektedir ve Türkiye hükümetinin rejim karşıtlarına silah

⁶¹ <https://www.birgun.net/haber-detay/hatay-kampinda-ne-gizleniyor-59245.html>, 10 Temmuz 2011.

⁶² <https://www.birgun.net/haber-detay/turkiye-bize-silah-veriyor-61628.html>, 24 Mayıs 2012.

yardımları yaptığı belirtilerek olayların nedenlerinden birinin de Türkiye olduğu ifade edilmiştir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki üniversitelere sınavsız kayıt yaptırması çok tartışılan bir konudur. Gazete bu konuyla ilgili bir haberi okuyucularına iletmiştir. “Hatay ve civar illerdeki kamplarda kalan Suriyeliler, Türkiye sınırları içerisinde bulunan üniversitelerde özel öğrenci statüsünde eğitim görecektir... (23 Eylül 2012, Suriyeli sığınmacılar üniversiteye giriyor)”⁶³ Özel öğrenci statüsü verilecek Suriyeli sığınmacıların sadece kamplarda kalan Suriyeli öğrencilerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Gazete Türkiye'nin Suriyeli muhalifleri desteklediğine yönelik sık sık haberler yapmıştır. Muhalifler ile ilgili çarpıcı iddialarda haberlerde yer almıştır. “Esad rejimine karşı savaşan Halep ve Şam'daki silahlı muhalifler ilk maaşlarını aldılar. Maaşların Türkiye'nin de aralarında bulunduğu bir grup ülkeden gittiği belirtiliyor... (23 Ekim 2012, İlk maaşlar Türkiye'den gitti)”⁶⁴ haberin başlığı okunduğunda Suriyeli muhaliflere ödenen paranın tamamının Türkiye tarafından verildiği izlenimi oluşmaktadır. Ancak haberin ayrıntılarında maaşı Türkiye'nin de aralarında bulunduğu birkaç ülke tarafından verildiği yazılmıştır. Ayrıca muhaliflerin para karşılığında Suriye rejimi karşısında savaştığı anlaşılmaktadır.

Suriyelilerin sayısının her geçen gün artması beraberinde şehirlerde huzursuzluk ve sorunları da getirmiştir. “Antep'te son günlerde ‘Suriyeli karışıklığına’ dönüşen zaman zaman Suriyelilerin yaşadığı yerlere saldırıya kadar varan gerginlikler sürüyor. Son olarak Pazar günü internetten işçilere Demokrasi Meydanı'nda buluşmak üzere yapılan çağrıyla toplanan 50 kişilik bir grubun, Büyükşehir Belediyesi önüne kadar yaptığı yürüyüş ve attığı sloganlar, Antep'te öfkenin tehlikeli bir noktaya ilerlediğini gösterdi... (8 Temmuz 2014, Suriyelilerin payına düşen: sefalet ve linç)”⁶⁵

“Maraş'ta kent merkezinde kalan Suriyelilerin ülkelerine dönmelerini isteyen yaklaşık bin kişi sosyal medyadan örgütlenerek sokaklara döküldü... (13 Temmuz

⁶³ <https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-siginmacilar-universiteye-giriyor-62511.html>, 23 Eylül 2012.

⁶⁴ <https://www.birgun.net/haber-detay/ilk-maas-turkiye-den-gitti-62538.html>, 23 Ekim 2012.

⁶⁵ <https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-multecilerin-payina-dusen-sefalet-ve-linc-65060.html>, 8 Temmuz 2014.

2014, Maraş'ta Suriyeli sığınmacılara yönelik faşist eylem)"⁶⁶ Haber başlığında gazete yapılan eylemi "faşist" olarak nitelendirmiştir. Suriyelileri istemeyenlerin eylem yapması haberin detaylarında "sokağa dökülme" deyiimiyle ifade edilmiştir.

Gazete Türkiye'nin birçok yerinde Suriyeli sığınmacıları istemeyenlerin haberlerini yapmıştır. "Antalya İl Emniyet Müdürü Cemil Tonbul, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye kabul edilmesine ilişkin genelgenin Antalya'yı kapsamadığını söyleyerek, Antalya'ya yasal yollarla gelmeyen Suriyeli göçmenlerin 15 gün içerisinde Antalya'yı terk etmesini istedi... (07 Kasım 2014, Suriyeli mültecilere Antalya yasağı: şehri terk edin)"⁶⁷ Türkiye'nin yetkili bir kişinin yayınlanan genelgenin, Türkiye'nin en önemli turizm bölgelerinden biri olan Antalya'yı kapsamadığını söylemesi, Türkiye kanunları açısından çelişkiler içermektedir. Yetkili kişinin Türkiye'ye gelen Suriyeliler için "göçmen" ifadesini kullanması dikkat çekicidir. İl Emniyet Müdürü'nün yaptığı açıklama Suriyelilerin şehirlerde sorun çıkardığı ve turizm bölgesinde bu tür rahatsızlıkların istenmediği izlenimi oluşturmaktadır.

Suriyelilerin Türkiye'deki yaşam şartlarının zor olduğu da birçok kez haberlere taşınmıştır. "Mersin'de Suriyeli sığınmacı çocuklar atık toplayarak geçiniyor, çöplerin ortasında yaşıyor.(05 Mart 2015)"⁶⁸ başlıklı haberde gazete Suriyeliler için "sığınmacı" ifadesini kullanmış ve savaştan en çok etkilenen grubun çocuklar olduğunu, bu çocukların zor şartlarda yaşamlarını devam ettirdiklerini belirtmiştir.

Işid'e katılmak üzere Suriye'ye geçmek isteyen yerli ve yabancı savaşçıların, güvenli geçiş için kullandığı Kilis'in Elbeyli ilçesinde, sınırı bekleyen askerden, mücahitler başka Suriyeliler başka muamele görüyor...(05 Mayıs 2015, Sınır IŞİD'e açık Suriyeliye kapalı!)"⁶⁹ Haberde Türkiye hükümetinin Suriyeliler için sınırda uyguladığı "açık kapı" politikasının kamuoyuna sunulduğu gibi olmadığı, Suriyelilerin Türkiye'ye giriş ve çıkışlarında sorunlar yaşandığı belirtilmiş ancak haberin

⁶⁶ <https://www.birgun.net/haber-detay/maras-ta-suriyeli-siginmacilara-yonelik-fasist-eylem-65382.html>, 13 Temmuz 2014.

⁶⁷ <https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-multecilere-antalya-yasagi-sehri-terk-edin-70972.html>, 7 Kasım 2014.

⁶⁸ <https://www.birgun.net/haber-detay/mersin-de-suriyeli-siginmaci-cocuklar-atik-toplayarak-geciniyor-coplerin-ortasinda-yasiyor-76056.html>, 5 Mart 2015.

⁶⁹ <https://www.birgun.net/haber-detay/sinir-isis-e-acik-suriyeli-ye-kapali-78383.html>, 5 Mayıs 2015.

başlıındaki “Suriyeliye kapalı” tamamen kapalı izlenimi uyandırmaktadır. Oysaki haberin detaylarında Suriyelilere sadece zorluklar yaşatıldığı belirtilmektedir.

İlk dönüm noktası olarak kabul ettiğimiz Aylan Kurdi Olayı’nı gazete şu şekilde okuyucularına duyurmuştur: “Bodrum’da kıyıya vuran çocuk bedenleri dünya basınında Kobane’den gelen 6 kişinin bulunduğu lastik bot batınca yaşları 3-8 arasında değişen 3’ü çocuk 4 kişi hayatını kaybetti. Ölenlerin cesetleri, saat 06.00’da, Ali Hoca Burnu Plajı’ndan karaya vurdu. Karaya vuranların Kobeneli Rihan Kurdi(35), çocukları Aylan Kurdi(3) ile Galip Kurdi olduğu teşhis edildi...(3 Eylül 2015)”⁷⁰ Haberde hayatını kaybedenlerin Kobane’den geldikleri özellikle belirtilmiştir.

Aylan Kurdi Olayı’ndan sonra gazetenin Suriyeliler ile ilgili haber konularında bir değişme göze çarpmamıştır. Gazete daha önce de olduğu gibi Avrupa’ya gitmek isteyen Suriyelileri sık sık haberlerine taşımıştır. “Her gün binlerce kişinin geçip gittiği İstanbul’daki Esenler Otogarı’nda yine bir insanlık dramı yaşanıyor. İki gündür Edirne’ye doğru hareket edip oradan da Yunanistan’a geçmek için bekleyen: Sadece geçip gideceğiz...(19 Eylül 2015, Sadece gitmek istiyoruz)”⁷¹ Haberde otogarda bekleyen Suriyelilerin durumu için “insanlık dramı” ifadesi uygun görülmüş ve bu durumun daha önce birçok kez yaşandığını belirtmek için “yine” kelimesi kullanılmıştır.

“Aylan’lar ölüyor, facia devam ediyor. Sığınmacıların başka bir yaşam umuduyla açıldıkları, Ege’de yine facia yaşandı. Bodrum açıklarında batan iki botta bulunan beşi çocuk 8 sığınmacı yaşamını yitirdi...(19 Aralık 2015)”⁷² Haberde gazete ölen çocukların durumunu “Aylan Kurdi”ye benzetmiştir. Yetkililerin hiçbir önlem almadığı da ölümlerin devam etmesinden anlaşılmaktadır.

Gazete Türkiye hükümeti yetkililerinin açıklamalarının yanlış olduğuna dair haberlere de zaman zaman yer vermiştir. “ILO Türkiye Direktörü Numan Özcan TİSK’in araştırmasını hatırlattı, 400 bin sayısının kendi araştırmalarıyla örtüştüğünü söyledi. Bakan Soylu araştırmaya dezenformasyon demişti.(18 Aralık 2015, Bakan

⁷⁰ <https://www.birgun.net/haber-detay/bodrum-da-kiiyiya-vuran-cocuk-bedenleri-dunya-basininda-88317.html>, 3 Eylül 2015.

⁷¹ <https://www.birgun.net/haber-detay/sadece-gitmek-istiyoruz-89518.html>, 19 Eylül 2015.

⁷² <https://www.birgun.net/haber-detay/aylan-lar-oluyor-facia-devam-ediyor-98254.html>, 19 Aralık 2015.

reddetmişti ama ILO da doğruladı: 400 bin Suriyeli kaçak çalışıyor.)”⁷³ Haberde Türkiye hükümeti bakanının yanlış ve kasıtlı olarak yayılıyor dediği 400 bin Suriyelinin kaçak çalıştığı haberinin ILO tarafından yapılan araştırmayla doğru olduğu belirtilmiştir. Bu haberle Türkiye hükümetinin gerçekleri halka söylemediği izlenimi oluşturulmuştur.

Gazete sık sık Türkiye hükümetini eleştiren haberler yapmıştır. “EPCAT”ın tespitlerine göre, sığınmacıların yaşadığı insan hakları sorunları ile mücadele edeceğini söyleyen AKP, insan ticareti mağdurlarına destek amacıyla kurulan sığınağa yeterli fonu sağlayamadı ve sığınakların kapatılmasına neden oldu...(10 Mart 2016, Sığınaklar kapandı, Suriyeli çocuklar fuhuşa zorlanıyor.)”⁷⁴ Haberde Türkiye’de hükümet konumunda bulunan AKP’nin sözlerini tutmadığı ve sığınakların kapanmasına neden olduğu belirtilmiş ve Suriyeli çocukların fuhuşa zorlanmasının nedenini dolaylı olarak AKP’ye bağlamıştır.

...”Üç milyon Suriyeli’ye ev sahipliği yaptığını söyleyen Türkiye, Mültecilere İlişkin Cenevre Sözleşmesi’nin imzacılarından olmasına rağmen, dünyada yine sözleşmenin uygulanabilmesinin önüne engel çıkaran, çekince koyan birkaç ülkeden biri. Sözleşmenin protokolüne koyduğu “coğrafi sınırlama” nedeniyle sadece batısından yani Avrupa’dan gelenleri mülteci olarak kabul ediyor, doğusundan gelenlere bu statü verilmiyor. Suriyeliler, Bangladeşliler, Sudanlılar, Iraklılar, Afrikalılar ancak sığınmacı olabilirler mülteci olamazlar...(05 Temmuz 2016, Şu vatandaşlık meselesi, İbrahim Varlı)”⁷⁵ Haberde Türkiye’nin Cenevre Sözleşmesi’nin taraflarından biri olmasına rağmen sözleşmeye koydurduğu “coğrafi kısıtlama” nedeniyle Suriyelilere mülteci statüsü vermemesi eleştirilmiş, Suriyelilerin ancak sığınmacı statüsünde alabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca haberin detaylarında Suriyelilere mülteci statüsü vermeyen Türkiye’nin bazı Suriyelilere vatandaşlık vermesi de eleştirilmiştir.

İncelememizde dönüm noktası olarak ele aldığımız Aylan Kurdi Olayı gazetede yıl dönümünde yine yer bulmuştur. “Dünyayı sarsan Aylan bebeğin ölümünün

⁷³ <https://www.birgun.net/haber-detay/bakan-reddetmisti-ama-ilo-da-dogruladi-400-bin-suriyeli-kacak-calistiriliyor-98168.html>, 18 Aralık 2015.

⁷⁴ <https://www.birgun.net/haber-detay/siginaklar-kapandi-suriyeli-cocuklar-fuhusa-zorlaniyor-105900.html>, 10 Mart 2016.

⁷⁵ <https://www.birgun.net/haber-detay/su-vatandaslik-meselesi-118787.html>, 5 Temmuz 2016.

1. Yılı(02 Eylül 2016)”⁷⁶ başlıklı haberde Aylan Kurdi’nin sahile vurmuş fotoğrafının hala unutulmadığı belirtilmiştir.

Gazete genel olarak Suriyeliler ile ilgili yaptığı haberlerde “sığınmacı” veya “mülteci” ifadelerini kullanmıştır. Oysaki bazı köşe yazılarında ve haberlerde Türkiye’nin Suriyelileri “coğrafi kısıtlama” nedeniyle mülteci olarak kabul etmediğini, sığınmacı statüsü verdiğini belirtmektedir. Bu nedenle gazetenin Suriyelilere mülteci demesi kendi haberleri ile çelişki oluşturmaktadır.

Gazete Suriyeliler ve Suriye sorunu ile ilgili siyasi haberlere sıkça yer vermiştir ve hala yer vermektedir. Ayrıca gazetenin haberlerinde Suriyeli çocuklarla ilgili kısımlar azımsanmayacak kadar çoktur. Suriyeli çocukların eğitimleri, çocuk istismarları gibi haberler yapılmış ve Türkiye’nin eksiklikleri eleştirilmiştir.

Gazete Aylan Kurdi Olayı’na kadar da birçok kez kaçak göçmen sorunuyla ilgili haber yapmıştır. Aylan Kurdi Olayı’ndan sonra da kaçak göçmenlerle ilgili haberlere yer verilmiştir. Fakat bir süre sonra bu tarz haberlere yer vermemeye başlamıştır.

2.5. Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Medyada Suriyeli Mülteci Haberleri

18 Ağustos 2016’da Suriye’nin Halep kentinde Suriye ve Rusya’nın hava saldırılarında yaralanan ve ambulansa sessizce tedavi olmayı bekleyen 5 yaşındaki Halepli Ümran, dün gece gerçekleşen Rus hava saldırısında ağır yaralandı.18 Ağustos’taki saldırıda kanlar içerisindeki görüntüsü ve soğukkanlılığı ile tüm dünya kamuoyunun dikkatini çekti. Halep’teki hava saldırısında yaralanan ve ambulansa sessiz bir şekilde bekleyen Ümran’ın durumu Suriye’de yaşanan dramı gözler önüne serdi.

⁷⁶ <https://www.birgun.net/haber-detay/dunyayi-sarsan-aylan-bebegin-olumunun-1-yili-126718.html>, 2 Eylül 2016.

Fotoğraf 3. Halepli Ümran Bebek

2.5.1. Cumhuriyet Gazetesi'nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

İkinci dönüm noktası olarak kabul ettiğimiz ‘Ümran Bebek Olayı’ nı ise gazete “Savaşın dehşeti Ümran’ın gözlerinde (19 Ağustos 2016)”⁷⁷ haber başlığıyla okuyucularına duyurmuştur. Haberin detayı ise şu şekildedir: “ Suriye’nin Halep kentinde rejim uçaklarının saldırısı sonrası kocaman bir bina enkazından küçük bir çocuk kurtarıldı. Başu kan, gözleri korku içindeydi. (19 Ağustos 2016)” Ümran bebeğın yaralandığı saldırının şiddeti kocaman bir binayı enkaza çevirmesinden anlaşılmaktadır. Ümran’ın olaydan ne kadar etkilendiğı ise ‘gözlerindeki korku’ ile ifade edilmiştir. Haberin alt başlığında ise “Suriye’deki yıkımın simgesi: Ümran (19 Ağustos 2016)” ifadesi kullanılmıştır. Ümran’ın halinin Suriye’deki olayların ülkedeki yıkımın bir tasviri olduğı simgeleştirilerek ifade edilmiştir.

‘Ümran Bebek Olayı’ndan sonra gazetede Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de yaşadığı sorunlar ile ilgili haberler yer bulmaya başladı. “Suriyeli 10 yaşında taciz

⁷⁷http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/586925/Savasin_dehseti_Umran_in_gozlerinde.html, 19 Ağustos 2016.

iddiası (23 Ağustos 2016)”⁷⁸ ve “Suriyeli aile çektiği çileden sonra evine kavuştu. (5 Ekim 2016)”⁷⁹ haberleri bu haberlere örnek olarak gösterilebilir.

“Suriyelilere Zorla İmam Hatip

...Geçici kimlik numarası bulunan bütün Suriyeli sığınmacı çocukların Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullara devam etmelerinin hedeflendiği, imam hatip ortaokullarında ve liselerinde Suriyeli sığınmacılar için 5 ve 9. Sınıflarında ilave kontenjanlar tanındı. İstanbul genelinde imam hatip liseleri dışındaki orta dereceli okullarda kapasite tamamen dolarken bazı ilçelerde kayıt yaptıramayan Türk öğrencilerin Açık Lise’ye yönlendirildiği bildirildi. (12 Ekim 2016)”⁸⁰ Haberin başlığında Suriyelilerin eğitim için ‘zorla’ imam hatip okullarına gönderildiği belirtilmiştir. Ayrıca haberin ayrıntılarından Suriyeli öğrencilere Türk öğrencilerden öncelik verildiği, kayıt yaptıramayan Türk öğrencilerin Açık Lise’ye kayıt için zorlandığı ifade edilmiştir.

“Gaziantep’te Suriyelilerin Geçici İkamet İzdihamı (9 Ocak 2017)”⁸¹ haber başlığında ise Suriyelilere geçici ikamet verildiği ve bu geçici ikamete Suriyelilerin yoğun ilgisinin olduğu anlaşılmaktadır. Gazete Suriyelilere vatandaşlık verilmesi sorununu CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun söylemiyle bir kez daha gündeme getirmiştir: “Kılıçdaroğlu: Evet çıkarsa 4 Milyon Suriyeliye vatandaşlık verilecek. (25 Mart 2017)”⁸²

⁷⁸http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/589510/Suriyeli_10_yasindaki_cocuga_taciz_iddiasi.html, 23 Ağustos 2016.

⁷⁹http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/610313/Suriyeli_aile_cektigi_cileden_sonra_eve_kavustu.html, 5 Ekim 2016.

⁸⁰http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/614518/Suriyelilere_zorla_imam_hatip.html, 12 Ekim 2016.

⁸¹http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video_haber/657488/Gaziantep_te_Suriyelilerin_gecici_ikamet_izdihami.html, 9 Ocak 2017.

⁸²http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/707013/Kilicdaroglu_Evet_cikarsa_4_milyon_Suriyeliye_vatandaslik_verilecek.html, 25 Mart 2017.

“Suriyelilerin İŞKUR’u ‘Rızk’, 3 yılda 10 bin kişiye istihdam sağladı. (1 Ekim 2017)”⁸³ haberinde ise Suriyeli sığınmacılar için ‘Rızk’ adlı bir projenin olduğu ve Suriyeliler iş bulduğu belirtilmiştir.

Ümran Bebek Olayı’ndan sonra ise yine kısa bir süre gazetede Suriyeli sığınmacıların ülkemizde yaşadığı sorunlar haber yapılmıştır. Ancak yine kısa bir süre sonra gazete Suriyeliler ile ilgili olumsuzlukları okuyucularına taşımıştır.

Yapılan incelemede de görüldüğü gibi Cumhuriyet Gazetesi, dönüm noktası olarak kabul ettiğimiz ve tüm dünyayı etkileyen olaylardan sonra haberlerinde ve söylemlerinde kısa bir süre değişikliğe gitmiş fakat bir süre sonra yine eski söylem ve haber diline geri dönmüştür.

2.5.2. Hürriyet Gazetesi’nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

İncelememizde ikinci dönüm noktası olarak ele aldığımız Ümran Bebek Olayı’nı gazete “Suriyeli Ümran elini yüzüne götürdü ve kanı gördü, neler olup bittiğini bilmiyordu. (19 Ağustos 2016)”⁸⁴ haber başlığıyla okuyucularına duyurmuştur.

“Vali Çakacak: Suriyeliler mülteci değil misafir(21 Kasım 2016)”⁸⁵ Başlığıyla verilen haberde dönemin Mersin valisinin açıklaması aynen verilerek Türkiye yetkililerinin Suriyelilere sığınmacı veya mülteci gözüyle değil misafir gözüyle bakıldığını dile getirmiştir.

“Üniversitelerin meslek yüksekokullarının boş kontenjanlarına Suriyeli öğrencilerin yerleştirileceği duyuruldu. (14 Şubat 2017, YÖK üyesinden son dakika Suriyeli öğrenci açıklaması)”⁸⁶ Suriyeli öğrencilerin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrencilerin haklarını gasp ederek üniversitelere yerleştirildiği dedikodusuna karşı yetkili kişi; sadece boş kalan kontenjanlara Suriyeli öğrencilerin yerleştirileceği açıklamasını yapmıştır.

⁸³ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/835488/Suriyelilerin_iSKUR_u__Rizk___3_yilda_10_bin_kisiye_istihdam_sagladi.html, 1 Ekim 2017.

⁸⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/suriyeli-umran-elini-yuzune-goturdu-ve-kani-gordu-neler-olup-bittigini-bilmiyordu-40200832>, 19 Ağustos 2016.

⁸⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/vali-cakacak-suriyeliler-multeci-degil-misafir-40284155>, 21 Kasım 2016.

⁸⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yuksekokullarda-bos-kontenjanlara-suriyeli-yerlesecek-40365151>, 14 Şubat 2017.

“Büyükçekmece Belediyesi’nden yapılan açıklamada, havanın ısınması ile birlikte Büyükçekmece sahillerine akın eden Suriyelilerin, sahillerde ciddi anlamda tahribat yarattığına, attıkları çöplerle çevre kirliliği yaratmalarının büyük tepki çektiğine yer verildi... (03 Temmuz 2017, Başkan Akgün: Ev sahibine saygı duymalıdır)”⁸⁷ Suriyeli sığınmacıların sahillerde yaptıkları hareketlerin büyük rahatsızlık uyandırdığı ve bu durumun yerel belediye yetkililerine iletildiği haberde yer almıştır. Ayrıca haberde sahilde yaşanan kirliliğin sorumlusunun Suriyeliler olduğu yazılmıştır.

“Suriyeli mülteci grup, pala ve sopalarla dehşet saçtı(21 Kasım 2017)”⁸⁸ Haberin başlığından Suriyeli bir grubun Türkiye vatandaşı bir gruba saldırdığı izlenimi oluşmaktadır oysaki haberin ayrıntıları okunduğunda iki Suriyeli grubun kavga ettiği anlaşılmaktadır.

İkinci dönüm noktamız olan Ümran Bebek olayı ise gazetenin söylem ve haber tarzında hiçbir değişikliğe neden olmamıştır.

2.5.3. Sabah Gazetesi’nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

İncelememizde ikinci dönüm noktası olarak ele aldığımız Ümran Bebek olayını gazete şu şekilde okuyucularına duyurmuştur: “...Enkazdan çıkartılarak ambulanstaki koltuğa oturtulan çocuğun yüzündeki çaresizlik, sessizlik, şaşkınlık ve küskünlük görenleri duygulandırdı. Yaşadığı şoktan dolayı yüzündeki yaraların bile farkında olmayan Ümran’ın şaşkınlıkla kendisini görüntüleyen kameralara bakışı uzun süre hafızalardan silinmeyecek türden...(18 Ağustos 2016, Enkazdan kurtarılan Suriyeli çocuğun insanlığı utandıran görüntüsü)”⁸⁹ Ümran’ın kanlar içindeki görüntüsü tüm insanlığı utandıracak şekildedir. Bu görüntünün oluşmasında tün dünyanın payının olduğu haberde vurgulanmıştır.

“Ümran Bebek Olayı’ndan sonra gazete Suriyeli çocuklar ile ilgili sık sık haberler yapmıştır. “Gaziantep’te yaşayan Suriyeli çocuklar GASMEK ’in Aşçılık Okulu’nda ilk kez pizza yaparak, pizza yemenin keyfini yaşadılar... (10 Ocak 2017, İlk

⁸⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/baskan-akgun-sahile-akin-eden-suriyeliler-e-40508196>, 3 Temmuz 2017.

⁸⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/video/suriyeli-multeci-grup-pala-ve-sopalarla-dehset-sacti-40652346>, 21 Kasım 2017.

⁸⁹ <https://www.sabah.com.tr/webtv/dunya/enkazdan-kurtarilansuriyeli-cocugun-insanligi-utandiran-goruntusu>, 18 Ağustos 2016.

kez pizza yiyen Suriyeli çocukların mutluluğu)”⁹⁰ Haberde büyük acılar yaşayan Suriyeli çocukların acılarını bir nebze olsun unutturmak için aktivite yapıldığı ve bu aktivite sonucunda Suriyeli çocukların acılarını bir an unutarak mutlu oldukları görülmektedir.

“Suriye’deki iç savaştan kaçarak Hatay Reyhanlı’ya yerleşen sanat tarihçi Abdulsettar Al Sattuf, binlerce mozaik kullanarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın portresini yaptı...(20 Şubat 2017, Suriyeli göçmenden Erdoğan mozaigi)”⁹¹ Haberin başlığında mozaigi yapan Suriyeli için “göçmen” tanımlaması yapılmıştır. Ayrıca gazete Suriyelilerin, yardımlarından dolayı Türkiye yetkililerine minnettar olduğu yönünde ifadeler kullanmıştır. bu mozağin yapılmış olması da bu minnettarlığın bir göstergesidir.

Türkiye’deki Suriyelilere maaş verildiği yönünde Türk vatandaşları arasında zaman zaman bir algı oluşmuştur. Gazetenin yaptığı haber verilen paranın kaynağı ile ilgilidir. Bu haber şu şekilde gazetede yer bulmuştur: “Dünya Gıda Programı’nca (WFP) Türkiye’deki 850 binden fazla Suriyeli sığınmacıya aylık 120 lira yardım yapıldığı bildirildi... (04 Ağustos 2017, Suriyeli sığınmacılara yardım)”⁹² Verilen aylık paranın 120 lira ile sınırlı olması dikkat çekici bir konudur. Sadece 850 bin Suriyeliye verilmesi ise Türkiye’deki tüm Suriyelilere bu paranın verilmediğini göstermektedir.

“Hatay’ın Altınözü ilçesinde geçici barınma merkezlerinin dışında yaşayan Suriyelilere Suudi Arabistan tarafından yardım dağıtıldı...(06 Şubat 2018, Suriyelilere 4 TIR dolusu yardım)”⁹³ Suriyelilere sadece Türkiye’nin yardım ettiği, kendi ırkdaşları ve dindaşları olan zengin Arap ülkelerinin gerekli yardımı yapmadığı algısının tam tersi yönünde bir haberdur. Haberin başlığında yapılan yardımın çok fazla olduğu algısını oluşturmak ve dikkat çekmek için tır kelimesi büyük puntolarla yazılmıştır.

⁹⁰ <https://www.sabah.com.tr/fotohaber/yasam/ilk-kez-pizza-yiyen-suriyeli-cocuklarin-mutlulugu>, 10 Ocak 2017.

⁹¹ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2017/02/26/suriyeli-gocmenden-erdogan-mozaigi>, 20 Şubat 2017.

⁹² <https://www.sabah.com.tr/yasam/2017/08/03/suriyeli-siginmacilara-yardim>, 4 Ağustos 2017.

⁹³ <https://www.sabah.com.tr/guney/2018/02/06/suriyelilere-4-tir-dolusu-yardim>, 6 Şubat 2018.

Ümran Bebek Olayı'ndan sonra ise Suriyeli çocuklar ile ilgili dikkat çekici bir şekilde haber sayısı yükselmiştir. Bu haberlerde Suriyeli çocukların yaşadığı zorluklar ve Suriyeli çocuklara yönelik yapılan yardımlara yer verilmiştir.

2.5.4. Birgün Gazetesi'nde Ümran Bebek Olayı Öncesi ve Sonrası Suriyeli Mülteci Haberleri

İncelememizin ikinci dönüm noktası olarak kabul ettiğimiz Ümran Bebek Olayı'nı gazete şu şekilde okuyucularına duyurmuştur: “Suriye'nin Halep kentinde Esad yönetiminin operasyonu sürerken Rusya'nın da destek verdiği hava saldırılarında enkaz altında kalan beş yaşındaki Ümran'ın, kurtarıldıktan sonra ambulans içerisindeki videosu kısa süre içerisinde ülkelerimdeki yıkımın simgesi oldu...(18 Ağustos 2016, Enkaz altından çıkartılan Suriyeli çocuğun videosu dünyayı sarstı)”⁹⁴ Haberde hava saldırılarına Rusya'nın destek verdiği belirtilmiş ve Ümran Bebek'in eli yüzü kanlı halinin ülkenin içinde bulunduğu kötü durumun simgesi olduğu ifade edilmiştir.

Gazete Ümran Bebek Olayı'ndan sonra da Türkiye hükümetini eleştirmeye devam etmiştir. “Daha önce İslâhiye ve Nizip'te onlarca çocuğun tecavüze uğraması olayının ardından bir skandal daha meydana geldi. Çocukları koruyamayan devlet, Suriyeli 9 aylık bebeğin tecavüze uğramasına da engel olamadı...(19 Ağustos 2016, Antep'te 9 aylık bebeğe tecavüz)”⁹⁵ Haberde daha önce yaşanan tecavüz olaylarının tam net bilinmediği için “onlarca” kelimesi kullanılmıştır. Bu kadar çok yaşanan çocuklara tecavüz olayını devletin önleyememesi de haberde “çocuk koruyamayan devlet” şeklinde eleştirilerek okuyucuya iletilmiştir. ,

“Ülkelerini terk etmek zorunda kalarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli çocukların yüzde 40'ından fazlası okula gidemiyor. ‘380 bin çocuk eğitimsiz’ diyen UNİSEF, çocuklar için “kayıp nesil” uyarısında bulundu...(20 Ocak 2017, Suriyeli sığınmacı çocukların yüzde 40'ı okula gidemiyor.)”⁹⁶ Haberde okula gidemeyen çocukların sayısının fazla olması nedeniyle ve bu eğitimsiz çocukların dünya kültürüne katkı veremeyeceğinden dolayı bu çocuklara “kayıp nesil” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca

⁹⁴ [http:// www.birgun.net /enkaz-altindan-cikartilan-suriyeli-cocugun-videosu-dunyayi-sarsti/](http://www.birgun.net/enkaz-altindan-cikartilan-suriyeli-cocugun-videosu-dunyayi-sarsti/), 18 Ağustos 2016.

⁹⁵ <https://www.birgun.net/haber-detay/antep-te-9-aylik-bebege-tecavuz-124880.html>, 19 Ağustos 2016.

⁹⁶ <https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-siginmaci-cocuklarin-yuzde-40-i-okula-gidemiyor-143808.html>, 20 Ocak 2017.

haberinde başlığında kullanılan “yüzde 40” ifadesi çok büyük bir kitleyi ifade etmiyor gibi olsa da haberin detaylarından bu yüzde 40’lık kesimin 380 bin çocuğa tekabül ettiği anlaşılmaktadır.

“Mersin’de yaşamlarını sürdüren Suriyeli mülteciler, geçici kimlik kartı alabilmek için birbiriyle yarıştı. Kalabalık nedeniyle kapı önünde zaman zaman izdiham yaşandı...(29 Mayıs 2017, Kimlik almaya gelen Suriyeliler izdiham yaşadı.)”⁹⁷ Gazete Suriyeliler için “mülteci” kelimesini kullanmıştır. Ayrıca verilen kimliklerin “geçici” olduğu da haberde yer almıştır ancak buna rağmen Suriyelilerin geçici kimlik kartlarına yoğun ilgisinin olduğu ve izdihama neden oldukları da haberden anlaşılmaktadır. Bu kadar çok kalabalığın oluşmasından Mersin’de çok sayısı Suriyelinin yaşadığı da anlaşılmaktadır.

“Urfa’da mülteci esnafların dükkânlarına “maskeli” saldırı (17 Temmuz 2017)”⁹⁸ başlıklı haberde Suriyelilere ait dükkanlara maskeli kişilerce saldırı düzenlediği bildirilmiştir. Suriyeliler için yine “mülteci” ifadesi kullanmıştır. Ayrıca Suriyelilerin Türkiye’de ticaret hayatında olduğu ve bu durumun bazı kişileri rahatsız ettiği haber başlığından anlaşılmaktadır.

“Ramazan ve Kurban Bayramı için Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde bulunan Cilvegözü Gümrük kapısından ülkelerine bayramlaşmaya giden 150 bin Suriyeliden 90 bini döndü. Bayram için verilen izin ile ülkelerine giden Suriyeliler, tatilini tamamlayarak Türkiye’ye gelmeye devam ediyor...(12 Ekim 2017, Bayram için ülkelerine giden 150 bin Suriyeliden 90 bini döndü)”⁹⁹ Gazetenin “tatil” kelimesi kullanması okuyucuda Suriye’de durumun iyi olduğu ve sınırın diğer tarafına geçen Suriyelilerin gezmeye gittiği izlenimini uyandırmaktadır. Ayrıca geri hala dönmeyen 60 bin Suriyelinin Suriye’de kalmayıp geri döneceği de “Türkiye’ye gelmeye devam ediyor.” İfadesinden anlaşılmaktadır.

⁹⁷ <https://www.birgun.net/haber-detay/kimlik-almaya-gelen-suriyeliler-izdiham-yasadi-161719.html>, 29 Mayıs 2017.

⁹⁸ <https://www.birgun.net/haber-detay/urfa-da-multeci-esnaflarin-dukkanlarina-maskeli-saldiri-170064.html>, 17 Temmuz 2017.

⁹⁹ <https://www.birgun.net/haber-detay/bayram-icin-ulkelerine-giden-150-bin-suriyeliden-90-bini-dondu-184160.html>, 12 Ekim 2017.

Her geçen gün artan Suriyeli nüfusunu gazete haberlerine taşımıştır. “Türkiye’de 2011 sonunda 14 bin olan Suriyeli nüfusu 2018 itibariyle 3 buçuk milyona ulaştı. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO) ile İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi’nin “Suriyelilere Uyum İçinde Yaşamının Çerçevesi” başlığıyla gerçekleştirildiği araştırmada 10 sene sonra Türkiye’deki Suriyeli nüfusunun 5 milyonu aşacağı belirtildi. (23 Ocak 2018, Suriyeli nüfusu 5 milyonu aşacak)”¹⁰⁰ Yapılan araştırma ile ilgili yapılan haberde Suriye nüfusunun 5 milyonu aşmasının iki nedeni vardır: 1. Göçün devam etmesi 2. Türkiye’de meydana gelen Suriyeli doğumlar, özellikle 2. Madde Türkiye’de Suriyelilerin rahat bir yaşam sürdüğü algısı olan insanların tezini destekler niteliktedir. Artan Suriye nüfusu beraberinde sorunları da getireceği için haberde belirtilen 5 milyon nüfus kaygı verici bir hal almaktadır.

Dönüm noktalarımız olan Aylan Kurdi Olayı ve Ümran Bebek olayları gazetenin söylemleri üzerinde pek etkili olmamış ve haber konu ve tarzları çok değişmemiştir. Gazete yaşanan olumsuzluklardan Türkiye hükümetini sorumlu tutmuştur.

¹⁰⁰ <https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-nufusu-5-milyonu-asacak-201164.html>, 23 Ocak 2018.

SONUÇ

Yapılan incelemede, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili söylemler ve bu söylemlerin oluşturduğu algı incelenmiştir. İncelemede kullanılan dört gazetenin haberlerinin farklı haberci ve köşe yazarları tarafından yazılmış olması ve incelemenin geniş bir tarih aralığı içermesinden, gazetelerin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yaklaşımları hakkında bir genelleme yapmamızı zorlaştırmaktadır. Ancak gazetelerin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yaptığı haber konuları ve bu haberlerde kullandıkları kelime, cümle, deyim, benzetme ve ifadeler genelleme yapmamıza yardımcı olmuştur.

Cumhuriyet gazetesinin haberlerinde Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de ortaya çıkardığı sorunlar daha çok dile getirilmiştir. Haberlerde Türkiye Hükümeti’nin Suriye politikaları eleştirilerek Suriyelilere karşı eleştirel bir dil kullanılmıştır; bu ise okuyucu üzerinde Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olumsuz görüşü pekiştirmektedir. Hürriyet gazetesi ise Suriyeli sığınmacılar ile ilgili ekonomik ve siyasi haberlere daha çok yer vermiştir; ayrıca gazete uç söylemlerden kaçınmıştır. Sabah gazetesi Suriyeli sığınmacıların sorunları ve Türkiye minnettarlığı ile ilgili daha çok haber yapmıştır ve söylemlerinde Suriyeli sığınmacılara sahiplenici bir dil kullanarak okuyucunun merhamet duygusunu pekiştirmiştir. Birgün gazetesi ise Suriyeli sığınmacılar ile ilgili sorunları ele alan haberlere daha sık yer vermiştir; ancak gazetenin bazı haberlerinde Suriyeli Kürt sığınmacılara daha çok yer vermesi, gazetenin etnik kimlikli haber yaptığının göstergesidir.

Haberlerde Suriyeli sığınmacılar iç savaştan en çok etkilenen mağdur kesim olarak görülmektedir. Ancak gazeteler siyasi duruşlarına göre yaşanan bu göçün nedenlerini farklı kesimlere bağlamışlardır. İncelememizde birinci dönüm noktası olarak kabul ettiğimiz Aylan Kurdi Olayı gazetelerde Avrupa’ya geçmeye çalışan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerde artışa neden olmuştur; ancak bir süre sonra gazeteler olaydan önceki haber konularına yine ağırlık vermeye başlamışlardır. Gazeteler Aylan Kurdi Olayı’nı insanlık dramı olarak görmekle birlikte Birgün gazetesinin bu haberde Kobani vurgusu dikkat çekmektedir. İkinci dönüm noktası

olarak kabul ettiğimiz Ümran bebek Olayı gazetelerde “insanlık dramı” olarak görülmüştür. Bu olaydan sonra Suriyeli çocuklar ile ilgili haberlerde bir artış meydana gelmiştir. Özellikle Sabah gazetesinin haberlerinde bu artış dikkat çekicidir. Suriyeli çocuklar ile ilgili yapılan haberler çoğunlukla çocukların çektiği sıkıntılar üzerinedir. Yapılan incelemede de görüldüğü üzere Dünya’da infial yaratan olaylar gazetelerin söylemleri üzerinde uzun süreli bir etki yaratmamıştır. Bu olaylar haber konuları üzerinde bir değişikliğe neden olmuştur. Olaylar ne ile ilgili ise olaydan sonra o konu üzerine yapılan haberlerde bir artış meydana gelmiştir. Aylan Kurdi Olayı Ege Denizi’nden Avrupa’ya geçmeye çalışan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olduğundan, olaydan sonra kaçak göçmen haberlerinde artış olmuştur. Ümran Bebek Olayı ise Suriyeli sığınmacı çocuklar ile ilgili haberlerde artışa neden olmuştur çünkü savaşıardan masum çocukların zarar görmesi tüm dünyada tepki çekmiştir.

Çalışmamızda gazetelerin söylemleri üzerinde yaşanan kötü olayların çok köklü değişikliğe neden olmadığı görülmektedir. Gazeteler politik çizgileri dışına pek fazla çıkmamaktadır. Bunun nedeni ise gazetelerin çalışanları da kendi politik çizgilerine uygun insanlardan seçmesidir. Yaşanan kötü olayların gazetelerin söylemleri üzerinde köklü değişikliğe neden olamayacağı görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken yapılan söylemlerin kin ve nefrete neden olmasına izin verilmemesidir. Gazetelerin benimsedikleri ideolojileri ile Suriyeli mültecilere fırsat odaklı veya sorun odaklı yaklaşımları arasında da ilişkinin olduğu görülmektedir. Sabah gazetesinde Suriyeli mültecileri, Türkiye için fırsat olarak ele alan haberlere daha fazla yer verilirken, sorun olarak ele alan haberler daha az yer bulmuştur. Buna karşı Birgün ve Cumhuriyet gazetelerinde fırsat odaklı haberler daha azken, sorun odaklı haberler daha fazla yer bulmuştur. Hürriyet gazetesinde ise fırsat ve sorun odaklı haberler arasında belirgin bir farklılık bulunmamaktadır.

Türkiye jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca sığınma olayları ile sürekli karşılaşan bir ülke olmuştur. Türkiye’nin Mart 2011’de başlayan Suriyeli mültecileri kabulü ile Türkiye haklı veya haksız pek çok eleştirilerin öznesi olmuştur. Bu eleştiriler hem yerli hem de yabancı basın ve çeşitli STK’lar tarafından yapılmıştır. Eleştirilerin ortak noktası Türkiye insanı yardım boyutunun dışında, bölgede söz sahibi olma adına Suriyelileri kabul ettiği algısıdır. Suriyeli Sığınmacıların Türk hukuk sisteminde mültecilere tanınan haklardan mahrum olması, kayıtların ve kampların denetimden uzak

olması da eleştirilerin başlıca diğer nedenleri arasındadır. Türkiye'nin 1967 Protokolü'ne coğrafi çekince koyması, hukuki açıdan eleştirilere başlıca neden gösterilmiştir. Bu eleştiriler sonucu Suriyeli göçmenlerin hukuki durumu sonucunda “Yabancılar ve Uluslar arası Koruma Kanunu” kapsamında “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Fakat bu kanunla Suriyelilerin hukuki durumunu çözememiş, coğrafi çekince kalkmamıştır. Türkiye'nin bu çekinceyi kaldırması iki şarta bağlıdır. Bu şartlardan ilki Türkiye'ye Doğudan bir mülteci akınının önlenmesi, diğeri ise Avrupa Birliği ülkelerinin külfet paylaşımını üstlenmesidir. Türkiye'nin bu tutumu insan hakları konusunu ikinci plana atmış, tamamen kendi ekonomik çıkarlarını korumayı hedeflemekle birlikte haklı olduğu taraflar da vardır.

Çalışmamızda ülkelerinde yaşanan iç savaş sonucu Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacılarla ilgili basında çıkan haberlerde kullanılan söylemler ve bu söylemlerle gazetelerin temsil ettikleri ideolojiler arasındaki ilişki ele alındı. Araştırmamızın haber kaynaklarında Suriye'den Mart 2011'de Türkiye'ye göç etmeye başlayan Suriyeli mültecilerle ilgili birçok farklı kelime temsili olmakla birlikte genelde şu kelimelerin kullanıldığı dikkat çekmektedir: Suriyeli, mülteci, sığınmacı, göçmen, misafir...

Dezavantajlı grupların başında gelen mültecilik çok hassas bir özelliktir. Bu hassas grupların başında gelen Suriyeli sığınmacılar geride evlerini, yurtlarını, bazıları ise aile fertlerini bırakıp Türkiye'ye gelmek zorunda kalmışlardır. Bu iltica konusundan etkilenenlerin başında onlar olmasına rağmen Türkiye ve Türk vatandaşlarını da bu durumdan oldukça etkilenmişlerdir. Aynı dil, kültür ve yaşam tarzlarına sahip olmayan insanlar aynı toplumda yaşamak zorunda kalmışlardır.

Suriyeli mülteciler meselesi, Suriyelilerin Türkiye'ye gelmeye başladığı Mart 2011'den beri sürekli gündemde olan bir konudur. Gerek medya, gerek meclis ve gerekse halk tarafından Suriyeli mülteciler meselesi sürekli konuşulmuştur. Türk hükümeti sınıra gelen Suriyelileri geri çevirmemiş Türkiye'ye kabul etmiştir. Bu durum başlarda sorun olmazken sayının artması ve kontrolsüz alım Suriyeli mülteciler konusu sorun oluşturmaya başlamıştır. Hükümet karşıtları bu meseleye hükümet üzerinden bakmaya ve hükümeti Suriyeli mülteciler üzerinden eleştirmeye başlamıştır. Yani Suriyeli mülteciler meselesi Türkiye'de siyasi bir malzeme halini almıştır. Tabi bu meseleye medya unsuru da dahil edilince Suriyeli mülteci konusu insani bir mesele

olmaktan çıkıp siyasete malzeme olmuştur. Tabi tüm bunların sonucunda olan Türk vatandaşlarına ve Suriyeli mültecilere olmuştur.

Türkiye'nin Mart 2011'de başlayıp 2018'de hala devam eden Suriyeli mülteci meselesine artık geçici gözle bakmaması ve Suriyeli mültecileri insani açıdan değerlendirip insan ve hak temelli planlar yapıp çözümler bulunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyürek, İ. B., **Mülteci Hukuku ve Türkiye Uygulaması**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2007.
- Altınışik, Ç.-Yıldırım, M. Ş., **Mülteci Haklarının Korunması**, 2002.
- Balkız, N. O., **Temel Bir Hak Olarak Sığınma Hakkı:21. Yüzyılda 1951 Sözleşmesinin Anlamı**, Avrupa ve Türkiye’de Sığınma Hakkı ve Mülteciler (Uluslar arası Sempozyum, 31 Ocak-2 Şubat 2002), Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf Ankara Şubesi Yayını, Ankara, 2002.
- BMMYK, **Tabiiyet ve Vatansızlık, Parlamenterler için El Kitabı**, Anıl Yayınları, No:11, Ankara, 2005.
- BMYK, **Mültecilerin Korunması Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi**, Parlamenterler için El Kitabı, Sayı:2, 2001.
- Buz, S., **Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul Mültecilik**, SGDD Yayınları, Ankara, 2004.
- Çiçekli, B., **Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009.
- Davutoğlu, A., **Küreselleşme ve Türkiye-AB İlişkileri Çerçevesinde Ulusal Egemenliğin Geleceği**, Anayasa Yargısı Dergisi, 20. Cilt, 2003.
- Devran, Y., **Haber söylem ve ideoloji**, Başlık Yayın Grubu, İstanbul, 2010.
- Dinçer, O. B., Kirişçi, K., Karaca, S. v.d., **Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik**, USAK&Karınca Ajans Yayıncılık Matbaacılık, Kasım 2013.
- Doğan, V., **Türk Vatandaşlık Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2008.
- Ertuğrul, D., **Türkiye Dış Politikası İçin Bir Test: Suriye Krizi**, TESEV Dış Politika Programı, Haziran, 2012.
- Firik, M., **İnsan Hakları Işığında Türkiye’de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenlerin Sorunları**, TBMM Basımevi, Ankara, 2010.
- HUGO, **Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması**, Kasım 2014.
- İçişleri Bakanlığı, **İltica ve Göç Eylem Planı, İltica ve Göç Mevzuatı**, BMMYK ve İçişleri Bakanlığı Ortak Yayını, Ankara, 2005.
- İnal, A. **Haberi Okumak**, Temuçin Yayınları, İstanbul, 1996.
- Kap, D., **Suriyeli Mülteciler: Türkiye’nin Müstakbel Vatandaşları**, Akademik perspektif Yayınları, Aralık 2014.

- Kasdemir, B., **Türkiye’de Sığınma Hareketi: Eskişehir Örneği**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Ağustos 2010.
- Keskin, E. Zerrin, **Türkiye’de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi**, Ç. Dursun (Der.), Haber hakikat ve iktidar ilişkisi içinde (s. 391-407). Ankara: Kesit Tanıtım, (2004).
- Kılıç, T., **Bir İnsan Hakkı Olarak İltica, Mülteci Çalıştayları**, Burgaz Basım, Ankara, 2008.
- Kıral, H., **Yabancıların Türkiye’de Çalışma Esasları**, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları, Ankara, 2000.
- Kirişçi, K., **Türkiye Coğrafi Sınırlamayı Kaldırıyor mu?**, SGDD Yayınları, Ankara, 1996.
- Korkut, R., **Türkiye’de Sığınmacı ve Mülteciler**, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2010.
- Odman, T., **Çocuk Hakları Bağlamında Çocuk Mülteciler**, Çağ Üniversitesi Yayınları, No:5, Tarsus, 2008.
- ORSAM, **Suriyeli Sığınmacıları Türkiye’ye Etkileri**, Rapor No:195, Ocak 2015.
- Özcan, M., **Avrupa Birliği Sığınma Hakkı**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 2005.
- Pazarcı, H., **Uluslar Arası Hukuk Dersleri, İkinci Kitap**, Turhan Yayınları, Ankara, 1999.
- Pehlivan, A., **Mülteciler ve İltica Hakkı**, Toplum ve Hukuk Dergisi, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı Yayını, Yıl:3, Sayı:9, 2004.
- Poyraz, Y., **Suriye Vatandaşlarının Geçice Korunması ve Uluslararası Mülteci Hukuku**, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.20 s. 53-70, 2012.
- Şeker, M., **Haber söylemi içinde yapılandırılmış örtülü nesnellik halleri**, Selçuk İletişim Dergisi, 2(4), 100-113.
- Taştan, N., **Suriye’den Gelen Sığınmacılar Bakımından Türkiye’de Durum**, <https://tr.boell.org>.
- UAÖ, **Uluslararası Af Örgütü’nün “Suriyeli Mülteciler” Raporu**, Kasım 2014.

Ulusal Eylem Planı, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Tarafından B. 5. 1. EGM. 0.13.03.03 Sayılı, 24 Temmuz 2003 Tarih ve 25178 Sayı, (Resmi Gazete, 27 Ocak 2006-26062), 2003.

Urk, M., **Göç Olgusu Bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar ve İnsan Hakları**, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Hakları Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Eylül 2010.

USAK, **Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması**, Rapor No:13-04, Mayıs 2013.

Uygulama Talimatı ve 57 Sayılı Genelge, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 57 Sayı ve 22 Haziran 2006 tarihli Genelgesi, 2006.

Ülkü, G. **Söylem çözümlemesinde yöntem sorunu ve Van Dijk yöntemi**. Ç. Dursun (Der.), Haber hakikat ve iktidar ilişkisi içinde (s. 371 – 391). Ankara: Elips Kitap. 2004.

Van Dijk, T. A., **News as discourse**. New Jersey: Lawrence Earlbaum Associates Publication, (1988).

Van Dijk, T. A., **Söylem ve ideoloji: Çok alanlı bir yaklaşım**, B. Çoban ve Z. Özarıslan (Der.), Söylem ve ideoloji: mitoloji, din, ideoloji (N. Ateş, Çev.) içinde (s. 13 – 113). İstanbul: Su Yayınları, (2003).

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.birgun.net/enkaz-altindan-cikartilan-suriyeli-cocugun-videosu-dunyayi-sarsti/>, 18 Ağustos 2016.

http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/foto_haber/509792/1/3_milyar_dolara_Turkiye_yi_multeci_cezaevi_ne_cevirdiler.html, 4 Nisan 2016.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/242164/Aydin_ve_gazeteciler_baski_yi_ki_nadi.html, 25 Nisan 2011.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/244336/Cadir_Kent_te_karar_bekleyisi.html, 2 Mayıs 2011.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/260458/Yazarlardan_Suriyeli_halka_destek_cagrisi.html, 23 Haziran 2011.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/314770/Kiskandiran_konfor.html, 21 Ocak 2012.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/358636/Suriyeli_siginmacilara_harclik.html, 21 Temmuz 2012.

- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/411946/Cadir_kentte_yine_olaylar_cikti_.html, 27 Mart 2013.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/219254/Sahte_zafer.html, 22 Şubat 2015.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/359505/_insanlik_kiyiya_vurdu_.html, 3 Eylül 2015.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/586925/Savasin_dehseti_Umran_in_gozleri_nde.html, 19 Ağustos 2016.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/406393/Suriyelinin__cadir__sefaleti.html, 4 Kasım 2015.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/835488/Suriyelilerin_iSKUR_u__Rizk__3_yilda_10_bin_kisiye_istihdam_sagladi.html, 1 Ekim 2017.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/707013/Kilicdaroglu__Evet_cikarsa_4_milyon_Suriyeliye_vatandaslik_verilecek.html, 25 Mart 2017.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/129457/Turkiye_nin_sekiz_hatasi.html, 11 Ekim 2014.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/359219/K_bus_sahiline_aldiris_etmediler.html, 2 Eylül 2015.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/567381/Suriyelilerin_yaklasik_yarisinin_meslegi_yok.html, 14 Temmuz 2016.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/589510/Suriyeli_10_yasindaki_cocuga_tac_iz_iddiasi.html, 23 Ağustos 2016.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/610313/Suriyeli_aile_cektigi_cileden_sonra_eve_kavustu.html, 5 Ekim 2016.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/614518/Suriyelilere_zorla_imam_hatip.html, 12 Ekim 2016.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/93911/Maras_ta__Suriyelileri_istemiyoruz__gerginligi__Yaralilar_var_.html, 3 Temmuz 2014.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video/8237/Suriyeli_cocuklari_oyun_alani_multeci_kamplari.html, 11 Kasım 2013.
- http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video_haber/657488/Gaziantep_te_Suriyelilerin_gecici_ikamet_izdihami.html, 9 Ocak 2017.
- <http://www.hurriyet.com.tr/baskan-akgun-sahile-akin-eden-suriyeliler-e-40508196>, 3 Temmuz 2017.

- <http://www.hurriyet.com.tr/bombalardan-kurtulan-suriyeli-gencin-yasam-mucadelesi-26108442>, 3 Nisan 2014.
- <http://www.hurriyet.com.tr/dilenen-suriyeli-multeciler-yalova-disina-cikarildi-37081166>, 26 Mart 2015.
- <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/dunyayi-sarsan-o-fotograf-gazetelerin-mansetlerinde-29975363>, 3 Eylül 2015.
- <http://www.hurriyet.com.tr/eg/suriyeli-cocugun-yuku-dunyadan-agir-40094177>, 25 Nisan 2016.
- <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/suriyeliler-icin-yeni-okul-22893779>, 25 Mart 2013.
- <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/her-dort-yabanci-sirketten-biri-suriyeli-26838772>, 18 Temmuz 2014.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cadirkente-ates-acildi-18067860>, 19 Haziran 2011.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuklarin-resimleri-bile-kirmizi-22280233>, 3 Ocak 2013.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/esadi-gonderin-ulkemize-donelim-20719109>, 8 Haziran 2012.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kampi-istemeyen-suriyeliler-gaziantepden-ayriliyor-27012134>, 15 Ağustos 2014.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyedeki-cocuk-felci-iddialarina-karsi-ek-asi-25064435>, 8 Kasım 2013.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeli-akini-sinirdaki-turkleri-rahatsiz-ediyor-21242163>, 16 Ağustos 2012.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeli-siginmacilara-bilgi-merkezi-21477156>, 16 Eylül 2012.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriyeliye-ikamet-izni-22043791>, 30 Kasım 2012.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-suriyede-tampon-bolge-planliyor-17910513>, 30 Mayıs 2011.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yuksek-okullarda-bos-kontenjanlara-suriyeli-yerlesecek-40365151>, 14 Şubat 2017.
- <http://www.hurriyet.com.tr/kayseri-de-41-suriyeli-gecici-barinma-merkezi-ne-gonderildi-37197457>, 17 Kasım 2015.

- <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/suriyeli-multeciler-sahile-varir-varmaz-selfie-cekti-30008179>, 7 Eylül 2015.
- <http://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-kurtler-misafirlige-alismak-istemiyor-37006185>, 28 Ekim 2014.
- <http://www.hurriyet.com.tr/vali-cakacak-suriyeliler-multeci-degil-misafir-40284155>, 21 Kasım 2016.
- <http://www.hurriyet.com.tr/video/suriyeli-bebek-besin-yetersizligi-ve-soguktan-oldu-126766>, 8 Şubat 2016.
- <http://www.hurriyet.com.tr/video/suriyeli-multeci-grup-pala-ve-sopalarla-dehset-sacti-40652346>, 21 Kasım 2017.
- <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/suriyeli-umran-elini-yuzune-goturdu-ve-kani-gordu-neler-olup-bittigini-bilmiyordu-40200832>, 19 Ağustos 2016.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/antep-te-9-aylik-bebege-tecavuz-124880.html>, 19 Ağustos 2016.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/aylan-lar-oluyor-facia-devam-ediyor-98254.html>, 19 Aralık 2015.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/bakan-reddetmisti-ama-ilo-da-dogruladi-400-bin-suriyeli-kacak-calistiriliyor-98168.html>, 18 Aralık 2015.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/bayram-icin-ulkelerine-giden-150-bin-suriyeliden-90-bini-dondu-184160.html>, 12 Ekim 2017.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/bodrum-da-kiyiya-vuran-cocuk-bedenleri-dunya-basininda-88317.html>, 3 Eylül 2015.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/dunyayi-sarsan-aylan-bebegin-olumunun-1-yili-126718.html>, 2 Eylül 2016.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/gocmenleri-tasiyan-tekne-alabora-oldu-sekiz-kisi-kayip-73263.html>, 29 Aralık 2014.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/hatay-kampinda-ne-gizleniyor-59245.html>, 10 Temmuz 2011.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/ilk-maas-turkiye-den-gitti-62538.html>, 23 Ekim 2012.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/kimlik-almaya-gelen-suriyeliler-izdiham-yasadi-161719.html>, 29 Mayıs 2017.

<https://www.birgun.net/haber-detay/maras-ta-suriyeli-siginmacilara-yonelik-fasist-eylem-65382.html>, 13 Temmuz 2014.

<https://www.birgun.net/haber-detay/mersin-de-suriyeli-siginmaci-cocuklar-atik-toplayarak-geciniyor-coplerin-ortasinda-yasiyor-76056.html>, 5 Mart 2015.

<https://www.birgun.net/haber-detay/misafir-degil-hasta-ediyoruz-84005.html>, 2 Temmuz 2015.

<https://www.birgun.net/haber-detay/sadece-gitmek-istiyoruz-89518.html>, 19 Eylül 2015.

<https://www.birgun.net/haber-detay/siginaklar-kapandi-suriyeli-cocuklar-fuhusa-zorlaniyor-105900.html>, 10 Mart 2016.

<https://www.birgun.net/haber-detay/sinir-isid-e-acik-suriyeli-ye-kapali-78383.html>, 5 Mayıs 2015.

<https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-multecilere-antalya-yasagi-sehri-terk-edin-70972.html>, 7 Kasım 2014.

<https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-multecilerin-payina-dusen-sefalet-ve-linc-65060.html>, 8 Temmuz 2014.

<https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-nufusu-5-milyonu-asacak-201164.html>, 23 Ocak 2018.

<https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-siginmaci-cocuklarin-yuzde-40-i-okula-gidemiyor-143808.html>, 20 Ocak 2017.

<https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-siginmacilar-esnafa-saldiriyor-61848.html>, 20 Haziran 2012.

<https://www.birgun.net/haber-detay/suriyeli-siginmacilar-universiteye-giriyor-62511.html>, 23 Eylül 2012.

<https://www.birgun.net/haber-detay/su-vatandaslik-meselesi-118787.html>, 5 Temmuz 2016.

<https://www.birgun.net/haber-detay/turkiye-bize-silah-veriyor-61628.html>, 24 Mayıs 2012.

<https://www.birgun.net/haber-detay/urfa-da-multeci-esnaflarin-dukkanlarina-maskeli-saldiri-170064.html>, 17 Temmuz 2017.

<https://www.sabah.com.tr/aktuel/2015/09/03/o-sahilde-hayat-devam-etti>, 3 Eylül 2015.

<https://www.sabah.com.tr/arama?query=vatanda%C5%9Fl%C4%B1k%20yoksa%20insanl%C4%B1k%20var>, 3 Şubat 2016.

- <https://www.sabah.com.tr/dunya/2011/04/30/250-kisi-turkiyeye-sigindi>, 30 Nisan 2011.
- <https://www.sabah.com.tr/fotohaber/yasam/ilk-kez-pizza-yiyen-suriyeli-cocuklarin-mutlulugu>, 10 Ocak 2017.
- <https://www.sabah.com.tr/guney/2018/02/06/suriyelilere-4-tir-dolusu-yardim>, 6 Şubat 2018.
- <https://www.sabah.com.tr/webtv/dunya/enkazdan-kurtarilansuriyeli-cocugun-insanligi-utandiran-goruntusu>, 18 Ağustos 2016.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2011/08/30/suriyeliler-esnafla-kavga-etti>, 30 Ağustos 2011.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2012/08/07/esadtan-kacan-suriyeliler-vanda-dilenci-oldu>, 7 Ağustos 2012.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2012/10/25/cadir-kentte-huzunlu-bayram>, 25 Ekim 2012.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2012/11/16/suriyeliye-dost-eli>, 16 Kasım 2012.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/06/17/sinir-otesi-dilenciler-yolda-kavgaya-tutustu>, 17 Haziran 2013.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/09/10/suriyelilerin-drami-yurekleri-burkuyor>, 10 Eylül 2013.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/10/24/hem-multeci-hem-cocuk-gelin>, 24 Ekim 2013.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/04/20/kampin-gozdesi>, 20 Nisan 2014.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/07/14/kahramanmarasta-suriyeli-provokasyonu>, 14 Temmuz 2014.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/08/14/gaziantep-te-suriyeli-gerginligi-suruyor>, 14 Ağustos 2014.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/12/11/akdeniz-3419-gocmeni-yuttu>, 11 Aralık 2014.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/07/21/izmirde-mendil-satan-suriyeli-cocuga-dayak>, 21 Temmuz 2015.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/09/17/asla-donmeyiz>, 17 Eylül 2015.
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/10/29/suriyeli-siginmacilar-ucretsiz-giyinecek>, 29 Ekim 2015.

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2016/01/06/en-soguk-olum>, 6 Ocak 2016.

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2016/03/02/en-cok-suriyeden-gelin-aldik-1456920028>, 2 Mart 2016.

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2017/02/26/suriyeli-gocmenden-erdogan-mozaigi>, 20 Şubat 2017.

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2017/08/03/suriyeli-siginmacilara-yardim>, 4 Ağustos 2017.

https://www.sabah.com.tr/yazarlar/okur_temsilcisi/2013/12/02/multeci-kime-denir, 2 Aralık 2013.

www.amnesty.org.tr

www.birgun.net.tr

www.cumhuriyet.com.tr

www.devlet.com.tr

www.hurriyet.com.tr

www.hyd.org.tr

www.mülteci.net

www.sabah.com.tr

www.unchr.org.tr

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Leyla BATAN
Uyruğu: Türkiye (T.C)
Doğum Tarihi ve Yeri: 16.01.1986, Kayseri
Medeni: Evli
Tel: +90 538 559 65 53
Fax: -
e-mail: leylayeter38@hotmail.com
Yazışma Adresi: Yenişehir Mah. Merih Cad. Taşkent Sok. No:33/A
Kocasinan/KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	2018
Lisans	Cumhuriyet Üniv, Sosyoloji Bölümü	2013

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2018-Halen	Mersin Akdeniz Sosyal Hizmet Merkezi	Sosyolog

YABANCI DİL

İngilizce